

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Ivan Gregurić,
Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Tomislav Žigmanov**DIREKTOR**

Ivan Karan

ODGOVORNA UREDNICA:

Jasminka Dulić

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bačić Palković (kultura)
Zvonimir Perušić
Dražen Prčić (sport i zabava)
Zoran Vukmanov Šimokov (fotografije)
Željka Vukov (društvo)
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.rs**WEB:** www.hrvatskarijec.rs**TISAK:** »Rotografika« doo Subotica
List je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

U prosjeku

Nakon što je Vlada Republike Srbije usvojila Prijedlog zakona o proračunu za 2009. godinu, premijer i ministrica financija uputili su poruke javnosti o tome što nas čeka u sljedećoj »kriznoj« godini. Ministrica financija kazala je kako će građani Srbije u 2009. godini u prosjeku živjeti bolje, dok je premijer poručio da se neće živjeti bolje nego u ovoj, ali se neće živjeti niti lošije. Ministrica je rekla kako će restriktivan proračun uz takvu monetarnu politiku značiti i manju inflaciju, dok je premijer najavio paket mjera za borbu protiv nastupajuće financijske krize i rekao da Vlada Srbije ni pod kojim uvjetima neće dopustiti da se zemlja uvede u hiperinflaciju i nestabilnost. Ministrica kaže da će sljedeće godine biti lakše gospodarstvu jer će biti smanjeni porezi, a premijer je poručio da će svi u Srbiji morati podnijeti svoj dio tereta krize, pri čemu bi država trebala prednjačiti. Uvođenju građana u novu godinu pridružio se i predsjednik Srbije, koji je poručio iz Subotice da nas u idućoj godini čekaju »teški dani« i da će najvažnija zadaća državne politike u 2009. godini biti očuvanje radnih mjesta. Poručio je građanima i da će se dana predizborna obećanja svakako ispuniti, ali u produljenom roku, jer se u predizborno vrijeme svjetska financijska kriza nije mogla naslutiti.

Ako sve sumiramo, živjet ćemo bolje ili isto, ali nas u svakom slučaju očekuju »teški dani«, hiperinflacije se ne trebamo plašiti, ali će svi morati stezati remen. A, ako ne baš i konkretno svi, ono u prosjeku svi. A predizborna obećanja ispunit će se kad se »sanira« kriza.

O Prijedlogu zakona o proračunu za 2009. godinu skupštinska će rasprava otpočeti ili danas ili u ponedjeljak, a nakon kraće prepirke oko vojvodanskog postotka, koji je prema Ustavu sedam posto a prema proračunu manji, vladajuća koalicija i pojedine vojvodanske stranke složile su se da se sredstvima iz privatizacije NIS-a kompenzira nedostajući dio iz proračuna. Vojvodina će tako zaobilaznim putem dobiti novac koji joj pripada, a ostvarivanje ustavne odredbe o sedam posto testirat će se ponovno sljedeće godine.

J. D.

Stručni savjetnik za protokol i odnose s javnošću istarskog župana Branko Blažina uručio je knjige – dar Istarske županije Hrvatskom nacionalnom vijeću. Knjige su namijenjene knjižnicama škola u kojima se odvija nastava na hrvatskom jeziku.

Općinska udruga umirovljenika Subotice na usluzi svojim članovima

Premošćivanje krize 19

Otvoren konzularni ured u Somboru

Građanima olakšati komunikaciju 23

Najbolji s pokrajinske smotre u Osijeku

»Vesela avlija« za recitatore 30

Zlatko Bošnjak, sportski direktor HK »Spartak« na ledu

U iščekivanju ledene dvorane 45

Vlada Srbije usvojila prijedlog proračuna za 2009. godinu

Stežanjem remena u obranu od krize

Skupštini Srbije upućen dokument kojim se predviđa smanjenje ukupne javne potrošnje za oko 2 posto i porast plaća državnih namještenika najviše do razine očekivane inflacije od 8 posto

Prema prijedlogu proračuna za 2009. godinu koji je Vlada Republike Srbije usvojila početkom tjedna, država će iduće godine prihodovati 698,7, a potrošiti 748,3 milijardi dinara. Deficit od 49,6 milijardi dinara pokrivat će se prihodom od privatizacije i zaduživanjem.

Nakon sjednice Vlade, ministrica financija *Diana Dragutinović* izjavila je kako prijedlogom proračuna »nitko nije zadovoljan, a kad većina nije zadovoljna, to znači da se država ponašala odgovorno i da je proračun veoma restriktivan«.

Ministrica je dodala da će manji prihodi, rashodi i deficit donijeti smanjenje ukupne javne potrošnje za oko dva posto – na 43 posto bruto domaćeg proizvoda. Čak 91 posto ukupnih proračunskih izdataka bit će potrošeno na tekuće rashode, ili još jasnije, oko 70 posto proračuna otići će na plaće, mirovine i socijalna davanja. Plaće za oko 260.000 zaposlenika moći će rasti do razine planirane inflacije od 8 posto, a politika plaća i zapošljavanja važiti će i za lokalnu samoupravu i javna poduzeća. Subvencije komunalnim poduzećima, poljoprivredi, željeznici i neprivatiziranim društvenim poduzećima bit će manje za 15 posto. Mirovine će, poslije 10-postotnog povećanja jesenas, ostati na razini

s kraja 2008. godine, a ako kriza potraje neće se mijenjati do kraja sljedeće godine, predviđa se u novom proračunu.

U bruto nacionalnom proizvodu kapitalni će izdaci zadržati isti udio kao i u ovoj godini, a projekti Nacionalnog investicijskog plana usredotočit će se na Koridor 10.

U idućoj će se godini povećati akcize na naftne prerađevine, cigarete, pivo i kavu, a povećat će se i takse za registraciju putničkih vozila, kako bi se pokrio proračunski gubitak zbog primjene Prijelaznog trgovačkog sporazuma s EU.

Prijedlog zakona o proračunu Republike Srbije za 2009. godinu

na dnevnom bi se redu sjednice Narodne skupštine Srbije trebalo naći ili danas, u petak, ili u ponedjeljak 15. prosinca, izjavila je predsjednica srbijanskog parlamenta *Slavica Đukić-Dejanović*, naglašavajući kako je to najraniji rok za otpočinjanje skupštinske rasprave o toj temi. ■

Petar Kuntić, narodni zastupnik na listi DS-a i predsjednik DSHV-a

Proračun je rezultat kompromisa

»Oproračunu za 2009. godinu će još svakako biti riječi i ova postavka nije posljednja ali na temelju dosadašnjih prijedloga proračuna Republike Srbije za 2009. koja je usvojena na Vladi Republike Srbije a po pitanju ustavne garancije od 7 posto prihoda za AP Vojvodinu što okvirno iznosi 50 milijardi i najave smanjenja na 35 milijardi sa žaljenjem moramo konstatirati da je to za sada tako. DSHV ne odobrava umanjeње niti jednog ustavno zagaraniranog prava građana Vojvodine ali se u politici mora biti realan a realnost je da je ovaj proračun rezultat kompromisa zbog naloga Međunarodnog monetarnog fonda o smanjenju proračunskog deficita ispod 50 milijardi dinara što je i učinjeno. Većina ministarstava je morala skresati rashode upravo iz tih razloga a čitavo se vrijeme morao zadržati socijalni aspekt proračuna. Mene kao narodnog zastupnika najviše pogađa smanjenje proračuna za poljoprivredu što će imati dalekosežne posljedice ali treba imati u vidu da je ovaj proračun rađen u teškoj europskoj i srbijanskoj recesiji i to je glavni razlog donošenja ovakvog restriktivnog proračuna. Moj stav u vezi glasovanja ću usuglasiti sa stavom Europske koalicije za Srbiju i siguran sam da će sve vojvođanske stranke koje su tvrdile da neće glasovati ni u kakvoj opciji za proračun ukoliko se ne ispoštuje 7 posto u konačnici podržati proračun i prihvatiti ga. Njihovo prihvatanje obrazloženja da 90 posto novca od prodaje NIS-a ide u pokrajinu je samo izgovor za izlazak iz situacije u koji su se dovele neke stranke svojim tvrdim stavom da neće glasovati za proračun ako 7 posto novca ne dođe u pokrajinu. Alternative ovom proračunu nema a ja postavljam pitanje što će se desiti ako se u konačnici ne proda NIS Naftagas jer opet će u proračunu nedostajati 15 milijardi.«

Boris Tadić u Subotici

Srbiju čekaju teški dani

Najvažnija zadaća državne politike u 2009. godini bit će očuvanje radnih mjesta građana, izjavio je predsjednik Republike Srbije i Demokratske stranke *Boris Tadić*. Prema njegovim riječima, uskoro će biti analiziran rad svih ministarstava, ministara i lokalnih samouprava u kojima je Demokratska stranka na vlasti, te sigurnih mjesta nema ni za koga. Dodao je kako Srbiju u idućoj godini čekaju »teški dani«.

Na sjednici Glavnog odbora DS-a, održanoj u Subotici 7. prosinca, Boris Tadić je ocijenio da predloženi državni proračun nije idealan, ali bi »proračun koji bi bio idealan sa stajališta ekonomske struke, bio bolan za mnoge građane«.

»Zbog iskušenja s kojima se suočava svaka zemlja, pa i Srbija, morat ćemo praviti periodične analize. Svako od ministarstava i svaki ministar imat će priliku pokazati sposobnosti

na takvim prolaznim ciljevima. Bit će najmanje četiri takva prolazna cilja u sljedećoj godini. Svatko tko ne postiže rezultate mora biti zamijenjen«, rekao je Tadić.

On je građanima poručio kako su predizborna obećanja, koja su dana u vrijeme kada se svjetska financijska situacija nije mogla naslutiti, neostvariva u predviđenim rokovima, ali će svakako biti ispunjena u mandatu sadašnje Vlade Republike Srbije. Dodao je kako Srbija ne odustaje od članstva u Europskoj Uniji, kao svog strateškog cilja, ali ne može pristati na nova uvjetovanja na tom putu.

»Danas iz Srbije ide glas prema europskim dužnosnicima da uzmu u obzir tu činjenicu na najozbiljniji mogući način. Srbija ne može prihvatiti nova uvjetovanja. Sve postojeće uvjete Srbija je preuzela na sebe, ali ne može i neće prihvatiti nova uvjetovanja«, izjavio je Tadić. ■

Sastanak u HNV-u

Hrvatska riječ pomaže Cro Mediu

NIU »Hrvatska riječ« spremna je financijski poduprijeti realizaciju programa u produkciji Cro Medie, najavljeno je na sastanku koji je u srijedu održan u sjedištu Hrvatskog nacionalnog vijeća. Osim predstavnika Cro Medie i NIU »Hrvatska riječ«, sastanku su bili nazočni i predstavnici vodstva HNV-a, lokalne samouprave i Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici.

»Cro Media je bila suočena s činjenicom da joj je istekao rok za financiranje, za što je u proteklih godinu dana sredstva osiguravalo Ministarstvo kulture Republike Srbije. Zbog raskoraka u organizaciji natječaja nedostaju nam određena sredstva da bismo dalje bili financijski podupirani, odnosno da bi imali projektno financiranje. Dogovoreno je da će 'Hrvatska riječ', kao najveća i jedina profesionalna medijska institucija hrvatske zajednice u Srbiji, a na temelju ranije potpisanog ugovora, nastaviti surađivati s Cro Mediom, što će se ogledati i kroz financijsku pomoć. Time se osiguravaju uvjeti za nastavak rada Cro Medie dok se ne nađe neko trajnije rješenje, ili u smislu formiranja televizijske redakcije unutar NIU 'Hrvatska riječ', ili na neki drugi način«, rekao nam je nakon sastanka urednik emisija Cro Medie Josip Stantić. Kako je najavio direktor 'Hrvatske riječi' Ivan Karan do konkretnijeg utvrđivanja pomoći Cro Medii od strane ove kuće bit će više riječi na sastanku zakazanom za idući tjedan.

Podsjetimo, Cro Media je neovisna produkcija koja proizvodi televizijske i radijske programe na hrvatskom jeziku, koji se trenutno emitiraju na TV postajama u Subotici i Somboru, kao i emisiji na hrvatskom jeziku Prizma.

M. T.

Obljetnica Hrvatskog nacionalnog vijeća

Svečana akademija u povodu 6. obljetnice od osnutka Hrvatskog nacionalnog vijeća bit će održana u ponedjeljak 15. prosinca, u Subotici. U programu će sudjelovati hrvatske udruge iz Vojvodine. Svečanost će biti održana u Velikoj vijećnici Gradske kuće, s početkom u 19 sati. Obljetnica HNV-a jedan je od četiri službena blagdana hrvatske nacionalne zajednice u Republici Srbiji.

Hrvatska prvi put predsjedala sjednicom
Vijeća sigurnosti UN-a

**Rasprava o terorizmu –
dobro odabrana tema**

Uvodnim obraćanjem hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića u Vijeću sigurnosti UN-a u utorak je počela tematska rasprava posvećena prijetnji globalnog terorizma miru i sigurnosti u svijetu, na kojoj sudjeluje i glavni tajnik UN-a Ban Ki-moon, a u raspravi

su sudjelovali predstavnici 40-ak zemalja. Bila je ovo za Hrvatsku povijesna sjednica Vijeća sigurnosti, jer je njome prvi put predsjedala Hrvatska, kao nestalna članica VS.

»Događaji u Mumbaiju prije desetak dana potvrdili su na krajnje tragičan način da je terorizam globalna prijetnja. Ne prijetnja ovoj ili onoj zemlji, nego svima nama, prijetnja za mir i sigurnost u svijetu«, rekao je predsjednik Mesić u uvodnom obraćanju na francuskom jeziku. »Takvoj se prijetnji možemo oduprijeti samo na globalnoj osnovi«.

On je pozvao na jačanje najšire međunarodne solidarnosti, kako bi globalni odgovor na prijetnju terorizma bio uspješan.

Glavni tajnik UN-a Ban Ki-moon u svom je obraćanju istaknuo da »UN ima obvezu provoditi globalnu borbu protiv prijetnje terorizma«.

Svi sudionici rasprave odali su priznanje Hrvatskoj za odabir teme i neumorne napore na organiziranju rasprave i pripremi Predsjedničke izjave o terorizmu, te predsjedniku Mesiću

osobno za sudjelovanje u raspravi i dosljedno pozivanje na koordinirane međunarodne napore na suzbijanju terorizma i uvjeta koji ga generiraju.

Temu rasprave – »Prijetnje međunarodnom miru i sigurnosti izazvane terorističkim djelima«, odabrala je Hrvatska, koja u prosincu predsjedava Vijećem sigurnosti UN-a. U izboru teme Hrvatska se oslonila na svoje predsjedanje Protuterorističkim odborom, jednim od supsidijarnih tijela Vijeća sigurnosti, koje nadzire kako se u zemljama članicama UN-a provode mjere za suzbijanje terorizma uvedene relevantnim rezolucijama UN-a.

**Stjepan Mesić o događajima u Republici Srpskoj
Dodik je novi Milošević**

Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić za njemački tjednik Spiegel rekao je kako je Republika Srpska, »djelo Milorada Dodika, zasnovana na etničkim čišćenjima i genocidu, a da predsjednik Vlade Republike Srpske provodi istu politiku kao nekadašnji srpski predsjednik Slobodan Milošević«.

Ocjenjujući premijera Republike Srpske Milorada Dodika kao »novog Miloševića« Mesić je upozorio Europu kako vreba novi rat na Balkanu te da bi lako moglo »doći do toga da od BiH ostane samo državnica muslimana oko Sarajeva koja bi postala europska Palestina«.

Kako navodi Mesić, međunarodna zajednica ne smije više dopuštati da Dodik stalno dovodi u pitanje postojanje Bosne i Hercegovine, te da Dodikove prijetnje referendumom o odcjepljenju moraju prestati.

Uzvratio je iz kabineta Milorada Dodika priopćenjem u kojem se kaže da je »Republika Srpska kao trajna i neupitna kategorija s potpunom političkom i ekonomskom stabilnošću, čvrsto je opredijeljena za mir i stabilnost u BiH i regiji«.

Osuđujući »klevete i uvrede« na račun Republike Srpske i njezinog premijera Milorada Dodika, u priopćenju se navodi da nije prvi put da »Mesić, ali i Spiegel, preuzimaju ulogu glasnogovornika sarajevske političke čaršije, te da govorom mržnje, uvredama i antidejtonskim izjavama nasrću na RS i premijera Milorada Dodika«.

Ana Tomanova-Makanova, pokrajinska tajnica za informiranje

Nastoji se pronaći najbolji model buduće privatizacije medija

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Na nedavnoj proslavi 40. obljetnice Radio Subotice uzvanicima se obratila i pokrajinska tajnica za informiranje *Ana Tomanova-Makanova*, govoreći o mogućem rješenju problema privatizacije medija u vidu podjele vlasništva između uposlenika, grada u kojemu se medij nalazi i zainteresiranog privatnika. O najboljem budućem modelu transformacije, koji bi zadovoljio sve zainteresirane strane, trenutačno se vodi javna rasprava. Po njezinom okončanju trebalo bi mnogo toga biti jasnije i konkretnije riješeno u pogledu daljnjeg egzistiranja brojnih medijskih kuća u Vojvodini.

Pokrajinska tajnica pobježe je pojašnila kompletnu proceduru pronalaženja najadekvatnijeg rješenja buduće privatizacije medija.

Na koji način se pristupilo organiziranju javne rasprave glede pronalaženja najboljeg budućeg modela medijske privatizacije?

Rješavanju problema buduće privatizacije medija pristupilo se vrlo studiozno i, u želji sagledavanja cijele stvari iz perspektive samih aktera, na adrese 45 lokalnih samouprava u Vojvodini poslano je jedno cirkularno pismo u kojem je istaknuta molba da se samouprave očituju o njihovom viđenju mogućeg rješenja. Na našu adresu stiglo je 39 očitovanja lokalnih samouprava, plus odgovor Grada

Novoga Sada, i na osnovi zbilja velikog odaziva dobiven je reprezentativni uzorak i učinjen veliki korak prema sagledavanju aktualnog činjeničnoga stanja.

Kako će se dalje provoditi finaliziranje ovoga pokrajinskog projekta?

Svi dobiveni materijali su obrađeni i analizirani na savjetovanju organiziranom koncem prošloga mjeseca, i na osnovi njih se došlo do zajedničkoga zaključka kako je učinjen veliki korak u smjeru pronalaženja najboljeg rješenja, koje bi zadovoljilo sve involvirane strane. Provedbom temeljitog istraživanja prikupljenih podataka bit će

njihovih prava na informiranje, osobito ako su u pitanju manjinske zajednice u pojedinim nacionalno mješovitim sredinama, što je čest slučaj na teritoriju Vojvodine. Lokalna samouprava ne može i ne smije biti osnivač medija, jer bi time izravno došlo do sukoba interesa zbog potencijalnog mogućeg miješanja u uređivačku politiku pojedinog medija - imenovanja članova upravnih i nadzornih odbora, postavljanja odgovornih urednika... Smatram da je značajno ovom prilikom istaknuti činjenicu da u proračunima lokalnih samouprava postoji posebna pozicija za ispunjenje zakonske obveze informiranja građana, o čemu govori Zakon o lokalnoj samoupravi. Niti jednim zakonom se lokalnim samoupravama ne zabranjuje financiranje ili sufinanciranje proizvodnje medijskih, programskih sadržaja. Lokalne samouprave su i do sada putem natječaja sufinancirale proizvodnju programa - kako na srpskom jeziku, tako i na jezicima nacionalnih zajednica. Ovakva praksa bi sigurno garantirala stalno sufinanciranje programskih proizvoda, čime bi se stvorila sigurnost i mehanizam zaštite, s jedne strane stečenih prava, a s druge strane bi se osigurala sigurnost medijskih sadržaja, samim tim i medija. Također, nigdje u zakonu ne stoji obveza stalnog financiranja medijskih kuća od strane lokalne samouprave u kojoj one djeluju.

Prema sagledanom stanju nakon prvih analiza nazire se model trećinske raspodjele. Kako bi po njemu trebale funkcionirati medijske kuće, koje u ovom trenutku očekuju rješenje svog budućeg egzistiranja?

Čini se kako bi trećinski sustav raspodjele između uposlenika, grada (lokalne samouprave) i zainteresirane privatne osobe (privatnik) predstavljao najbolje moguće rješenje problema privatizacije medija. Lokalne samouprave isti-

ču želju za egzistiranjem javnog medijskog servisa u svojim sredinama, ali koji bi se istovremeno dobrim dijelom financirao na osnovu brojnih natječaja, koje tijekom godine kontinuirano raspisuje Pokrajina. Dodatno, na lokalnim samoupravama je i buduća zadaća određivanja najbolje proporcije glede postotka sudjelovanja pojedinih aktera buduće privatizacije u finalnom transformacijskom modelu. Jer nije jednaka situacija u pojedinim sredinama glede vlasničkih udjela u nekretninama, koje su u posjedu određenih medijskih kuća ili lokalne samouprave u kojima se trenutačno nalaze pojedini mediji, tu je i pitanje vrijednosti dosad uložених sredstava i tehničke opreme. I konačno, postoji i problem glede pojedinih privatnika i njihovog »interesa« u nastavku rada medija koji su sada u njihovom posjedu, jer je bilo brojnih slučajeva da je privatnicima najvažnije doći u posjed nekretnina u kojima se medijske kuće nalaze, a za sam kontinuitet njihova programskog djelovanja, poslije, i ne mare previše.

Kakva je budućnost manjinskih pisanih glasila kojima pripada primjerice i naš tjednik?

Glede pisanih manjinskih medija opće je poznato kako su osnivačka prava prenijeta s Pokrajine na nacionalna vijeća manjinskih nacionalnih zajednica, koje egzistiraju na teritoriju Vojvodine. Ali, poznato je kako se već 6 godina čeka na pripremu zakona koji bi posve uredio ovlasti nacionalnih vijeća, jer poznato je kako se ona u ovom trenutku brinu o kulturi svoje nacionalne zajednice, obrazovanju, uporabi jezika i djelovanju svojih medija. Kao što vam je poznato, javna glasila od pokrajinskog značaja, u prvom redu mislim na pisane medije na jezicima etničkih zajednica, također se financiraju iz proračuna AP Vojvodine. Njihovim djelovanjem zagarantirano je pravo

informiranja pripadnika nacionalnih zajednica na materinjem jeziku, a istovremeno se doprinosi kvalitetnom razvijanju suživota između pripadnika različitih naroda i nacionalnih manjinskih zajednica u sredinama njihovog djelovanja te, što je iznimno važno, razvijanju multikulturalnosti na našim vojvođanskim prostorima. U tom smjeru, putem sudjelovanja na brojnim natječajima, uvijek mogu očekivati konkretnu pomoć iz Pokrajine u cilju podsticanja multikulturalnosti i interkulturalizma.

Postoji li mogućnost izuzimanja određenih medijskih kuća od modela privatizacije?

Ne. Za sve medijske kuće će vrijediti isto rješenje prema predloženom modelu raspodjele, a odgovorne osobe, koje će upravljati ovim medijima, imat će obvezu apliciranja na stalne natječaje, koje će lokalne samouprave i Pokrajina propisivati u vidu rješavanja i potpore njihova sufinanciranja proizvodnje programskih sadržaja.

Kakav boljitak u radu možemo očekivati nakon provođenja modela privatizacije medija?

Boljitak će se, prije svega, očitovati u jačanju zdrave konkurencije, prije svega u stvaranju znatno kvalitetnijeg i boljeg programa

medijskih kuća koje će biti privatizirane. Putem brojnih natječaja svi će se moći ravnopravno natjecati za potrebna dodatna sredstva, naravno, dokumentirajući opravdanost potraživanja određenih financijskih resursa. Od početka sljedeće, 2009. godine, negdje sredinom siječnja, nakon svih praznika, Pokrajina će uputiti poziv svim medijskim kućama i otvoriti novu raspravu glede utvrđivanja sustava nagrađivanja i izgrađivanja sheme za sve kategorije koje bi mogle konkurirati za pojedine nagrade. U tom smjeru bi tijekom godine bio organiziran kvalitetniji monitoring, radi preciznijeg i boljeg

sagledavanja učinka pojedinih medijskih kuća i pojedinaca koji rade u njima. Veća pozornost bit će posvećena i afirmiranju stručnih ljudi, koji će se u budućnosti angažirati u radu. Oni su trenutačno pripravnici, ali će vremenom stjeći potrebno iskustvo i na najbolji način biti od izravne koristi u stvaranju kvalitetnog stručnog kadra. Sami mediji će biti znatno kvalitetniji, u njima će biti uposljeni profesionalci koji će kreirati i stvarati bolji program, što je i osnovni cilj medijske budućnosti na ovim prostorima, a javni interes će biti posve zadovoljen. ■

Izvršno vijeće AP Vojvodine dodijelilo sredstva za srpske medije u regiji

Pokrajina podupire Srbe izvan Srbije

Potpredsjednica Izvršnog vijeća AP Vojvodine i pokrajinska tajnica za informacije *Ana Tomanova-Makanova* potpisala je ugovore o realizaciji medijskih projekata srpskih zajednica u Rumunjskoj, Hrvatskoj i Mađarskoj. Projekti srpskih zajednica u ovom okruženju odnose se na sadržaje radijskih i televizijskih emisija, internet prezentaciju, očuvanje jezičnog i kulturnog entiteta, promidžbu umjetničkog stvaralaštva, sportske, vjerske i druge posebnosti srpske zajednice u susjednim zemljama. Ugovor je u ime Srpsko-rumunjskog centra za razvoj u Temišvaru potpisao predsjednik *Dragoslav Adžić*, u ime Zajedničkog vijeća općina Vukovar predsjednik *Dragan Crnogorac*, dok je u ime Kulturno-dokumentacijskog centra Srba u Mađarskoj ugovor potpisao direktor *Borivoj Rus*.

Potpredsjednica Ana Tomanova-Makanova je izrazila zadovoljstvo što su potpisani ugovori koji će pomoći u unapređenju rada medija na srpskom jeziku u ovim trima zemljama, kako bi se u potpunosti sačuvao entitet srpske zajedni-

ce i izvan granica Republike Srbije. Za ova tri projekta Izvršno vijeće AP Vojvodine ukupno je izdvojilo 30 tisuća eura, u cilju potpore i uspostavljanja čvršće međuregionalne suradnje.

»Nadam se da ćemo i ubuduće lijepo saradivati, jer da bismo vam mogli i dalje pomagati, u skladu s našim proračunskim mogućnostima, vi morate aplicirati na naše natječaje s dobrim i kvalitetnim projektima«, rekla je Ana Tomanova-Makanova.

U izjavi za Hrvatsku riječ predsjednik Zajedničkog vijeća općina Vukovar Dragan Crnogorac je rekao kako je za projekt srpske zajednice u Hrvatskoj, od ukupno 30.000 eura, odobreno 7500 eura.

»To je manje od onoga što su dobili predstavnici Srba iz Mađarske i Rumunjske«, kaže Dragan Crnogorac. »Ta su sredstva namijenjena elektroničkim medijima i mi ćemo ih utrošiti za financiranje naše TV produkcije. Naime, Republika Hrvatska u određenoj mjeri, doduše maloj, financira tiskane medije na srpskom jeziku, ali uopće ne financira elektroničke medije

na srpskom jeziku. Mi u Zajedničkom vijeću općina Vukovar produciramo TV emisiju na srpskom jeziku, koja se bavi srpskom zajednicom u Hrvatskoj. Ta se emisija pod nazivom Hronika Slavonije, Baranje i Zapadnog Srema dva puta mjesečno premijerno emitira na TV Vojvodine i dva puta reprizno, a u nešto izmijenjenom obliku emitira se i na Vinkovačkoj televiziji i to svake subote.«

Dragan Crnogorac kaže kako se ta emisija financira isključivo novcem koji pribavi srpska zajednica, odnosno ne iz hrvatskog proračuna. »Predložili smo Vladi Republike Hrvatske, odnosno Savjetu za nacionalne manjine, da financiraju i elektroničke medije na manjinskim jezicima, ali ta sredstva za sada dobivaju samo mediji na većinskom, hrvatskom jeziku.«

Srbi u Temišvaru vojvođanska će sredstva iskoristiti za proširenje radijskog programa Radio Banat, a Srbi u Mađarskoj će ih usmjeriti na produkciju radijske emisije Radio Srb, kao internet radio srpske zajednice u Mađarskoj.

Z. P.

Suradnja u ostvarivanju hrvatskih interesa

Nacionalni interesi Hrvata moraju biti u prvom planu i suradnja može biti jedan iskorak u ostvarivanju hrvatskih interesa, zaključeno je u utorak 8. prosinca prigodom sastanka izaslanstva Hrvatsko-srijemske inicijative iz Srijemske Mitrovice i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

Tijekom sastanka bilo je riječi o pitanjima hrvatske zajednice u Srijemu, izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće, suradnji na svim razinama i na svim poljima te većem uključivanju Hrvata iz Srijema u sve hrvatske institucije. Dogovaralo se također i o konkretnim daljnjim zajedničkim potezima i koracima. Svi koji su nazočili ovom sastanku puni su nade i optimizma da dolaze bolji dani te da se za njih dvije stranke moraju i trebaju zajednički izboriti na srbijanskoj političkoj sceni.

Izaslanstvo Hrvatsko-srijemske inicijative činili su: predsjednik *Andrej Španović* i potpredsjednik stranke *Zlatko Nađ*, dok su u izaslanstvu DSHV-a uz predsjednika *Petra Kuntića*, bili dopredsjednik stranke

Dujo Runje i *Vicko Marko*.

Sastanku su nazočili i vlč. *Eduard Španović*, župnik i dekan u Srijemskoj Mitrovici te *Željko Ostupanj*, ugledni gospodarstvenik iz Srijemske Mitrovice.

D. R.

HBŠS: Srbija nije bila napadnuta

Hrvatsko-bunjevačko-šokačka stranka smatra da je Republika Srbija donijela ishitrenu odluku u namjeri da se spori s Hrvatskom, odnosno da za genocid i ratne zločine pokrene protutužbu protiv Republike Hrvatske pred Međunarodnim sudom pravde u Haagu. Ova stranka ocjenjuje da za to ne postoje pravni temelji, budući da Srbija nije bila napadnuta od strane Hrvatske.

U stranačkom priopćenju iznosi se i ocjena da međusobno sporenje može dovesti do paralize odnosa dviju zemalja, odnosno značajnog usporavanja razvoja ovih odnosa.

Slavica Peić, predsjednica IO HNV-a

Zacrtani planovi ostvareni gotovo u cijelosti

*Platforma o budućnosti informiranja na hrvatskom jeziku je završena i bit će razmatrana na sljedećoj redovitoj sjednici Vijeća * U tijeku rad na pripremi i doradi prijevoda udžbenika sa srpskog na hrvatski jezik*

»**P**lanovi koje smo zacrtali na početku godine ostvareni su gotovo u cijelosti u područjima obrazovanja, informiranja, kulture i službene uporabe jezika, dakle u područjima o kojima skrbi naše Vijeće. Ponekad su se čuli i kritizerski tonovi o radu Vijeća, ali ostvareni rezultati govore o učincima našeg rada«, kaže predsjednica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća Slavica Peić.

Sumirajući rezultate rada HNV-a, Slavica Peić među ostalim ističe završetak rada na Platformi za informiranje, dogovor s Radiotelevizijom Vojvodine o proširenju satnice televizijske emisije na hrvatskom jeziku »Prizma«, koju emitira ovaj medijski državni servis, te rad na pripremi i doradi prijevoda udžbenika sa srpskog na hrvatski jezik za osnovce.

INFORMIRANJE NA HRVATSKOM JEZIKU I KULTURA:

»Platforma o budućnosti informiranja na hrvatskom jeziku je završena i bit će razmatrana na sljedećoj redovitoj sjednici Vijeća. Dugo smo čekali na ovu Platformu zbog toga što je u njenoj izradi sudjelovao brojna tim, a članovi radne grupe imali su svoje profesionalne obveze na poslovima koje obavljaju. Članovi ove radne grupe radili su bez honorara i nadoknade za troškove. Smatram važnim i što je uz podršku HNV-a osnovana medijska produkcija radio i televizijskog programa na hrvatskom jeziku 'CRO MEDIA'. Ova medijska produkcija proizvodi polusatne emisije uz financijsku potporu Ministarstva za kulturu Republike Srbije, koje se za sada emitiraju na valovima Radio Sombora i na TV Spektar, također u Somboru, kao i na subotičkoj televiziji K23. Uspjeli smo organizirati, u suradnji s HRT-om, u Zagrebu seminar za novinare iz hrvatske redakcije Radio Subotice, te za novinare 'CRO MEDIJE' i 'Prizme'«, kaže Slavica Peić o ostvarenim rezultatima u područjima informiranja i ističe kako je s Radiotelevizijom

Vojvodine postignut dogovor o proširenju satnice programa emisije na hrvatskom jeziku 'Prizma', koja se sada emitira u polusatnom terminu, a do kraja sljedeće godine ova bi se emisija trebala prema postignutom dogovoru emitirati u dvosatnom terminu.

»O učincima u području kulture istaknula bih projekt obilježavanja 320 godina od doseljavanja Šokaca. Manifestacija 'Tragovi Šokaca – od Gradovrha do Bača' bila je velik projekt. Postigli smo dogovor sa šokačkim udrugama da HNV konkuriра na pokrajinskoj razini za ovaj iznimno važan projekt. Pokrajina je donirala projekt i manifestacija je uspješno realizirana. Uspješno je realizirana i manifestacija 'Tjedan Hrvata' u Zagrebu, gdje smo u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika, organizirali nastup naših udruga. HNV je u službi i naših udruga i zbog toga je Vijeće organiziralo seminar o pisanju projekata, jer se hrvatske udruge natječu za sredstva putem projekata, a sljedeće godine HNV će se projektima natjecati na natječajima europskih fondova u cilju regionalnog povezivanja. Veoma je značajno i osnivanje Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, čiji smo suosnivač s Izvršnim vijećem Autonomne Pokrajine Vojvodine.«

PREJEVOD UDŽBENIKA NA

HRVATSKI JEZIK: Slavica Peić ističe i uspješan upis druge generacije učenika gimnazije na hrvatskom jeziku i napominje kako će se nastojati realizirati i otvorenje Hrvatskog školskog centra, gdje bi se trebalo objediniti školovanje učenika na hrvatskom jeziku.

»Otvaranje Hrvatskog školskog centra zacrtano je u dugoročnom planu. Prostor vjerojatno nećemo dobiti od domicilne države, trebat ćemo ga osigurati. Postoje zadužbine, no pitanje je kada će biti završena restitucija onih zgrada koje su oduzete hrvatskoj zajednici i Katoličkoj crkvi. Sada je

veoma važno što je Odjel HNV-a za obrazovanje uradio usporednu analizu srpskih i hrvatskih udžbenika za osnovce, pa se tako trenutačno radi na pripremi i doradi prijevoda udžbenika sa srpskog na hrvatski jezik, kao i na doradi udžbenika, jer se pojedini udžbenici, iz zemljopisa, povijesti, glazbene kulture i likovne umjetnosti trebaju prilagoditi potrebama hrvatskih učenika. Udžbenici će biti tiskani u suradnji s nakladničkom kućom BIGZ iz Beograda«, kaže Slavica Peić i napominje kako se završetak izrade Platforme za obrazovanje očekuje u prvom kvartalu sljedeće godine.

Među ostalim aktivnostima HNV-a, Slavica Peić ističe organiziranje javnih rasprava o predloženom tekstu Zakona o nacionalnim vijećima, te pokretanje inicijative da hrvatski postane službeni jezik u općini Sombor i kaže kako vjeruje da iznos iz državnog proračuna koji dobiva HNV neće biti manji od ovogodišnjeg, u iznosu od 910.000 dinara mjesečno. Kako sljedeće godine slijede izbori za novi saziv vijećnika HNV-a, na pitanje o daljnjem angažmanu Slavica Peić kaže da se želi kandidirati i na tim budućim izborima.

Z. Sarić

Kupovina nekretnine za sjedište HNV-a

»**P**roracun i rebalans proračuna HNV-a za ovu godinu dobro su izbalansirani, baš kao i prošle godine. Pokrili smo sve naše troškove, a uspjeli smo prikupiti dovoljno sredstava da sebi osiguramo krov nad glavom – kupovinom kuće u kojoj će biti sjedište Vijeća. Izvršni odbor jednoglasno se odlučio za prijedlog kupovine zgrade u Preradovićevoj 13 za sjedište HNV-a budući da je po cijeni najjeftinija, najprostranija, očuvana i ispunjava adekvatne uvjete za rad Vijeća. Nadzorni odbor je pregledao dokumentaciju koja je stigla na natječaj za prodaju nekretnine. Primjedba Nadzornog odbora je bila zbog nepotpune dokumentacije o vlasništvu kuće. Dokumentacija za planiranu nekretninu sada je kompletirana i prijedlog za kupovinu naći će se na dnevnom redu sljedeće sjednice HNV-a«, kaže Slavica Peić.

Godišnjim koncertom obilježeno 72 godine postojanja i rada HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora

Jasna programska orijentacija

Pred sobom smo uvijek imali jasnu programsku orijentaciju i osnovno opredjeljenje: njegovanje kulture i tradicije hrvatskog naroda ovoga kraja, Bunjevaca i Šokaca, kazao je predsjednik društva Šima Raič

U subotu, 6. prosinca, HKUD »Vladimir Nazor« je godišnjim koncertom obilježio 72 godine postojanja i rada. Koncert je otvorila *Lea Jevtić*, koja je recitala pjesmu »Cvrčak« *Vladimira Nazora*. U ime uprave društva i u svoje osobno ime, nazočne je u prepunoj dvorani Hrvatskog doma pozdravio predsjednik društva *Šima Raič*. On je pozdravio generalnu konzulicu Generalnog konzulata republike Hrvatske u Subotici *Ljerku Alajbeg* sa suradnicima, voditelja podružnog ureda Hrvatske matice iseljenika u Vukovaru *Silvija Jergovića*, predsjednicu Udruge »Šokačka grana« iz Osijeka *Veru Erl*, predsjednika DSHV-a Podružnice Sombor *Matu Matarića*, predsjednika DZH u Vojvodini *Đorđa Čovića*, predsjednika SO Sombor *Nemanju Delića*, direktora NIU »Hrvatska riječ« *Ivana Karana*, direktoricu Turističke organizacije u Somboru *Eleonoru Cvejić*, organizatoricu kulturnih aktivnosti Kulturnog centra »Laza Kostić« u Somboru *Slavicu Rogać*, slikare koji su sudjelovali na ovogodišnjoj likovnoj koloniji Colorit 2008, predstavnike Katoličke crkve u Somboru i predstavnike medija.

72 GODINE POSTOJANJA: Šima Raič je istaknuo kako je tijekom 72 godine postojanja ovo društvo mijenjalo svoje ime, prostorije u kojima je djelovalo, a mijenjali su se i opći društveni uvjeti u kojima se živjelo i radilo. Smjenjivani su mirnodopski i ratni uvjeti, te se nerijetko mijenjao i odnos prema ovoj udruzi.

»Katkad smo i sami odstupali od nekih svojih ideja i priklanjali se nametnutim stvarima određenog vremena. No, i pokraj svega pred sobom

Generalna konzulica RH u Subotici Ljerka Alajbeg i predsjednik Društva Šima Raič

smo imali jasnu programsku orijentaciju i osnovno opredjeljenje: njegovanje kulture i tradicije hrvatskog naroda ovoga kraja, Bunjevaca i Šokaca. Svojom djelatnošću smo uspostavili uspješnu suradnju sa svim hrvatskim kulturno-umjetničkim društvima u Vojvodini, a naročito u matičnoj državi našeg naroda Republici Hrvatskoj, kao i u drugim susjednim zemljama«, rekao je predsjednik društva. On je naveo uspjehe i priznanja, koje je u protekloj godini dobilo ovo društvo i njegove sekcije.

Nazočnima se obratila i generalna konzulica Generalnog konzulata RH u Subotici Ljerka

Alajbeg: »Godinama se HKUD »Vladimir Nazor« brinuo za očuvanje hrvatske tradicije, hrvatskog imena, sve do onoga što znači puno za jedan narod, koji je usprkos svih nedaća ovdje opstao. Vama ovdje, koji ste blizu granice, vjerojatno nije bilo lako u raznim razdobljima. Svjedoci smo i nedavnog razdoblja kada se ovdje Hrvati nisu ugodno osjećali, jer su nepravедno dobili neku etiketu. Bez obzira što se događa između država, ovdje se narod ne treba osjećati niti ugrožen, niti dužan, jer vi ste stvarali ovo društvo. Sombor ne bi bio Sombor, da ovdje nije bilo Hrvata.«

USPJESI DRUŠTVA: Pročelnica dramske i recitatorske sekcije *Marija Šeremešić* predstavila je članove recitatorske sekcije, koji iz godine u godinu osvajaju nagrade. To su: *Bojana Jozić*, *Dejana Jakšić*, *Miloš* i *Lea Jevtić* i *Emina* i *Aneta Firanj*. Tijekom koncerta predstavile su se – folklorna, dramska, pjevačka i recitatorska sekcija društva. Predsjednik društva Šima Raič je dodijelio zahvalnice onima koji su doprinijeli boljitku rada društva, a na koncu ovog bogatog kulturno-umjetničkog programa, nazočni su pozvani da se pridruže društvu 13. prosinca, kada će u prostorijama društva biti priredena književna večer pisaca iz Rešetara i dramska večer glumaca iz Hercegovca. Uslijedio je i poziv na izložbu božićnog kolača i na božićni koncert, koji će biti održan na Oce, 21. prosinca. Nakon programa su se mogle pogledati slike s ovogodišnje likovne kolonije Colorit 2008.

Z. Gorjanac

Mišo Hepp, predsjednik Skupštine Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj

Imamo ono za što se sami izborimo

Republika Hrvatska nas, Hrvate u Mađarskoj, ne tretira na način kako bismo mi to željeli. Jer, tuđa će te država toliko cijiniti, koliko te cijeni matična država i to je jasno. Hrvatski političari, kad god dolaze u posjet mađarskim političarima, uvijek zaborave prije dolaska pitati nas, što da kažu u našu korist.

Razgovor vodio: Zvonimir Perušić

Hrvati su u Mađarskoj značajna nacionalna manjina, kako po brojnosti, tako i po doprinosu razvoju te zemlje kroz povijest, prije svega na vjerskom, obrazovnom i kulturnom polju. Desetljeća života izvan matice učinila su svoje, no, hrvatski se narod tamo ipak održao i opstaje.

Od 2007. godine na čelu hrvatske zajednice u Mađarskoj je Mišo Hepp, dugogodišnji voditelj Hrvatskog kluba Augusta Šenoe u Pečuhu.

HR: Koliko ima Hrvata u Mađarskoj i kako su teritorijalno rasprostranjeni?

Prema našoj procjeni, u Mađarskoj živi oko 60.000 Hrvata i rasprostranjeni su od sjevera, na slovačko-austrijsko-mađarskoj tromedi, preko Gradišća na austrijskoj granici, do granice s Hrvatskom i Srbijom. Hrvati u Mađarskoj ne žive u kompaktnoj zajednici. Na posljednjim lokalnim izborima Hrvati su izabrali 115 hrvatskih samouprava, a to znači da u 115 gradova i sela živi značajniji broj Hrvata.

HR: Prema procjenama, dakle, ima 60.000 Hrvata. A koliko ih ima po službenom popisu?

Na posljednjem popisu u Mađarskoj, 36.000 građana se izjasnilo Hrvatima. Međutim, poznato je kako popis pučanstva nikada nije vjerodostojan. Naime, ovisi i o tome tko je taj koji popisuje.

HR: Da, slično je i u Vojvodini. Nego, recite nam malo više o Hrvatima u Mađarskoj. U Bačko-kiškunškoj županiji, uz vojvodansku granicu, žive Bunjevci, uz Dunav i u Baranji su Šokci, dalje su Pomurci, Gradišćanci...

U Bačko-kiškunškoj županiji žive Bunjevci i tamo je jedino šokačko mjesto Santovo, to je selo preko puta Bačkog Brega. U Mohaču, koji je oduvijek pružao veće mogućnosti za razvoj, žive tzv. varoški Šokci. Kad od Mohača krenete prema Pečuhu, u naseljima s desne strane ceste žive tzv. seoski Šokci. U okolici Pečuha imamo sedam naselja u kojima žive bosanski Hrvati, koji sebe nazivaju Bošnjacima. Oni su tu

već 300-400 godina, došli su s franjevcima ispred Turaka, ali i s Turcima.

Kad idemo južno, prema hrvatskoj granici, tu na suhoj granici s Baranom imamo dva hrvatska naselja – Kašad i Sumarton, s tim što u Sumartonu danas praktički više nema Hrvata, uglavnom su se odselili u Šikloš. To su također tzv. seoski Šokci. Njihova se nošnja u potpunosti podudara s nošnjama Hrvata s druge strane granice, jer tu granice do 1921. godine zapravo nikad nije niti bilo, to su sve zajedničke obitelji. Već sam spomenuo Šikloš, gdje autohtonih Hrvata ima malo, uglavnom su to Hrvati doseljeni iz Sumartona. U Šiklošu sada živi oko 600 Hrvata i prilično su aktivni, prije svega na kulturnom polju, a imamo tamo i hrvatsku samoupravu.

Ako idemo dalje u Podravinu, to je ispod Sigeta Zrinskoga, tamo imamo osam hrvatskih naselja, od kojih četiri u Baranjskoj županiji i četiri u Šomodskoj županiji. Ali, i pokraj toga što su administrativno podijeljeni, tamošnji su naši ljudi kompaktni i u svakom od tih osam sela i dan-danas ima više od 50 posto Hrvata. Dobro se drže, pokazuju svoju prekrasnu narodnu nošnju, običaje, a što je najvažnije – govore hrvatskim jezikom. Tamo još uvijek možete na ulici zaustaviti dijete od dvije godine i ono će vam reći Hvaljen Isus ili Dobar dan. Često ističem kako se u Martincima, to je jedno od tih osam sela, na posljednjem popisu pučanstva 98 posto njih izjasnilo Hrvatima, a od Hrvatske matice iseljenika proglašeno je Najselom. U Podravini je hrvatska svijest oduvijek bila jaka.

Ako nastavimo uz hrvatsku granicu, tu su pomurski Hrvati. S hrvatske strane granice je Međimurje, a s ove Pomurje. Tu imamo 16 naselja u kojima žive Hrvati. Zahvaljujući dobrosusjedskim odnosima Hrvatske i Mađarske, Međimurska županija u Hrvatskoj i Zalska županija u Mađarskoj iznimno dobro surađuju. Tu je jedan od glavnih graničnih prijelaza Gorican-Letenje, a sad je otvoren i most na Muri, pa se tako od Budimpešte do Rijeke i Splita putuje autocestom u punom profilu, dakle na četiri trake. Međimurska županija, kao susjedna hrvatska županija, moram to reći, primjereno skrbi o

Hrvatima u tom dijelu Mađarske, što ne možemo, nažalost, reći za Osječko-baranjsku županiju. Hrvati u mađarskom dijelu Baranje nemaju nikakve koristi od blizine hrvatske granice. Čak niti sve hrvatske TV kanale ne mogu pratiti, ako nemaju antenu na krovu ili dekoder. Na kabelskim televizijama nema programa HTV-a, a odgovornost je isključivo na strani HRT-a, koji zahtijeva kupovinu dekodera. Jednostavno, ne shvaćam inertnost tog najvećeg hrvatskog medija, zašto to ograničava. Pozivaju se na neke međunarodne konvencije, ali kod Mađara se to nikad ne bi moglo desiti, jer oni imaju Duna TV i 24 sata dnevno emitiraju program za sve Mađare u cijelom svijetu na mađarskom jeziku.

HR: U Subotici i Somбору, pa i općenito u Srbiji, čak i u Beogradu, HTV emitira svoje programe preko kabelskih televizija. Zbog čega je u Mađarskoj drugačije?

Nedavno sam na HTV-u potegnuo to pitanje, urgirao je i hrvatski veleposlanik u Budimpešti, Generalni konzulat u Pečuhu... Jednostavno, vrata su za nas tamo ne zatvorena, nego blindirana. Ne razumijem to. Ako usporedimo Srbiju i Mađarsku, odnosi Mađarske s našom matičnom državom stalno se ističu kao najbolji, stalno se govori kako su riješeni svi problemi, kako nemamo otvorenih pitanja, kako manjinskih problema nema, međuvladin odbor za manjine fantastično radi itd. Svi su zaključci pozitivni, a, eto, ne možemo riješiti jedan banalan problem. Izgleda da smo mi, Hrvati u Mađarskoj, žrtve dobrosusjedskih odnosa Mađarske i Hrvatske. Nikad nitko ne pita nas, Hrvate u Mađarskoj, koji nas prst boli. Hrvatski predsjednik, premijer i ministri odu kod svojih mađarskih kolega i pitaju – je li Hrvatima u Mađarskoj dobro. Pa što jedan mađarski političar treba reći? Med i mlijeko. A nas nitko ništa ne pita. Ne razumijem tu vrstu politike. Recimo, ne razumijem zašto je u saborskom Pododboru za Hrvate izvan Hrvatske, od tri vanjska člana jedan iz Kanade, drugi iz Australije, a treći iz Francuske! Pa, pitam ja onda, gdje smo tu mi, autohtoni Hrvati? Gdje smo mi, nas tristo tisuća, koji i sad govorimo hrvatski i nismo I am Croatian, niti Ich

Prevagnula je mamina strana

Mišo Hepp je rođen u Gari, na granici prema Srbiji, preko puta Ridice, u miješanoj obitelji. Mama mu je Bunjevka Hrvatica, a otac je bio Nijemac, inače podrijetlom iz Bikića, pa su tako i Mišin djed i otac »divanili bunjevački«.

»Moj je otac divanio bunjevački bez naglasaka, jednako kao što je i moja mama govorila švapski, jer tamo su se uvijek paralelno govorila tri jezika. I kad smo bili mala djeca, još nismo znali niti pisati i čitati, znali smo govoriti na tri jezika. I stari, nepismeni ljudi, recimo moja prabaka koja nije znala pisati, govorila je tri jezika. Djed mi je bio načitan čovjek, a čitao je novine i na njemačkom, i na mađarskom i i na hrvatskom jeziku«, kaže Mišo Hepp.

Mišo Hepp je u Pečuh stigao radi školovanja, budući da je njegova teta, sestra njegove mame, bila učiteljica u tadašnjoj hrvatsko-srpskoj školi u Pečuhu. Tu je maturirao, a tu je i diplomirao na Visokoj nastavničkoj školi, na predmetu hrvatsko-srpski jezik i jugoslavenske književnosti. Kasnije je u Budimpešti diplomirao i kulturologiju.

Radio je u prosvjeti, a usporedo se bavio i kulturnim radom. Godinu dana nakon što je 1982. u Pečuhu otvoren Hrvatski klub Augusta Šenoe, postao je njegovim voditeljem i to je bio sve dok 2007. godine nije izabran za predsjednika Skupštine Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj. Na tim je izborima tijesnom većinom (21:18) pobijedio konkurenta Stipana Karagića.

bin Croatie. Održali smo se ovdje, borili se i izborili. Ne idemo na šalter u Hrvatsku moliti za pomoć, nego pokušavamo svojim znanjem i svojim sredstvima, kao i sredstvima države u kojoj smo porezni obveznici, stvoriti ono što nam je potrebno. I kad Mađari nabrajaju što sve Hrvati u Mađarskoj imaju, onda je to dugačka lista. Pa nas pitaju: a koliko vi za to dobijete od Hrvatske? Onda moram reći – tu i tamo ponešto.

Hvala Bogu, ima i pozitivnih primjera, kao što je obnova Hrvatskog školskog centra Miroslava Krležu u Pečuhu, ili Hrvatskog kazališta u Pečuhu, ali to su međudržavni dogovori, dogovori dviju vlada, a ne dogovori s nama iz zajednice. Imamo dobre kontakte s uredima Vlade Republike Hrvatske, ministarstvima, imamo i dobre osobne veze, ali odnos prema hrvatskoj zajednici u Mađarskoj nije institucionaliziran.

HR: Dobro, ali da završimo priču o Hrvatima u Mađarskoj. Gdje oni sve još žive?

Da, idemo dalje, u Gradišće. Gradišće se proteže u dvije županije, jedna je Vaš županija sa sjedištem u Sombathelju, a druga Jursko-mošonsko-šopronska županija, gdje imamo po desetak naših naselja i samouprava. Ukidanjem šengenske granice gradišćanski su Hrvati na najvećem dobitku, jer dok je nekada od jednog do drugog sela trebalo ići autom okolo satima, danas se može biciklom, čovjek pređe u Austriju poljskom cestom, vrati se i nitko ga ništa ne pita. Mogućnost komunikacije između ljudi time je maksimalno povećana.

Nisam još govorio o interesantnom fenomenu: u okolici Baje, u

Bačko-kiškunskoj županiji, imamo dva sela – Dušnok i Bačin, gdje žive Hrvati koji sebe nazivaju Racima. Oni su Rac Hrvati. Dobro se drže, ta su dva naselja možda najbogatija u Mađarskoj, zahvaljujući tradicionalnom uzgajanju paprike. Oni su tamo stvorili svoj svijet koji nije ni bunjevački, ni šokački, a ime Rac je zato što Mađari nisu razlikovali Hrvate od Srba i za njih su svi Slaveni bili Raci. Nošnja im se više-manje podudara s bunjevačkom nošnjom.

HR: A u Kalači, gdje je nekada bilo sjedište biskupije?

Za vrijeme biskupa Ivana Antunovića, prije stoljeće i pol, na tom je području bilo više hrvatskih naselja, ali migracijama je to nestalo. U Kalači sada imamo hrvatsku samoupravu koja dobro djeluje, ali tamo su mahom useljeni Hrvati, a ne autohtoni.

HR: Kakva je situacija u Budimpešti?

U Budimpešti je autohtono hrvatsko stanovništvo također nestalo, niti povjesničari ne znaju kamo. Poslije Drugog svjetskog rata, kad je veliki broj mladih išao u Budimpeštu na školovanje, jedan dio je tamo i ostao i to su tamošnji Hrvati danas. Zanimljivo je spomenuti i Sentandreju, kao grad koji je poznat kao srpsko središte, a zapravo tamo su starosjedioci Dalmati. To su potomci trgovaca koji su došli Dunavom, a Dalmate imamo i u Segedinu. Još jedno naselje u Mađarskoj nastanjuje Rac Hrvate, to je Tukulja kod Čepelskog otoka južno od Budimpešte.

HR: Kako su nacionalne manjine organizirane u Mađarskoj?

Godine 1993. u Mađarskoj je donesen Zakon o nacionalnim i

etničkim manjinama. Tada je Mađarski parlament gotovo sto postotnom većinom deklarativno priznao postojanje 13 nacionalnih manjina u Mađarskoj. To su abecednim redom: Armenci, Bugari, Grci, Hrvati, Nijemci, Poljaci, Romi, Rumunji, Rusini, Slovaci, Slovenci, Srbi i Ukrajinci.

HR: I kako su organizirani?

Godine 1994. održani su prvi izbori na kojima smo mogli koristiti prava iz tog zakona iz 1993. godine. U svim onim naseljima, u kojima su se ljudi deklarirali kao pripadnici ovih 13 nacionalnih manjina, imali su pravo paralelno s mjesnom samoupravom izabrati i svoje mjesne manjinske samouprave.

HR: Što je uloga tih mjesnih manjinskih samouprava?

Znam da je malo teško razumljivo, jer u Jugoslaviji je postojalo samoupravljanje, pa taj naziv ima malo drugačiju konotaciju, ali apsolutno je drugog karaktera. Dakle, pripadnici jedne zajednice u svakom naselju biraju mjesnu manjinsku samoupravu od pet članova.

Da, postoji posebna manjinska lista. Prema zakonu, potrebno je da se u jednom naselju najmanje 30 ljudi službeno izjasni za Hrvate, i time se stječe pravo pravljenja posebne manjinske liste. Kad se lista već formira, teoretski je dovoljno da samo jedna osoba izade na manjinske izbore i ako je na listi samo 5 ljudi, tih 5 će i biti izabrano.

HR: Nema cenzusa?

Nema, može ih biti i 10 ili 20. Problem je, naravno, u našim ljudima, komotni su, zaboravljaju otići na izbore, inertni su. Bilo bi dobro da što više naših ljudi izade na izbore, jer uvijek nam vlasti predbacuju kako, eto, stalno nešto tražimo, a na izbore nas izade puno manje nego što nas ima po popisu.

HR: A kako se rješava da za manjinske samouprave ne glasuje pripadnik drugog naroda?

Do prošlog mandata mogao je svatko glasovati. U ovom izboru razdoblju mogao je glasovati samo onaj, tko je prethodno otišao na općinu i prijavio se kao pripadnik hrvatskog naroda.

HR: To nema veze s lokalnom vlasti?

Nema. Ovlaсти tih manjinskih samouprava su u kulturi i u prosvjeti. Dakle, ako u određenom naselju postoji neka ustanova koja ima, recimo, hrvatski segment, dakle hrvatski vrtić, osnovna škola, đački dom, dom kulture ili slično, onda se imenovanje voditelja te ustanove ne može provesti bez suglasnosti Hrvatske manjinske samouprave, jer je onda to nezakonito.

HR: Kako se biraju članovi mjesnih manjinskih samouprava?

Biraju se isto kao što se biraju i zastupnici u većinsku samoupravu. Ide se na neposredne izbore.

HR: Postoji posebna manjinska lista?

HR: To su mjesne samouprave. A kako izgleda manjinska samouprava na državnoj razini?

Hrvatska državna samouprava je najviša razina hrvatske manjinske samouprave. Članovi mjesnih manjinskih samouprava, tih petero u svakom naselju, biraju članove Skupštine Hrvatske državne samouprave, po već utvrđenom kriteriju koja županija koliko zastupnika daje. Prema zakonu, Skupština Hrvatske državne samouprave može imati 39 članova, shodno broju Hrvata u Mađarskoj i broju osnovanih mjesnih samouprava.

HR: Koje sve medije Hrvati u Mađarskoj imaju na svom jeziku?

Imamo tjednik, čiji smo osnivači skupa sa Savezom Hrvata u

Mađarskoj, to je Hrvatski glasnik, kojega izdaje Croatia Kft., naše neprofitno poduzeće. Osim toga imamo i druge medije, koji nisu naši u smislu osnivačkih prava, ali informiraju na hrvatskom jeziku. To su hrvatske redakcije na Mađarskom radiju i na Mađarskoj televiziji. Te se redakcije financiraju iz mađarskog proračuna. Oni su samostalni, s njima imamo korektnu vezu, ali u materijalnom smislu ne ovise o nama.

HR: A u uređivačkom ili kadrovskom smislu?

Niti u uređivačkom, niti u kadrovskom. To rade Mađarska TV i Mađarski radio, ali je normalno da u toj redakciji ne može raditi osoba koja nije naša.

HR: Traži li se službena suglasnost Hrvatske državne samouprave kod izbora, recimo, urednika tih redakcija?

Ne, ali do takvog slučaja još nikad nije došlo, da su posao htjeli povjeriti nekome s kim mi ne bismo bili suglasni, nekome tko nije pripadnik naše zajednice.

HR: Kako biste ukratko opisali odnos mađarske države prema Hrvatima u Mađarskoj?

Mađarska se država nacionalnim manjinama na svom teritoriju bavi pomalo mačehinski. Mađari su poznati po tome da će učiniti sve za mađarsku manjinu u okolnim zemljama, financirajući to iz poreza koji i ja plaćam. A, sve ono što mi ovdje tražimo, ne samo Hrvati nego i ostale manjine, vrlo nam teško daju. To znači da postoji velika »borba« za materijalna sredstva za sve naše aktivnosti. Jednostavno, na političkoj razini utvrđena su sva prava, deklarativno postoji pozitivna diskriminacija, ali u praksi to izgleda puno drugačije.

Ali, što je najveći problem u tome? Upravo odnos naše matične domovine prema nama. Republika Hrvatska nas, Hrvate u Mađarskoj, ne tretira na način kako bismo mi to željeli. Jer, tuda će te država toliko cijeniti, koliko te cijeni matična država i to je jasno. Hrvatski političari, kad god dolaze u posjet mađarskim političarima, uvijek zaborave prije dolaska pitati nas, što da kažu u našu korist. Moj srpski kolega, predsjednik Srpske državne samouprave, prije nego što u Budimpeštu dođe službeno izaslanstvo iz Beograda, on napravi elaborat od deset stranica i dostavi ga beogradskim političarima. Predstavnici službenog Beograda onda dođu u Mađarsku i Mađarima kažu što trebaju uraditi za srpsku zajednicu ovdje. Interesantno je da Mađari ovu aktivnost, ja bih rekao agresivnost, pozitivno cijene, jer oni koji se bore za svoje, slični su njima, s obzirom da se oni jednako tako bore za svoje. Znamo kako se Mađari bore za Mađare izvan mađarske granice. Prema tome, Republika Hrvatska je u odnosu

prema nama u dijaspori zaostala debelo i još uvijek se više razmišlja o Hrvatima u prekomorskim zemljama, koji već treću generaciju ni Dobar dan na hrvatskom jeziku ne znaju reći, nego o nama koji smo tu u susjedstvu.

HR: Ipak, Republika Hrvatska je Hrvatima u Mađarskoj dala na korištenje odmaralište na moru, na otoku Pagu. Kako je do toga došlo i kako se to odmaralište koristi?

To je jedno od pozitivnih iskustava i to potvrđuje da ti primjeri nisu samo negativni. Kada su nas predstavnici Republike Hrvatske, pri osnivanju Hrvatske državne samouprave pitali što bi mogli za nas učiniti, rekli smo kako bismo željeli imati neko odmaralište na hrvatskom moru, da to koristimo za različite svrhe, kao što su seminari za naše prosvjetne djelatnike, za susrete naših svećenika, jezične tabore naše djece i slično, a i da se komercijalno koristi, pa novac koji se tamo zaradi, da se tamo i potroši. Ta je naša ideja prihvaćena i od Republike Hrvatske dobili smo odmaralište na otoku Pagu, u mjestu Vlačići, s prekrasnom pješćanom obalom, na korištenje na razdoblje od 25 godina. Međutim, to nekadašnje odmaralište, koliko znam, novosadske policije, bilo je prilično devastirano za vrijeme Domovinskog rata, pa je bilo potrebno i puno uložiti u obnovu. Riječ je o trokatnici i sada je to hotel s tri zvjezdice i kapacitetom od 100 kreveta.

HR: Kako to da taj objekt nije ponuđen vojvodanskim Hrvatima, ako je već pripadao novosadskoj policiji?

Ne znam, znam samo da tamošnji mještani u vrijeme bivše države nisu bili presretni što imaju policijsko odmaralište u svom selu, jer tamo je uvijek bilo nekakvog pucanja. Nama su to ponudili i manjinski ured Vlade Republike Mađarske dao je 100 milijuna forinti za obnovu, isto je toliko dala i Vlada Republike Hrvatske, a Hrvatska državna samouprava dala je još 30 milijuna forinti iz naših sredstava. Upravo sam prije izvješnog vremena tražio od Hrvatske da nam korištenje tog objekta produlji na 50 godina.

HR: Odmaralište se koristi preko cijele godine, ili samo ljeti?

To je hotel koji se može koristiti cijele godine, posjeduje centralno grijanje, no ipak se najviše koristi u ljetnim mjesecima. Ove smo godine imali oko 5500 noćenja. Mogli smo imati i više, ali i ovo je solidno. To nije frekventno mjesto, tu čovjek ne može otići u šetnju razgledati zlatare ili znamenitosti, to je mjesto za obiteljsko ljetovanje.

HR: Koliki je proračun koji Republika Mađarska odobrava hrvatskoj zajednici za njene aktivnosti?

Za financiranje naših ustanova, kao i za djelovanje Hrvatske državne samouprave, mađarska vlada izdvaja oko 330 milijuna forinti godišnje, to je oko 1.250.000 eura. Samo održavanje Hrvatske državne samouprave košta 90 milijuna forinti, a ostalo odlazi za financiranje hrvatske škole u Santovu, muzej u Priški, Hrvatski znanstveni zavod, Croatia Kft. i odmaralište na otoku Pagu.

HR: Kako doživljavate ulazak Mađarske u EU i kakvu korist od toga i od ukidanja granica imaju Hrvati u Mađarskoj?

Za mene kao pripadnika generacije na zalasku, ulazak Mađarske u EU nije donio puno. Ima tu neugodnih novina, od novih zakona i standarda, do povišenih cijena. To je negativna strana. Međutim, postoji naravno i pozitivna strana, a to je da mogu staviti osobnu iskaznicu u džep i otići kud god hoću skoro po cijeloj Europi, a da me nitko ništa ne pita. Nedavno sam bio u Francuskoj, proputovao četiri zemlje i nigdje nisam sreo ni carinika niti policajca. Nigdje granice. Dobro je što i naša djeca sada mogu upisati bilo koji europski fakultet, pa čak i fakultete u SAD, jer su za mađarske državljane ukinute vize za SAD. Priznaju se i diplome.

E, sad, to što više ne možemo klati svinje, pa to niti nije ništa loše. I dalje ja odem u selo, kupim svinjce, odnesem ga kod mesara koji ima registriranu klaonicu, ponesem sve što treba, od paprike i papra do češnjaka, kažem mu što i kako hoću, tamo sam i kušati kobasice, tako da mi on napravi sve, upravo onako kako je to radio i moj otac, a da ne moram niti ruke omastiti.

HR: Dojam je ipak da su gradišćanski Hrvati najviše profitirali od ulaska u EU, jer se Gradišće prostire i s austrijske strane nekadašnje granice.

Točno. Sigurno bi dobro bilo da cijeli korpus Hrvata, i ovaj dio u Baranji i u Bačkoj bude zajedno, kako je nekada bio. Samo, čini mi se da vrijeme ide protiv nas. To uočavam, puno putujem po našim selima, obilazim ustanove, priredbe, natjecanja. Naša djeca na pitanje – iz kojeg si sela i kako se zoveš, ne znaju odgovor, jednostavno ne razumiju što ih pitate. Djeca nikad nisu kriva, to govorim kao prosvjetni djelatnik.

Moram naglasiti i kako je među svim Hrvatima u Mađarskoj poslije Drugog svjetskog rata najviše školovanih ljudi bilo među Bunjevcima. Naši prvi učitelji u svim hrvatskim selima po cijeloj Mađarskoj bili su upravo Bunjevci. I dan-danas su vidljivi rezultati rada koji su oni ostavili, od slovačke granice na sjeveru pa preko Gradišća, sve do juga u Baranji i Bačkoj.

HR: Možete li nabrojiti neke od tih učitelja?

Naravno. Pjesnik i novinar Marko Dekić iz Santova, koji je bio učitelj u Bizonji, u Nardi je bio Antun Karagić iz Gare, Mijo Karagić je bio učitelj u Undi, Branko Filaković iz Santova radio je u Koljnofu, Stipan Blažetin iz Santova je učiteljevao u Zali. Zatim, Anica Aladžić iz Gare, pa Ivan Guban u Pečuhu i Martincima, Josko Guban u Martincima i tako dalje. ■

Hrvatski školski centar Miroslava Krležu u Pečuhu, jedinstvena ustanova u hrvatskoj dijaspori

Dva jezika, puno mogućnosti

Školski centar obuhvaća – vrtić, osnovnu školu, gimnaziju i učenički dom, a nastava se odvija na hrvatskom i mađarskom jeziku usporedo

Suvremeno opremljeni računalni kabineti

Hrvatski školski centar Miroslava Krležu u Pečuhu, koji sadrži vrtić, osnovnu školu, gimnaziju i učenički dom, jedinstvena je institucija Hrvata u Europi. U ovom školskom centru u Mađarskoj odgajaju se i obrazuju djeca na dva nastavna jezika – hrvatskom i mađarskom – i tako se pripremaju za život.

»Nastava iz humanih predmeta – hrvatskog jezika, književnosti, povijesti, zemljopisa, glazbe i likovnog odgoja – odvija se na hrvatskom jeziku, a nastava iz ostalih predmeta na mađarskom jeziku, uz učenje osnovnih pojmova iz tih predmeta na hrvatskom jeziku«, objašnjava ravnatelj ovog centra *Gabor Győrvári*. »Na taj način naši učenici nakon završetka srednje škole mogu birati – hoće li studij upisati u Hrvatskoj ili bilo gdje u Mađarskoj. Smatramo da na ovaj način, s jedne strane, učenici školovanje završavaju na hrvatskom jeziku i time čuvaju svoj nacionalni identitet i prenose ga na svoju djecu, ali i, po želji, život i visokoškolsko obrazovanje mogu nastaviti u zemlji u kojoj su rođeni – Mađarskoj.«

Soba u učeničkom domu

Novoizgrađena sportska dvorana

1. prosinca 2008.

Zgrada ovog školskog centra izgrađena je 1966. godine, a ustanova je utemeljena 1952. godine i to kao južnoslavenska škola. Od 1983. godine ovdje postoji hrvatski vrtić, a godinu dana kasnije otvorena je i gimnazija. Nakon raspada Jugoslavije, ova se institucija nije raspala na hrvatsku i srpsku, kao što je to bio slučaj kod većine drugih južnoslavenskih institucija u Mađarskoj, nego je ostala ono što je de facto i do tada bila – hrvatska.

Prema riječima Gabora Győrvárija, osnovno i srednje obrazovanje u ovom centru trenutačno pohađa 298 učenika, a u vrtiću je 66 mališana. Škola, dom i vrtić, pod zajedničkim nazivom Miroslava Krležu, zapošljavaju ukupno 62 djelatnika, s dežurstvom od 24 sata dnevno. Učenici, ujedno i korisnici doma, dnevno imaju pet obroka.

U potpuno novoj sportskoj dvorani, učenici i predškolci ovoga centra treniraju razne sportove, igraju utakmice i održavaju tjelesnu kondiciju, a dvorana je kompletno opremljena i spravama za teretanu, kojih ima preko 20.

Hrvatski školski centar Miroslava Krležu u potpunosti je preuređen posljednjih nekoliko godina, kada je postojeća zgrada obnovljena, te kad su dograđene sportska dvorana i dvorana za priredbe s 250 mjesta za sjedenje. Dogradnja i obnova, u ukupnom iznosu od 4 milijuna eura, financirani su sredstvima Europske Unije (1,950 milijuna eura), Vlade Republike Hrvatske (750.000 eura) i Vlade Republike Mađarske (750.000 eura), te sredstvima lokalne samouprave Pečuha (550.000 eura).

Hrvatski školski centar Miroslava Krležu u ovlasti je lokalne samouprave grada Pečuha, iz čijeg se proračuna i financira.

Z. P.

Skupština Udruge za povrat oduzete imovine

Donose se zakoni koji idu protiv nas

Podnositelji 73 tisuće zahtjeva za povrat imovine, od kojih oko tri tisuće s područja sjeverne Bačke, još uvijek čekaju da država donese zakon o restituciji, koji još jedino Srbija nema u cijeloj Europi, rečeno je u nedjelju na Skupštini Udruge za povrat oduzete imovine za Suboticu s okolicom, održanoj u dvorani zgrade Nove općine.

Predsjednik subotičke Udruge za povrat oduzete imovine, *Milan Uzelac*, rekao je da se godinama bore za donošenje zakona o restituciji, ali političke i ekonomske okolnosti nikada nisu išle na ruku vraćanju imovine, te je sada vrijeme za radikalnije mjere.

»Sâmmim tim što je država donijela Zakon o popisu i evidentiranju oduzete imovine, preuzela je obvezu da tu imovinu i vrati. Ukoliko do svibnja ne bude daljnjih pomaka, poduzeti ćemo radikalnije mjere, izaći ćemo na ulice, a krajnje će biti da ćemo tužiti državu«, istaknuo je Uzelac.

O okolnostima koje sprječavaju donošenje Zakona o restituciji govorio je koordinator pokrajinske mreže za restituciju *Nikola Tanurdžić*: »Donose se zakoni koji idu protiv nas. Prvo Zakon o privatizaciji koji nas je upropastio. Najavili su da se do kraja ove godine završava privatizacija, međutim sljedeća dražba je 23. siječnja, što znači da su pogazili dogovore koje su imali kada su počeli privatizaciju. Onda su donijeli taj 'nakaradni' Zakon o evidentiranju koji nam je sve novce izvukao iz džepa. Ustvari, dobili su na taci našu prijavljenu imovinu, tako da se ona prodaje. Sve vrijedne

i dobre stvari polako odlaze. Sada pripremaju Zakon o vlasništvu, i lokalna samouprava će moći prodavati naše lokale, i sve ono što vrijedi oni će preprodati i rasprodati«.

Tanurdžić je rekao i da država govori o mnogo većem novcu nego što su stvarna potraživanja starih vlasnika. »Izlaze sa silnim nekim svotama vrijednosti naše imovine, preko 140 milijardi dolara, što nema veze sa stvarnošću i time plaše obične ljude. Izračunali su četiri milijarde dolara, ali ni toliko ne treba, jer ako bi se vratilo u naturi starim vlasnicima, tj. njihovim nasljednicima, oni bi postali porezni obveznici, i počeli bi puniti proračun«.

Dvorana Nove općine bila je tijesna za sve zainteresirane za vraćanje oduzete imovine. Najviše je bilo sijedih glava i po neki nasljed-

nik, a složili su se da gube nadu u vraćanje imovine i da je vrijeme za radikalnije mjere: »Ide se na to da što manje svijeta ostane živo i da bude jednostavnije za vraćanje, ako će uopće ikada biti vraćeno. Ništa se ne rješava, izgubio sam svaku nadu. Treba tužiti državu, to je jedino rješenje«.

Koordinator mreže za restituciju iz Beograda *Mile Antić* je rekao da vrijeda zdrav razum činjenica da će po novom Nacrtu zakona o imovini, imovina koju desetinama godina potražuju stari vlasnici, biti prepuštena na upravljanje lokalnim samoupravama, i javnim poduzećima, a bit će legalizirano i sve što je uzurpirano tijekom privatizacije.

www.suboticadanas.info

Vučinić: Privremeno financiranje ne bi bila tragedija

Gradonačelnik Subotice *Saša Vučinić* izjavio je na konferenciji za novinare da je u tijeku izrada prijedloga gradskog proračuna za iduću godinu, ali da brzina donošenja proračuna ne ovisi o gradonačelniku, nego od članova gradskog vijeća, koji su u tom tijelu, shodno koalicijskom sporazumu, zastupljeni u odnosu 5:5 (pet članova iz Koalicije za europsku Suboticu, a pet iz Saveza vojvodanskih Mađara). Vučinić je naveo kako bi ga radovalo da proračun Grada bude usvojen do kraja godine, ali dodao da »ne bi bilo tragično ni ako bi na snagu stupilo privremeno financiranje«. Gradonačelnik je rekao da proračun ima ne samo ekonomske, već i političke aspekte i da,

nasuprot ranijim godinama, proračun za iduću godinu treba biti u službi racionalne potrošnje, štednje i gospodarskog razvoja, a ne naglašenog financiranja pojedinih institucija. Gradonačelnik, međutim, nije precizirao na koje institucije misli. Reagirajući na prošlotjednu izjavu predsjednika Saveza vojvodanskih Mađara *Istvana Pásztor*a, prema kojoj bi buduće poduzeće Park Palić, zapra-

vo, željelo predstavljati paralelnu instituciju Direkciji za izgradnju grada, Vučinić je kazao kako je prirodno da bi novo poduzeće imalo poseban mehanizam funkcioniranja, ali da to ne bi ugrožavalo gradsku direkciju »jer njena sudbina ne bi ovisila o 300 hektara«.

(Vajdaság ma).

Asfaltiranje od pola milijuna

Kako je najavio predsjednik gradske Skupštine *Jenő Maglai* prilikom obilaska radova na asfaltiranju u Mjesnoj zajednici Peščara u sljedećoj godini bi iz gradskog proračuna moglo biti izdvojeno 250 milijuna dinara za asfaltiranje ulica, a sa sredstvima iz Fonda za kapitalna ulaganja i Nacionalnog investicijskog plana ta cifra bi mogla biti i 500 milijuna dinara. Na taj način bi svaka mjesna zajednica mogla dobiti tri do četiri novoasfaltirane ulice.

Proslava na Verušiću

Mjesna zajednica »Verušić« obavlještava građane da će se danas 12. prosinca proslaviti četrnaesta obljetnica od osnivanja Mjesne zajednice »Verušić«. Početak proslave je u 18 sati u prostorijama novoizgrađenog Doma mjesne zajednice.

Ovom proslavom bit će obuhvaćeno i puštanje u rad novoizgrađenog Doma mjesne zajednice »Verušić«.

Miroslav Kiš

Kao glavni uzrok zamućenja jezera optužuju se alge

Može li Palić biti bistro i prozirno jezero?

Povodom izjave *Tamása Rabakezija*, voditelja Sektora za izgradnju novog prečištača u JKP »Vodovod i kanalizacija« u dnevnom listu *Politika* od 7. prosinca 2008. godine, u kojoj između ostalog kaže kako »ne treba očekivati da će jezero Palić postati bistro i prozirno«, jer kao plitko, nizinsko jezero ono to nikada ne može biti, moramo izjaviti sljedeće:

S obzirom na slična iskustva restauracije plitkih eutrofiziranih jezera u Europi, ova izjava ne odgovara stvarnosti. Čitav niz projekata širom Europe (Nizozemska, Finska, Njemačka, Velika Britanija) realizirano je u proteklom razdoblju s ohrabrujućim rezultatima, gdje su u uvjetima povećanih koncentracija mineralnih soli u vodi, formirane životne zajednice u kojima dominiraju podvodne biljke (a ne alge) s krajnjim efektom izbistravanja jezera i povećanja biološke raznovrsnosti.

Slažemo se s time da povećane koncentracije mineralnih soli kojima je jezero opterećeno imaju efekt »umjetnog gnojiva« za biljke u jezeru. Kao glavni uzrok zamućenja jezera optužuju se alge koje

u jezeru nekontrolirano bujaju, što je točno, ali se zaboravlja jedna bitna činjenica: da »gnojivo« koje se ulijeva u jezero može pogodovati bujanju i drugih biljaka, npr. podvodnih biljaka. Na žalost, neke prethodne intervencije u jezeru (nekontrolirano poribljavanje jezera vrstama koje su desetkovale vodene biljke i zooplankton) dovelo je do umnožavanja algi, zamućenja vode i smanjenja prodora svjetlosti do dna jezera, što je osnovni uvjet opstanka vodenih biljaka. Bez vodenih biljaka plank-

tonske životinje (dafnije), koje su najvažniji regulatori brojnosti algi u stajaćim vodama, izgubile su mogućnost za sigurno razmnožavanje i opstanak. Kao krajnji efekt ovih procesa imamo ono što svako može vidjeti na Palićkom (na žalost, i na Ludaškom) jezeru što, svako dobronamjeran mora priznati, nije potencijal za podršku razvojnim planovima koji su pokrenuti u proteklom periodu.

Dakle, nije nemoguće da voda Palićkog i Ludaškog jezera ponovo bude bistra, čak i pod uvjetima

povećanih koncentracija fosfora i dušika u vodi, samo u slučaju ako se osiguraju uvjeti da se u jezero vrate vodene biljke. One će tada pružiti uvjete za opstanak jake populacije zooplanktona koji, pokazalo se iz prakse, za vrlo kratko vrijeme mogu dovesti brojnost algi u razumne granice. U takvim uvjetima može se očekivati bujanje podvodne vegetacije, međutim, kontrola i uklanjanje viška organske materije koja se tako stvara predstavlja manji problem od uklanjanja algi, a može imati i određenu ekonomsku isplativost. Također, vizualni izgled takvog jezera (bistra voda!) može unaprijediti razvoj turizma na ovom području.

Smatramo da, ukoliko u rješavanje problema pođemo s pretpostavkom da rješenja i nema, nikada nećemo uspjeti uspostaviti takve uvjete da se maksimalno iskoriste turistički i drugi potencijali Palićkog i Ludaškog jezera.

dr. Gabor Mesaroš

Udruga za zaštitu i razvoj
okruženja i graditeljskog
naslijeđa »Protego«

Srpska pravoslavna crkva, nakon povrata imovine, priprema veliku potporu Bunjevačkoj matici

Manojlović palaču u bunjevačke ruke

Direkcija za restituciju Srbije donijela je rješenje kojim Eparhiji bačkoj Srpske pravoslavne crkve vraća 855 hektara zemljišta i 2500 četvornih metara poslovnog prostora u Subotici, oduzetih poslije Drugog svjetskog rata. Zanimljivo je, međutim, da je SPC »širokogrudno i kršćanski«, kako pišu beogradske Večernje novosti, Manojlović palaču u Subotici, kao jednu od zgrada koje će biti vraćene, ustupila Bunjevačkoj matici na korištenje.

Tu su palaču u samom središtu grada, kao zadužbinu SPC-u ostavili *Dušan* i *Vladislav Manojlović*, sudionici Velike narodne skupštine u Novom Sadu, koja je 25. studenoga 1918. godine odlučila o pripajanju Vojvodine Kraljevini Srbiji.

Gradska šefica Odjela za imovinsko-pravne odnose *Ana Fodor-Lacković* izjavila je za Večernje novosti da će ekskluzivni poslovni prostori u prizemlju Manojlović palače biti vraćeni SPC-u, ali

desetak stanova na katu, koji su u međuvremenu prodani i imaju nove, zakonite vlasnike, neće moći biti vraćeni i to će pitanje morati biti riješeno na drugi način.

Pokraj ekskluzivnih poslovnih

prostora i stanova, u Manojlović palači nalazi se i sjedište Bunjevačke matice, u čiju je obnovu iz sredstava Nacionalnog investicijskog plana i gradskog proračuna do sada uloženo 10 milijuna dinara.

»Bunjevci su oduvijek imali iznimno dobre odnose i uživali pomoć i potporu Srpske pravoslavne crkve, na čemu smo izuzetno zahvalni«, izjavio je za Večernje novosti predsjednik Bunjevačkog nacionalnog vijeća Nikola Babić.

Osim SPC-a, i Rimokatolička crkva traži vraćanje 1100 hektara zemljišta. Dio te imovine treba pripasti i Subotičkoj biskupiji, koja u Subotici polaže pravo na zgradu u Braće Radić broj 9 i Harambašićevoj ulici broj 5.

Franjo Ivković, serviser bijele tehnike

Svestranost kao životna osobina

Svojevremeno najbolji sportaš Subotice danas je aktivan član subotičkog Rotary kluba

Razgovarao: Dražen Prčić

Vlasnik servisa bijele tehnike i kućanskih aparata »Munja«, *Franjo Ivković* (1964.), nekadašnji je gimnastičar i svojevremeno najbolji sportaš Subotice (1979. godine), te aktivan član subotičkog Rotary kluba. U kraćem razgovoru fokusirali smo se na njegov današnji posao i humanitaran rad, ali se i, na tren, podsjetili njegove sportske karijere.

»U svom servisu odlučio sam se, specijalizirati za klima uređaje i velike klima sustave, bijelu tehniku i sve vrste uređaja koji se koriste u industriji. Servisiramo, primjerice, i rolnjke, sušare, perlice, ali po potrebi i ostale manje kućanske aparate. S obzirom da je još uvijek kupovna moć većine korisnika naših usluga znatno umanjena i ljudi nisu u prilici češće kupovati noviju bijelu tehniku, primorani su popravljati svoje uređaje koji se povremeno znaju kvariti od višegodišnje uporabe. Najčešći kvarovi događaju se kod perilica, hladnjaka i zamrzivača koji su u vlasništvu privatnih osoba, dok je opseg kvarova kod aparata u vlasništvu pravnih osoba znatno širi i zahtjevniji, jer su to aparati koji se znatno više oštećuju tijekom svakodnevne kontinuirane uporabe. Ipak, nije sve baš tako 'crno' glede bijele tehnike, jer uz pomoć brojnih namjenskih kredita sve je više građana u prilici obnoviti svoje kućanske aparate i shodno tome, sve je manje krupnijih poprava-

ka«, pojašnjava Franjo Ivković i dodaje kako je, pak, sada znatno više instaliranja novih i održavanja postojećih uređaja.

KLIMA UREĐAJI: U proteklih nekoliko godina bilježimo veliku ekspanziju rashladnih klima uređaja, koji su zbog sve većih ljetnih tropskih vrućina postali nužnom potrebom brojnih kućanstava i poslovnih prostorija. Navodeći svoju specijaliziranost za ovu vrstu strojeva, upitali smo majstora Ivkovića što su najčešći kvarovi s kojima se susreću u radu s popularnim »klimama«.

»Još uvijek nema nekih većih kvarova kod klima uređaja jer su u pitanju noviji modeli od najviše nekoliko godina starosti i još uvijek sve to radi besprijekorno, uz neke sitnije korekcije. Prvi ozbiljniji kvarovi mogu se očekivati tek kasnije, ali i oni se pravilnom uporabom i održavanjem, ponajprije redovitim godišnjim servisiranjem, mogu u velikoj mjeri izbjeći. Prigodom tih servisa zamjenjuju se dotrajali filteri, kompletno se propuhavaju i dezinficiraju glave koje su podložne bakterijama zbog velike količine vlage, a samim time osigurava se i ugodan miris zraka u prostorijama

gdje se klimatizacijski uređaj koristi«, zaključuje Franjo poslovni dio svoje životne priče.

ROTARIJANSTVO: Uz gotovo svakodnevnu radnu aktivnost s brojnim korisnicima usluga njegova servisa, Ivković je već nekoliko godina aktivan član lokalnog Rotary kluba u čijim humanitarnim akcijama redovito sudjeluje. Prikupljenim sredstvima uručena je pomoć, primjerice, udruzi slijepih i slabovidnih osoba, osobama oboljelim od paraplegije, gradskoj bolnici, Hitnoj pomoći i drugim institucijama kojima nedostaju financijska sredstva.

»Uvijek se rado odazivam svim akcijama koje imaju plemenit cilj prikupljanja sredstava za sve one kojima je pomoć neophodna«, ističe naš sugovornik.

SPORTSKA PROŠLOST: »Trinaest godina sam se aktivno bavio gimnastikom, nekoliko puta sam bio državni prvak u svojim omiljenim vježbačkim disciplinama, parteru i vratilu. Zahvaljujući svojim tadašnjim rezultatima dvije godine ('79. i '80.) bio sam i državni reprezentativac, a kruna mog sportskog uspjeha jamačno je i izbor za najboljeg sportaša Subotice 1979. godine. Nažalost, zbog brojnih poslovnih obveza nemam više vremena za bavljenje gimnastikom i žao mi je što sam se 'udaljio' od svoga nekadašnjeg sporta«, sa sjetom se Franjo, na koncu ovoga razgovora, prisjetio svoje sportske prošlosti.

Predškolska ustanova

Uz sve navedene dnevne aktivnosti kojima se bavi, Franjo Ivković redovito pomaže i svojoj supruzi Aneti, vlasnici prve subotičke privatne predškolske ustanove »Naše nade«.

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Općinska udruga umirovljenika Subotice na usluzi svojim članovima

Premošćivanje krize

Povoljnosti u nabavi ogrjeva, prehrane, ulja, soli, šećera, brašna i drugih potrepština, povlastice u korištenju komunalnih usluga, besplatni pregledi vida, šećera u krvi i krvnog tlaka, samo su neke od mogućnosti koje koriste umirovljenici

Zašto je dobro biti članom Udruge umirovljenika Subotice, naslov je najnovije brošure u kojoj se objašnjava na koje se sve načine pokušava poboljšati materijalni položaj jedne od najugroženijih socijalnih skupina ovoga društva – umirovljenika.

Općinska udruga umirovljenika Subotice okuplja gotovo trećinu od ukupno 32.000 umirovljenika na teritoriju Grada Subotice, a sličan je odnos i na razini Vojvodine i Srbije. Ova udruga u Subotici djeluje u 18 gradskih i 15 prigradskih mjesnih organizacija, a u okviru svojih strukovnih organizacija

stigao. U međuvremenu je ogrjev i poskupio za 30 posto, pa su naši umirovljenici, među kojima doista ima puno onih u teškom materijalnom stanju, i dodatno uštedjeli. Naši se ljudi već dva mjeseca griju tim ugljenom, a još su im ostala tri obroka za otplatiti.«

Jurković naglašava kako ova udruga svojim članovima nabavlja i prehrambene artikle (meso, šećer, brašno, ulje, riblje meso itd.) također po povoljnim cijenama i s mogućnošću otplate na tri ili četiri puta.

»Umirovljenici su među najsiriromašnijim ljudima u ovoj zemlji,

mirovnsko-invalidskom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti.«

Referent za ogrjev u ovoj udruzi, *Danilo Knjur*, kaže kako je zainteresiranost umirovljenika za nabavu ogrjeva veoma velika: »Ove smo godine realizirali oko 1000 ugovora za ugljen i jednako toliko za ogrjevno drvo«, kaže Knjur. »To znači da je toliko obitelji koristilo pogodnosti Udruge umirovljenika, jer situacija je veoma teška.«

KOLEKTIVNA OSIGURANJA: Umirovljenicima je najopipljivija pomoć ona konkretna, bez velikih političkih priča i obećanja. Zbog toga, oni koji su članovi ove udruge, ovisno o svom materijalnom položaju, imaju pravo na različite povlastice i u korištenju komunalnih usluga, prijevozu putnika, jednom mjesečno mogu koristiti besplatan pregled vida, šećera u krvi i krvnog tlaka.

»Organiziramo nabavu naočala, lijekova i raznih ortopedskih pomagala, kao i zubno-liječničkih usluga na otplatu«, dodaje Jurković. »Povremeno našim umirovljenicima besplatno dijelimo i lijekove, one koje nam donesu drugi naši članovi kojima ne trebaju, a nije im prošao rok uporabe, čega uistinu ima puno. Općenito, primjetna je solidarnost među našim članovima. Za one najsiriromašnije, u suradnji s Caritasom i Crvenim križem, povremeno osiguravamo i besplatnu odjeću, obuću i ortopedsku pomagala. Također, u dištu naše udruge dva puta tjedno imamo odvjetnika, koji besplatno daje pravne savjete i pruža odvjetničke usluge. Na zahtjev umirovljenika, zaključujemo kolektivno osiguranje od posljedica nesretnog slučaja kao i isplatu naknade

u slučaju smrti, a kako je fond zdravstva ukinuo naknadu troškova sprovoda, naši umirovljenici masovno koriste ova osiguranja i trenutačno imamo preko 8000 osiguranika.«

Članovi Udruge umirovljenika plaćaju članarinu ovisno o visini mirovine, i to u iznosu od 0,80 dinara do 50 dinara mjesečno.

DRUŠTVENI ŽIVOT: Općinska udruga umirovljenika okuplja i razne sekcije kao što su zborni pjevanje, narodni orkestar i citraše, folklor, likovnu i slamarsku sekciju, aktiv žena i sportsku sekciju, organizira desetodnevni odmor u Sokobanji i drugim toplicama u Srbiji i Mađarskoj, kao i na primorju. Rad udruge odvija se u mjesnim organizacijama, gdje se članovi okupljaju, razgovaraju, gledaju TV ili čitaju novine, među njima redovito i Hrvatsku riječ.

»Ovih dana uspostaviti ćemo suradnju i s kolegama u Osijeku, s kojima smo prije rata imali dobre kontakte, a s umirovljenicima iz Segedina već smo počeli međusobno druženje naših i njihovih članova.«

Osim svojim članovima, Općinska udruga umirovljenika s vremena na vrijeme, prema mogućnostima, pomaže i druge ugrožene kategorije stanovništva, pa je tako ove godine tri tone ugljena darovano školi »Žarko Zrenjanin«, a igračke i odjeću, koje su članovi udruge prikupili od svojih odraslih unuka, uručili su Kolijevci.

Kroz prostorije udruge u Ulici Save Šumanovića 2 u Subotici dnevno prođe i do 150 umirovljenika.

Z. Perušić

Ogrjev isporučen i prije roka: Bela Jurković

zasebno okuplja i umirovljenike PTP-a, ŽTP-a, MUP-a, EPS-a i ratnih vojnih i mirnodopskih invalida.

OGRJEVNAPRIVOM MJESTU: »Za naše članove nabavljamo sve vrste ogrjeva po znatno povoljnijim cijenama od tržišnih i s mogućnošću otplate u 10 obroka«, kaže predsjednik Općinske udruge umirovljenika Subotice *Bela Jurković*. »Ove smo godine tako nabavili 2500 tona običnog lignita, 1200 tona sušenog lignita, 250 tona kamenog ugljena i 3500 kubičnih metara ogrjevnog drveta, u prosjeku jeftinije od 10 do 15 posto nego što su maloprodajne cijene. Ono što je bitno naglasiti, jest to da smo sav ugljen ove godine našim umirovljenicima isporučili do 4. rujna, dok nekim građanima, koji su ga naručivali preko drugih dobavljača, još uvijek nije

a posebno teško žive poljoprivredni umirovljenici«, kaže Bela Jurković. »Zbog toga se mi prvenstveno zalažemo za to da se mirovine usklađuju s porastom plaća i da se isplaćuju na vrijeme, kao i da se ostvaruju sva druga prava umirovljenika utvrđena zakonom o

Danas otvorenje izložbe

Upetak, 12. prosinca, u prostorijama Udruge umirovljenika u Subotici bit će otvoren 12. susret likovne kolonije naive u tehnici slame.

»Bit će to izložba slika s kolonije koja je u prostorijama Udruge umirovljenika održana 3. rujna ove godine«, kaže članica likovne sekcije Udruge umirovljenika *Dragica Štigler*. »Izložba će biti otvorena do 15. prosinca.

Kampanja protiv nasilja nad ženama

Nasilje u partnerskim odnosima

*Cilj kampanje je ukazivanje na sve veću pojavu nasilja nad ženama i djecom u obitelji **
U Vojvodini su prijavljena 3104 slučaja nasilja u obitelji, dok je policija intervenirala u 3006 slučajeva

Nasilje nad ženama i općenito nasilje u obitelji oduvijek je postojalo, no o tome se nije govorilo niti su zlostavljane žene imale kome to reći i kome se obratiti za pomoć. Takvi su problemi smatrani obiteljskim razmiricama koje su trebale ostati isključivo u obitelji.

ljenih različitih oblika nasilja koja se dogode žrtvi. U 90 posto žrtva nasilja ima dvoje djece i time se pokazuje opasnost prenošenja nasilja, pa često i žrtva postaje nasilnikom.

U ovu kampanju aktivnije su se uključile i pokrajinske institucije, te je ovome okruglom stolu prisustvovala i zamjenica pokrajinskog

žiranih u području zaštite od nasilja u obitelji. U planu su i kampanje osvješćivanja javnosti i povećanja osjetljivosti na problem. Također, predviđene su aktivnosti i mjere koje će se provoditi u području obrazovanja, odnosno u školama, a tu je i mjera po kojoj će svi okruzi u Vojvodini dobiti sigurne kuće, koje će se graditi isključivo za ove potrebe.

Socijalna radnica u Centru za socijalni rad *Danijela Zvekić*, iznijela je ovogodišnje podatke o zastupljenosti nasilja u obitelji: »Do kraja rujna prijavljene su 64 osobe kao žrtve nasilja. Moram istaknuti kako je manji broj intervencija s izlaskom na teren Policijske uprave, nego se veći broj slučajeva rješava telefonskim putem. To su primjeri kada u obitelji nema malodobne djece ili kada sama žrtva nasilja nije u životnoj opasnosti. Od 64 slučaja nasilja, 54 žrtve su bile pripadnice ženskog, a 10 je žrtava muškog spola. Nasilje se u više od 90 posto slučajeva događa u obiteljskom okruženju.«

Najčešći oblici nasilja nad ženama su fizički, psihički, seksualni, socijalna izolacija, ekonomski i proganjajući. Često žena nije niti svjesna svega što se oko nje događa, jer je mišljenja kako je sve to prolazna faza. Isto tako je vezano i za dijete, osobito u zanemarivanju njihovih potreba, te u ovom slučaju često sudjeluju oba roditelja. Iako se nasilniku, ukoliko je prvi put prijavljen, daju blaže kazne ili mu se daje nova šansa za zajednički život, podaci govore kako zlostavljane osobe nasilnike prijavljuju tek nakon dvadesetak zlostavljanja i rijetko napuštaju zajednicu.

Ž. Vukov

Kampanja »16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama« započela je još 1991. godine i od tada se svake godine obilježava u svijetu i kod nas. I ove je godine to bio povod za okrugli stol koji je organizirao Centar za socijalni rad u Subotici u četvrtak 4. prosinca na temu »Nasilje u partnerskim odnosima«. Okrugli stol je održan u prostorijama Centra za savjetovanje i podršku obitelji. Cilj održavanja ove kampanje je podizanje svijesti javnosti, ukazivanje na sve veću pojavu nasilja nad ženama i djecom u obitelji. Među žrtvama dominiraju nezaposlene osobe, te je vrlo važno i njihovo ekonomsko osnaživanje.

BLAGO KAŽNJAVANJE NASILNIKA: Prema podacima Centra za savjetovanje, u razdoblju od siječnja do kraja rujna ove godine broj prijavljenih žrtava nasilja je u odnosu na prošlu godinu mnogo manji, ali po onom što se prepoznaje u izravnom kontaktu sa strankama, nasilje je ipak u porastu. U porastu je i nasilje nad djecom, točnije ovdje je češće zanemarivanje njihovih potreba, koje se gotovo svakodnevno prijavljuje ovoj socijalnoj ustanovi. U Vojvodini su prijavljena 3104 slučaja nasilja u obitelji, dok je policija intervenirala u 3006 slučajeva. Podaci govore kako se nasilje u obitelji policiji prijavljuje tek poslije 20 ili 25 ponov-

pučkog pravobranitelja *Danica Todorov*, koja je rekla kako je u pokrajini uočena blaga tendencija povećanja broja prijavljenih slučajeva nasilja, kao i kažnjenih nasilnika, iako je politika kažnjavanja nasilnika još uvijek blaga. »Ovim podacima potvrđujemo da vjerojatno raste povjerenje žrtava nasilja u sustav i uvjerenje da će im država pomoći ukoliko se obrate Centru za socijalni rad ili policiji. Također, postoji tendencija porasta blagog kažnjavanja nasilnika, ili u obliku uvjetnih kazni, novčanih, ili minimalnih kazni koje propisuju zakoni. Ujedno, povećava se i broj izricanja zaštitnih mjera. Skupština AP Vojvodine u rujnu ove godine usvojila je Strategiju za borbu protiv nasilja u obitelji i svih oblika rodno utemeljenog nasilja, te na razini pokrajine predstoji njezina primjena. Glavni nositelj realizacije ove strategije bit će Pokrajinsko tajništvo za rad, zapošljavanje i ravnopravnost spolova«, pojasnila je Danica Todorov.

SIGURNE KUĆE: Ono što bi moglo pomoći da žrtve nasilja iziđu iz kruga nasilja jesu takozvane sigurne kuće, koje još uvijek ne postoje u dovoljnom broju.

Kako je rekla zamjenica pokrajinskog pučkog pravobranitelja Danica Todorov, u planu je pokretanje obuke svih profesionalaca anga-

Savjetovanje i potpora

Centar za savjetovanje i podršku obitelji, od svibnja ove godine nalazi se u prostorijama Centra za socijalni rad, u Šantićevoj ulici broj 27. u Subotici, te se ovdje žrtve nasilja mogu obratiti za pomoć. Centar radi na zakazivanje, sve su usluge besplatne, a za razgovor nije potrebna uputnica. Sa strankama se na srpskom i mađarskom jeziku radi svaki radni dan od 7 do 14 sati, dok je utorkom osigurano poslijepodnevno dežurstvo. Također postoji i dežurni telefon Društva »SOS telefon« na koji se može zvati svakog dana od 17 – 24 sati na broj 024/553-000.

Suvremene sorte vina

U organizaciji Hrvatskog akademskog društva i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, u petak 12. prosinca u 18 sati u velikoj dvorani Nove općine (Trg Lazara Nešića 1), umirovljeni profesor Poljoprivrednog fakulteta iz Novog Sada Petar Cindrić održat će predavanje »Suvremeni sortiment vinove loze«. Poslije predavanja bit će ponuđene i konkretne mogućnosti ulaganja u vinogradarstvo.

Novogodišnji koncerti

Lokalna samouprava najavila je programe koje priprema za predstojeće praznike. Subotička filharmonija, koja ove godine slavi svoju stotu obljetnicu, održat će Novogodišnji gala koncert 29. i 30. prosinca u Velikoj vijećnici Gradske kuće s početkom u 20 sati. Orkestrom će ravnati Csaba Paskó. Cijena ulaznice za prvu večer je 4500 dinara, a za drugu 1000 dinara. Ulaznice se mogu kupiti u galeriji »Pod tornjem«.

Za novogodišnju noć planiran je program na Trgu slobode koji će trajati od 22 sata do dva sata iza ponoći. Nastupit će mađarska pjevačica Tamara Bencsik s orkestrom »Balkan ekspres«, Zvonko Bogdan s novosadskim tamburašima i grupa »Apsolutno romantično«. U ponoć će biti vatromet i svirat će se Bečki valcer. Ove godine, po prvi put, prostor gdje će biti održan novogodišnji program biti će zatvoren. Neće biti dopušteno unošenje petardi i staklenih boca.

Za novogodišnji gala koncert Subotičke filharmonije grad je izdvojio oko 26.000 eura, dok je za novogodišnji program u središtu grada izdvojeno dva milijuna dinara.

Božićni paketići iz Njemačke

U okviru humanitarne akcije glavnog direktora i vlasnika tvrtke »Phiwa« DOO Subotica Rudolfa Walthera, 16. prosinca stižu božićni paketići iz Njemačke. Paketići će istoga dana biti i podijeljeni u 17 općina Vojvodine. Građani se pozivaju na sudjelovanje u podjeli 21.000 paketića u Logističkom centru Subotica s početkom u 9 sati.

Štrajk u poduzeću Bratstvo AD

Odbor sindikata »Nezavisnost« – »Bratstvo« donio je 17. studenoga odluku o stupanju u štrajk sa zahtjevom da se plaće i putni troškovi za rujnu isplate odmah, a najkasnije do 21. studenoga, priopćeno je iz ovoga poduzeća. Kako poslodavac nije ispoštovao zahtjeve, štrajk je počeo 24. studenoga. Do ovog štrajka je došlo jer i nakon štrajka upozorenja koji je održan u poduzeću Bratstvo AD 17. studenoga, nisu isplaćene zarade i putni troškovi za rujnu.

Međutim, niti nakon svih obećanja i deset dana štrajka, zaposlenicima nisu isplaćene plaće. U međuvremenu, prošao je i Zakonom o radu utvrđeni rok za isplatu zarada za listopad pa je Odbor sindikata »Nezavisnost« – »Bratstvo« donio novu odluku sa zahtjevima za isplatu plaća i putnih troškova za listopad. Štrajk je i dalje u tijeku.

Novi festivalski CD

Ovoga je tjedna izišao novi CD s pjesmama VIII. festivala bunjevački pisama 2008, na kojem se nalaze sve pjesme koje su izvedene u natjecateljskom dijelu programa. CD se može nabaviti u »Suvenirnici« ispod Gradske kuće ili naručiti na broj 063/ 80-87-836, po cijeni od 400 dinara.

Ž. V.

Novi način ovjere

Ovjera zdravstvenih iskaznica uposlenih i članova njihovih obitelji od 1. siječnja obavljati će se lijepljenjem markica zdravstvenog osiguranja. Važeće zdravstvene iskaznice ovjeravati će poslodavac, a markice za ovjeru preuzimati će se u matičnoj ispostavi osiguranih uposlenika, uz dokaz da je doprinos za uposlene plaćen. Ovjera će vrijediti najdulje šest mjeseci, dok će umirovljenici, nezaposleni i ostali knjižice i dalje ovjeravati na šalterima matičnih ispostava, bez markica. Ovjera zdravstvenih iskaznica uposlenima na dosadašnji način prestaje 31. prosinca. Novi sustav ovjere markicama omogućiti će poslodavce da zdravstvene iskaznice svojim uposlenima i članovima njihovih obitelji ovjeravaju bez plaćenog doprinosa.

Temeljem Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04), Općinska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, Subotica, Trg slobode br.1.

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen Zahtjev za određivanje obujma i sadržaja studije o procjeni utjecaja na životni okoliš od strane nositelja projekta, »Gabrić Inženjering« d.o.o., Subotica, Jovana Mikića 207, za projekt »Skaldisite metalne galanterije«, koji se nalazi na katastarskoj parceli 15687/1 K.O. Novi Grad, Subotica

Uvid u podatke i dokumentaciju iz Zahtjeva za određivanje obujma i sadržaja studije o procjeni utjecaja na životni okoliš za projekt »Skladište metalne galanterije«, može se obaviti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat Gradske kuće, soba 226, u razdoblju od 12. do 26. prosinca 2008., od 10 do 12 sati.

Osnovana MO Mladeži DSHV-a u Somboru

Unaprijediti kvalitetu života mladih

Očekujemo da budete pokretači onih akcija za koje mi stariji možda nemamo sluha i nemamo uvida u potrebe mladih, kazao je Mata Matarić

U Gradskoj kući u Somboru u petak je 5. prosinca održana osnivačka skupština Mladeži DSHV-a podružnice Sombor. Skupštini su, pokraj mladeži, nazočili i predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*, predsjednik Mladeži MO DSHV-a Gat – Ker *Novica Miljački*, predsjednik DSHV-a podružnice Sombor *Mata Matarić*, predsjednica MO DSHV-a Sombor 1 *Marija Radoš*, te predstavnice Foruma žena DSHV-a podružnice Sombor. Riječi pozdrava je uputio *Aleksandar Sabo*, predsjednik MO Sombor 2 DSHV-a. On je podsjetio da je na prvom koordinacijskom sastanku održanom 2. listopada ove godine, gdje su bile nazočne sve tri novoformirane MO DSHV-a u Somboru, imenovan inicijativni odbor za ustroj mladeži DSHV-a. Odbor kojeg su činili *Vojislav Vojnić Mijatov*, *Srđan Vidaković*, *Ivan Ispanović* i *Ivan Firanj* zasjedao je 26. studenoga te 4. prosinca, kada je zakazao ovu osnivačku skupštinu i predložio radno predsjedništvo. Mladeži se obratio dopredsjednik stranke *Mata Matarić*. Naglasio je kako su ideje DSHV-a podružnice Sombor zaživjele, Forum žena je već imao svoje prve akcije, a za Božić pripremaju određene humanitarne posjete starima i iznemoglima. Rekao je kako od mladeži očekuje više akcija u kratkom vremenu te kako je ovaj dan veoma važan, jer su pred mladima turbulentna vremena koja mogu prebroditi kao organizirana snaga u okviru DSHV-a.

»Očekujemo da budete pokretači onih akcija za koje mi stariji možda nemamo sluha i nemamo uvida u potrebe mladih. Pomoći ćete nam da svojom politikom doprinesemo afirmaciji mladih članova, a od vas tražimo da konzumirate prava koja ćemo vam preko stranke osigurati. Vaš kadar, koji će doći na prve pozicije u DSHV-u, interesantan je ne samo nama Hrvatima, nego i onima koji teže ući u europsku zajednicu, većinskom narodu i većinskim strankama u Republici Srbiji«, rekao je *Mata Matarić*.

Glasovanjem je izabrano vodstvo Mladeži DSHV-a. Za predsjednicu je izabrana *Irena Budimčević*, za dopredsjednika *Ivan Jozić*, za tajnicu *Ana Matarić*, za članove *Ivan Firanj* i *Lidija Žuljević*.

Novoizabrana predsjednica mladeži DSHV-a *Irena Budimčević* se zahvalila u ime svih izabranih članova odbora Mladeži DSHV-a podružnice Sombor, te u svom izlaganju istaknula: »Imamo zadaću prije svega raditi na povećanju broja novoučlanjenih mladih u DSHV, sa starijim članovima ćemo raditi na afirmaciji stranke u pozitivnom smislu.

Izradimo programe koji će mladeži pružiti mogućnost u aktivnom sudjelovanju u radu DSHV-a, a sa mladima iz ostalih mjesnih organizacija ćemo organizirati akcije koje će unaprijediti život i rad mladeži DSHV-a.« Potom je predsjednica pročitala programsku deklaraciju koja je jednoglasno usvojena.

U ime Mladeži DSHV-a iz Subotice ovaj je skup pozdravio i zaželio puno uspjeha u radu predsjednik Mladeži DSHV-a MO Gat-Ker *Novica Miljački*, koji je poželio mladim Somborcima da budu jaki i da ne posustaju u radu, te je poručio da će od mladeži iz Subotice uvijek imati podršku. Završna riječ je pripala predsjedniku stranke *Petru Kuntiću*.

»Jedna od okosnica rada DSHV-a u budućnosti jesu mladi. Naša će politička stranka sve učiniti da mladi u društvu i državi dobiju položaj koji im pripada. Sadašnja slika nije nimalo ružičasta, mladi su prepušteni sami sebi i nije im osiguran ni osnovni minimum u kojem bi pokazali i dokazali sebe kroz programe, razvijali kreativnost kroz razne radionice i povezivali se sa drugima u državi, matičnoj državi i iseljeništvu. DSHV će u suradnji s mladeži pokušati istrajati u iznalaženju barem minimalnih sredstava za aktivnost mladih u Somboru, kao što je to već učinjeno u: Tavankutu, Đurđinu, Maloj Bosni, Gatu-Keru, a nadam se vrlo brzo i u: Sonti, Bačkom Monoštoru i u Žedniku. Draga hrvatska mladeži – radite, učite, jer samo tako možete ići naprijed«, istaknuo je *Petar Kuntić*.

Zlatko Gorjanac

U organizaciji Foruma žena i MO DSHV-a Sonta

Projekcija hrvatskih filmova

U petak 5. prosinca, u organizaciji Foruma žena i MO DSHV-a Sonta i suradnji s Generalnim konzulatom Republike Hrvatske u Subotici, u velikoj dvorani Doma kulture u Sonti održane su dvije projekcije novog hrvatskog filma. Točno u podne djeci OŠ »Ivan Goran Kovačić«, uzrasta od 1. do 6. razreda, prikazan je film *Branka Ištvančića* »Duh u močvari«. Prije samog početka projekcije djecu je u ime stranke pozdravio predsjednik MO DSHV-a Sonta *Andrija Adin* i poželio im puno lijepih trenutaka u dolazećim božićnim i novogodišnjim blagdanima, te spomenuo kako će poslije ove projekcije biti i večernja za njihove roditelje, a bit će u prigodi pogledati film *Branka Šmita* »Put lubenica«. Djeca su poslije predstave bila oduševljena viđenim i dugo su komentirala film o kojemu su i prije gledanja čula puno lijepoga. Prije projekcije večernjega filma članovi MO DSHV-a i članice Foruma žena DSHV-a Sonta ugostili su u svojem uredu generalnu konzulicu RH u Subotici *Ljerku Alajbeg* i konzulicu *Mirelu*

Lucić. U konstruktivnom jednosatnom razgovoru generalna je konzulica upoznata s prilikama i položajem hrvatske nacionalne zajednice u Sonti i općini Apatin. Nakon posjeta uredu, domaćini su gošće odveli na večernju projekciju koju je, pozdravivši uzvanike iz Sombora i Vajske, otvorila gospođa *Alajbeg*. Osim spomenuta dva filma, Sončani će biti u prilici pogledati i filmove *Gorana Kulenovića* »Pjevajte nešto ljubavno« 12. prosinca, *Hrvoja Hribara* »Što je muškarac bez brkova« 18. prosinca i *Ognjena Sviličića* »Armin«, 22. prosinca. Sve projekcije počinju u 19 sati, a ulaz je slobodan.

I. Andrašić

Mikulaš u Đurđinu

HKPD »Đurđin« ove je godine po 7. put organizirao proslavu Svetog Nikole. U prigodnom programu izvedene su folklorni plesovi, recitacije, igrokaz i ritmička igra. Program je popratio pjesmom tamburaski sastav »Razgale«.

Na kraju je Mikulaš podijelio darove svoj djeci.

Klara Dulić

Otvoren konzularni ured u Somboru

Gradanima olakšati komunikaciju

Korisnici usluga Generalnog konzulata Republike Hrvatske mogu biti sve zainteresirane osobe s teritorija koji pokriva telefonski predbroj 025, odnosno iz općina Sombor, Apatin, Kula i Odžaci

U zgradi Županije u Somboru u prošli je petak 5. prosinca započeo s radom ured Generalnog konzulata Republike Hrvatske. Ured će biti otvoren svakoga prvog petka u mjesecu u sobi 102 zgrade Županije, a korisnici usluga Generalnog konzulata Republike Hrvatske mogu biti sve zainteresirane osobe s teritorija koji prekriva telefonski predbroj 025, odnosno iz općina Sombor, Apatin, Kula i Odžaci. Ured je počeo s radom prošlog petka, a konzulicu *Mirelu Lucić* sa suradnicima su dočekali predstavnici DSHV-a, te predstavnici gradske vlasti. Dobrodošlicu je poželio predsjednik mjesnog odbora DSHV-a Sombor II. *Aleksandar Sabo*.

Podružnica DSHV-a grada Sombora je još prije dvije godine pokrenula inicijativu za otvorenje ovakvog ureda, kako bi žitelji ove regije na jednostavniji način i bez prevelikog čekanja mogli koristiti konzularne usluge. Prostoriju za konzularne dane osigurao je zamjenik predsjednika SO Sombor *Zoran Miler*, koji je svojim angažmanom i dobrom voljom ustupio svoj ured jednom mjesečno za potrebe hrvatskog konzulata. Već prvog dana se pokazala zainteresiranost građana koji su čekali ispred ure-

da broj 102 na prvom katu zgrade Županije, sat vremena prije početka rada ureda. Radno vrijeme ureda bit će svakog prvog petka u mjesecu od 9 do 13 sati, a ako bude veća potreba i zainteresiranost stanovništva, po riječima konzulice *Mirele Lucić*, uslijedit će dogovori sa somborskim vlastima, kako bi došlo do organiziranja češćih konzularnih dana.

Mata Matarić, predsjednik DSHV-a, podružnice Sombor:

»Inicijator ovih konzularnih dana je DSHV, podružnica Sombor. Mi smo i s prošlim sazivom Skupštine Općine i gradonačelnikom pregovarali o tome i bili uporni u toj ideji. Zatim smo pregovarali s Generalnim konzulatom Republike Hrvatske u Subotici, s Veleposlanstvom Republike Hrvatske u Beogradu i s MUP-om Srbije, te se danas vide rezultati tih pregovora. Očekujemo da će svi građani koji imaju interes konzumirati ove usluge i nama je drago da je to bila naša inicijativa i naša vizija, a za mnoge građane spas od dugog čekanja u redovima u subotičkom konzulatu. Kao što smo ispunili ovo predizborno obećanje, tako ćemo i na sljedećim izborima imati novih ideja, te ih plasirati za interes svih građana, naročito za interes hrvatske manjinske zajednice.

Nemanja Delić, predsjednik SO Sombor:

Građani kojima je predbroj 025, gdje spadaju općine Sombor, Apatin, Kula i Odžaci moći će od sada u Somboru završavati neke svoje administrativne poslove za koje su prije morali ići u Suboticu. Za sada će to biti jedanput mjesečno, ali ako se ukaže potreba, možda i češće. Mislim da će to ovdje olakšati život građana, lišavat će sebe putovanja i moći će sve odraditi ovdje, a kao što znamo u Somboru ima ljudi koji imaju dokumenta izdana u Republici Hrvatskoj i koji imaju potrebu obratiti se konzularnom predstavništvu, bilo da su to građani hrvatske ili srpske nacionalnosti. Mislim da će ovo jednom broju građana olakšati život i komunikacije.

Zlatko Gorjanac

Adventsko-novogodišnji sajam u Tavankutu

Učenici Osnovne škole »Matija Gubec« u Donjem Tavankutu, skupa sa svojim učiteljima i nastavnicima, odlučili su i ove godine prirediti Adventskonovogodišnji sajam (vašar), koji je održan prošlog petka u prostorijama škole. Njima su se pridružili i vršnjaci iz Ljutova i Gornjeg Tavankuta. Sajam je održan po treći put zaredom, i to sada već tradicionalno 5. prosinca, kada započinje vrijeme adventa ili došašća. Prije otvorenja sajma upriličen je kulturno-zabavni program u božićnom duhu. Djeca su plesom, recitalima, pjesmom i glumom pokazala kako u adventsko vrijeme s veseljem očekuju božićne i novogodišnje blagdane.

Izradom božićnih ukrasa djeca su se pozabavila proteklih nekoliko tjedana, a kako je svako dijete napravilo bar jedan dekorativni predmet, jedino je dvorana za tjelesni odgoj bila dovoljno velika za pokazati njihov trud i rad oko ukrasa.

Kako je sajam prodajnog karaktera, dvoranu su osim djece, ispunile i njihove obitelji, koje su došle pogledati što se sve na sajmu može kupiti. Prodajne štandove, odnosno stolove prekrilo je šarenilo božićnih čestitki, kolača, jaslaca od plastelina, ukrašenih borova, te brojnih drugih zanimljivih ukrasa, od kojih bi se neki mogli ravnati s onima koji se mogu naći u trgovinama. Roditelji su rado izdvojili novac za njihova »remek djela«, a prema riječima ravnateljice škole »Matija Gubec«

Stanislave Stantić-Prčić, sav prihod od prodaje bit će namijenjen nabavi školske opreme, koja će omogućiti suvremeniju nastavu u školi.

Kao i prethodnih godina, Tavankučani će svoje umijeće u izradi božićnih ukrasa prikazati i u Subotici, gdje će sudjelovati na dječjem Novogodišnjem sajmu, koji će od 15. prosinca biti održano u HKC »Bunjevačko kolo«.

M. Matković

Sveti Nikola u Šidu

Doček svetog Nikole organizirao je župnik vlč. Nikica Bošnjaković, u župi Presvetog Srca Isusova 7. prosinca, zajedno sa djecom i mladima u Šidu. Priredjen je glazbeno-recitatorski program u kojemu su sudjelovala djeca kao anđeli i kao recitatori koji su biskupa Nikolu pozdravili.

Važno je naglasiti da su brojna djeca došla vidjeti sv. Nikolu i iz Pravoslavne i Grkokatoličke Crkve.

Misno slavlje bilo je posebno prožeto prisutnošću brojne djece, koja su bila zagledana u najmlađe dijete na svetoj misi *Davora Kušeta*, staroga svega 3 mjeseca. Nakon župnikove homilije, svi su bili svjedoci sakramenta krštenja, po kojemu je mali Davor postao kršćaninom, djetetom Božjim.

I. Kušeta

U Galeriji suvremene umjetnosti u Somboru

Obnovljena Likovna jesen

»Danas je važan dan za Sombor, grad koji je ponosan na svoju kulturu i tradiciju. On ponovno dobiva manifestaciju koja bi u svakom slučaju u idućem razdoblju trebala biti institucija kulture Sombora«, rekao je Nebojša Bradić

Realizirati vrijednosti: Milorad Đurić

Po ideji poznatog i priznatog umjetnika *Milana Konjovića* iz Sombora, još 1961. godine ustanovljena je stalna manifestacija suvremene umjetnosti, kada je postavljena prva izložba Likovne jeseni. Na toj su izložbi izlagali tadašnji najznačajniji umjetnici bivše zemlje, afirmirani znatno prije šezdesetih godina. Zahvaljujući toj manifestaciji, Sombor je postao stjecište aktualnosti u umjetnosti tadašnje države. Likovna jesen je objavljivala i promicala nove pojave, te je 1962. godine u Somboru održana jedna od prvih izložbi apstrakcijskog i enformel slikarstva u nas, a 1967. je prikazana Poetska fantastika. Tijekom sedamdesetih registrirane su skoro sve aktualne slikarske pojave, a u osamdesetima se bilježe manifestacije postmodernističke nove slike i drugih (neo)ekspresionističkih pojava u jugoslavenskoj likovnoj umjetnosti. Početkom devedesetih, Likovna se jesen zbog nemilih događaja gasi, a 1995. i administrativno pre-

staje postojati. U Somboru je poslije svih tih izložaba ostala bogata zbirka djela otkupljivanih na toj manifestaciji, koja je u devedesetim godinama minulog stoljeća pokradena. Zahvaljujući ideji i opsesiji akademskog slikara *Dragana Stojkova*, ova je manifestacija obnovljena.

Likovna jesen je svečano otvorena u prošli petak u Galeriji suvremene umjetnosti u Somboru, a izložbu je otvorio pokrajinski tajnik za kulturu *Milorad Đurić*.

U svome obraćanju pokrajinski tajnik za kulturu AP Vojvodine *Milorad Đurić* je istaknuo: »Dobro je da ponovno realiziramo nešto što vrijedi, kako bi ponovno nastavilo svoj život, nešto što je tako snažno započelo svoju egzistenciju kao ova manifestacija, a onda, rekao bih nepravедno zanemarena i utišana. Evo nas ponovno s namjerom obnoviti Likovnu jesen ovdje u Somboru, gradu koji to po svojoj prirodi zaslužuje. Sombor je grad u kojem se nalazi po površini najveća slika u Srbiji i grad koji je rodno mjesto velikih slikara. Ništa nije prirodnije, nego da Likovna jesen ovdje opet započne svoj život.«

Potom se nazočnima obratio *Nebojša Bradić*, ministar kulture Republike Srbije: »Danas je važan dan za Sombor, grad koji je ponosan na svoju kulturu i tradiciju. On ponovno dobiva manifestaciju koja bi u svakom slučaju u idućem razdoblju trebala biti institucija kulture Sombora. U tom smislu i naše je ministarstvo podržalo ovu manifestaciju. Vjerujemo da će ona rasti, da će se razvijati, da će obnova Likovne jeseni u Somboru biti i obnova slike. Ta velika slika kulture treba imati jedan dobar ram u ovoj manifestaciji. Upravo Sombor, kao jedno od prijestonih mjesta kulture treba nastaviti svoju misiju koju ima i u svom kazalištu i u drugim manifestacijama, kao i u velikim ličnostima koji ga obilježavaju i koji će ga obilježavati u narednim vremenima.«

Na ovoj likovnoj manifestaciji predstavilo se dvadeset osam slikara sa šezdeset slika, a dio ove manifestacije, koja će trajati od 5. do 26. prosinca, bit će priređen i u galeriji Kulturnog centra »Laza Kostić.« Koncept ove i idućih izložaba Likovne jeseni je »Slika.«

Zlatko Gorjanac

Sveti Nikola darivao male Tavankučane

Svake godine dolazi blagdan jednog od djece najomiljenijih kršćanskih svetaca – svetog Nikole. Djeca se raduju, spremaju cipelice, čiste čizme koje će staviti u prozor kako bi sveti Nikola i njima donio dar. Sveti Nikola, zaštitnik siromašnih, djece, pomoraca, trgovaca, putnika, imao je za svoj blagdan, u subotu 6. prosinca, pune ruke posla. U Tavankutu je tako i ove godine posjetio mališane koji su članovi Folklornog odjela Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« i učenike hrvatskih odjela istoimene osnove škole u Tavankutu. Društvo su mu pravili Krampus i cvijetak Flora, koji su zabavljali djecu. Krampus je uspio u svojoj namjeri da zastraši djecu, ali ga je sveti Nikola uvijek zaustavio i pohvaljivao djecu.

U predvorju škole za dobro raspoloženje pobrinali su se i mališani predškolske dobi, kao i djeca nižih razreda, koji su izveli prigodni zabavni program. Naravno, niti ove godine nije izostalo darivanje. Nakon programa sveti Nikola je svakom djetetu darovao paketić i tako im uljepšao ovaj blagdan.

M. Matković

Sveti Nikola nije zaboravio Sonćane

U župnu crkvu sv. Lovre u Sonti sveti je Nikola donio djeci darove s jednim danom zakašnjenja. Misnom slavlju, koje je predvodio p. *Flavijan* iz franjevačkog samostana u Iloku, a suslavio sonćanski župnik vlč. *Dominik Ralbovsky*, nazočio je veliki broj vjernika, osobito djece. Pjevalo se, a vjernici su opet bili u prilici čuti njima toliko drage zvuke orgulja. Pjevače je pratio sin pokojnoga kantora Siniša Poturica, a male pjevače na sintisajzeru katehistica Kristina Ralbovsky. Na samom kraju mise ushićenje na licima djece. Na ulazu u crkvu pojavio se sveti Nikola sa svojom pratnjom. Na veliko zadovoljstvo djece sjeo je među njih, snimljeni su za sjećanje, a onda je djeci podijelio punu veliku korpu slatkiša.

I. Andrašić

Za blagdan održan koncert u Bačkom Bregu

Pjesma i veselje uz sv. Nikolu

*Djeca iz šire okolice u Bačkom Bregu pjesmom, igrom, recitalom i igrokazima dočekala svetog Nikolu * Generalna konzulica RH u Subotici Ljerka Alajbeg pozdravila djecu i poželjela im lijepu budućnost*

Piše: Ivan Andrašić

U subotu 6. prosinca, u organizaciji HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega u mjesnom Domu kulture održan je koncert »Pismom i igrom u susret svetom Nikoli«, drugi po redu. Manifestacija je okupila mališane iz Berega, Bačkog Monoštora, Sonte, Vajske, Bođana, Plavne, Bezdana, Svetozara Miletića i Male Bosne. Na samom početku programa voditeljica *Jelena Katačić* pozdravila je sve goste i uzvanike, a poimence: generalnu konzulicu RH *Ljerku Alajbeg*, konzulicu *Mirelu Lucić*, vlč. *Davora Kovačevića* i vlč. *Željka Augustinova*. Druga voditeljica, *Vanja Forgić*, izrazila je zahvalnost Društva pokroviteljima ove manifestacije –Ministarstvu za kulturu Republike Srbije i Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici.

VOLJETI VLASTITU TRADICIJU: Generalna konzulica Ljerka Alajbeg pozdravila je sudionike programa i izrazila vjeru u ljepšu budućnost, te kvalitetan suživot pun međusobnog uvažavanja i tolerancije pripadnika svih nacionalnih zajednica na ovim prostorima. »Djecu moramo učiti svemu što su nam ostavili u naslijeđe naši preci, a to su, prije svega, osjećaji nacionalne i vjerske pripadnosti, izraženi kroz pjesmu, ples i govor, kroz znalačko nošenje starinskog pučkog ruha. Pomodarski estradni trendovi su prolazni, a ukoliko djecu naučimo voljeti vlastitu tradiciju, sama će znati poštovati tuđu i to će biti najveći garant kvalitetnog suživota i maksimalne međusobne tolerancije«, kazala je Ljerka Alajbeg.

ČINJENJE DOBROG: U mjesecu došašća kršćani se pripremaju za Božić – mole se, poste, darivaju i čine dobro jedni drugima. U vrijeme došašća djeca se najviše raduju danu svetog Nikole i ne samo raduju, nego i pripremaju cipelice i čizmice, stavljaju ih na prozore i očekuju da im ovaj, njima najdraži svetac, stavi darove u njih. Djeca su pokazala što znaju, čitala su pisma svetom Nikoli, recitirala su mu, pjevala, plesala, slušala jedna druge, gledala i pljeskala. Pljesak je bio iskren, glasan, od srca. Na djelu su pokazala odraslima što je tolerancija, kako se poštuju različitosti, kako se uvažava tuđe, ali ne tuđe u smislu razdvajanja i kako se voli svoje. Predsjednik HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« *Stipan Katačić* ovoga

je puta sve svoje vrijeme posvetio uzvanicima, sav posao u organizacijskom dijelu preuzeli su njegovi suradnici. »Veseli me okupljanje djece u ovolikom broju, veseli me kad vidim s koliko ljubavi njeguju tradicije svojih predaka i svoj materinji jezik, veseli me i kad vidim s koliko uvažavanja gledaju i različite od sebe i kako im od srca plješu«, kaže Katačić. Kreator programa bila je voditeljica dramsko-recitatorskog odjela *Tamara Lerić*. Za nju je rad s djecom oduvijek bio veliki izazov i veliko zadovoljstvo. »Na ovakvim manifestacijama ne okupljamo samo djecu 'Kranjčevića', nego sve koji vole glumiti, recitirati, pisati, slikati... Na tematskoj izložbi priređenoj u našim prostorijama bilo je tridesetak radova, djeci su pomagale i mame, a vjerujem da će našoj dječjoj sekciji poslije ove manifestacije pristupiti nekoliko novih članova, što je najveći dobitak«, kaže za Hrvatsku riječ Lerićeva. Na koncu priredbe sveti je Nikola donio djeci darove, ali darove koji su izazvali veliko veselje. Svi sudionici programa na koncu su otpjevali crkvenu pjesmu »Radujte se narodi«.

»Tragovi Šokaca« završeni Adventskim koncertom u Vukovaru

Jučer i sutra kroz pismu i tamburu

U petak 5. prosinca, Adventskim koncertom Krunoslava *Kiče Slabinca*, *Marije Pavković* – *Snaše* i Slavonskih dukata, održanim u gradu-heroju Vukovaru, završen je niz manifestacija projekta »Tragovi Šokaca od Gradovrha do Bača 1688-2008«, kojima je obilježena 320. obljetnica doseljavanja Šokaca iz Soli u Bač. Organizator koncerta, Zajednica bačkih Hrvata u Republici Hrvatskoj, tako je na najljepši način dala i svoj doprinos projektu kojega su osmislili i nosili članovi HKUPD »Mostonga« iz Bača, uz sudjelovanje ostalih institucija kulture s hrvatskim predznakom iz šokačkog Podunavlja. Pokrovitelj ovoga koncerta bila je Vukovarsko-srijemska županija, supokrovitelj vukovarska podružnica Hrvatske matice iseljenika, a medijski pokrovitelj Hrvatski radio Vukovar. Tristotinjak nazočnih gledatelja, te uzvanike iz lokalne politike i brojne predstavnike institucija kulture s obiju strana Dunava pozdravio je predsjednik Zajednice bačkih Hrvata u RH *Zdenko Bundić*, a o samom projektu »Tragovi Šokaca...« govorila je predsjednica organizacijskog odbora *Stanka Čoban*. Program je vodio urednik emi-

sije »Zvuci bačke ravnice« Radio Bačke *Ivica Stračinski*. Pjesma *Kiče Slabinca* i *Marije Pavković* – *Snaše*, te zvuk tambura Slavonskih dukata izmamili su buru pljeska nazočnih.

I. Andrašić

Sveti Nikola u Šidu

Doček svetog Nikole organizirao je župnik vlč. *Nikica Bošnjaković*, du župi Presvetog Srca Isusova 7. prosinca, zajedno sa djecom i mladima u Šidu. Priređen je glazbeno-recitatorski program u kojemu su sudjelovala djeca kao anđeli i kao recitatori koji su biskupa Nikolu pozdravili.

Važno je naglasiti da su brojna djeca došla vidjeti sv. Nikolu i iz Pravoslavne i Grkokatoličke Crkve.

Misno slavlje bilo je posebno prožeto prisutnošću brojne djece, koja su bila zagledana u najmlađe dijete na svetoj misi *Davora Kušetu*, staroga svega 3 mjeseca. Nakon župnikove homilije, svi su bili svjedoci sakramenta krštenja, po kojemu je mali Davor postao kršćaninom, djetetom Božjim.

I. K.

Običaj o Božiću

Badnjak u Plavni

Iza nas je već svetkovina Krista Kralja, započinje vrijeme Došašća –priprave za Božić. Završena je i crkvena godina, a uskoro će završiti i kalendarska. To je vrijeme u kome kršćani doživljavaju duhovne promjene, metanoju. Svi žele postati bolji, sretniji, ali mnogi se zadovolje samo vanjskim preobražajem što je daleko od onoga kako bi to Bog želio.

Čovjek je u Božjem planu bio predviđen vladati na ovome svijetu. Nažalost, on je svoj kraljevski položaj počeo vrlo brzo zlorabiti i dao je sve od sebe, da Božji skladan kozmos vrati natrag u kaos. Tako je Stvoritelju preostalo samo jedno: da postane Spasitelj koji će svojim zahvatom u povijest spasiti čovjeka i njegovu čovječnost. Svjedoci smo da ništa toliko ne kvari čovjeka koliko vlast. Bog nam zbog toga daje Krista Kralja s kojim će nastupiti preokret svih izopačenih ljudskih vrednota. Za Njega ne postoje beznađne krize, propale šanse, nemoguće situacije, jer mu Kraljevstvo nije odavde i nije podešeno prema zemaljskim mjerilima.

Vjerski život u Plavni i običaji koji ga prate i obogaćuju, u ovo predbožićno i božićno vrijeme dostigne svoju kulminaciju. To su dani zanosu i radosti. U arhivu povijesno-istraživačkog odjela HKUPD »Matoš« čuva se zapis prema kazivanju Kuzme Mišića 1980. godine o Badnjaku kao običaju o Božiću, koji ima više svjetovan karakter, ali se završava sv. misom polnočkom i dobiva duhovnu dimenziju:

»Kako se približava Božić, domaćin i domaćica s djecom se raduju dolasku ovog velikog blag-

dana. Dan prije Badnjaka, otac obitelji ode u šumu i odsiječe jelku te je donese kući. Mater na drvo naviša šećera, svićica i prethodno pozlaćeni oraha. Na sam Badnjak ujutro domaćin pripremi jedan veliki naramak slame koji će se to veče uniti u sobu. Taj dan, to jest Badnjak, od pamtivijeka se posti u obiteljima, pa se i takva jela posna pripremaju. Uveče prije same večere, svi se okupe u sobi i otac obitelji unaša slamu koju je jutros pripremio. Na vratima ga dočekuje domaćica s upaljenom svićom. Domaćin pozdravlja: 'Faljen Isus i Marija, čestitam vam Badnje veče Adama i Evu.' Domaćica koja ga dočekuje i svi prisutni odgovara-

ju: 'Navike živio.' Domaćin unaša slamu i stavlja je nasred sobe i prije nego se slama poširi po sobi izvlače se pune vlati koje se stave u čašu i na stol. Neke vlati se stavlja pod čaršap na stolu. Zatim se slama poširi po cijeloj sobi, a dica čestitaju starijima Badnje veče i poljube ih u ruku. Na stolu je već pripravljena čaša sa zrnima žita i tri sviće u njima, koje se sada pale. Najmlađi član obitelji se okreće oko sebe držeći u desnoj ruci čašu s upaljenim svićicama. Kada se okrene oko sebe, stane, pozdravi prisutne s: 'Faljen Isus i Marija, čestitam vam Badnje veče.' To čini tri puta, iza trećega čestitanja stavi čašu s upaljenim svićicama na stol,

puhne u njih i ugasi ih. Onaj, na koga ide dim s ugašenih svićica će, prema predaji, prvi umrijeti. Sada se pristupa večeri koja je posna, a sastoji se od perki (negdi se to zovu i tašci), rizanaca s makom, kompotu od šljiva, meda, oraha i suhog grožđa. Iza večeri najmlađi članovi obitelji – dica odlaze kod rođaka i prijatelja noseći »betlem«. Kada dođu u kuću spuste betlem i pivaju božićne pisme. Zatim čestitaju Božić, starije poljube u ruku, a ovi ih darivaju novcem, jabukama, orasima, suvim šljivama ili smokvama. Najstariji nose darove. Dobijene darove će svi skupa podijeliti. Stariji posli večere malo prillegnu na slamu, ili otiđu k prijateljima ili u komšiluk, da tamo dočekaju vrime do polaska na ponoćku. Prid ponoć svit sa svih strana žuri prema župnoj crkvi na polnoćku. Polnoćki se najviše raduju dica. Iza polnoćke pred crkvom jedni drugima čestitaju rođenje Isusovo. Kada se vrate kući čestitaju onima koji nisu bili na polnoćki rođenje Isusovo, a dica poljube starije u ruku.«

Tako je to bilo nekada, a ovo je samo jedan od mnogih narodnih običaja vezanih uz našu vjeru, koje želimo na ovim prostorima oživiti i obnoviti.

Zvonimir Pelajić

Dom kulture u Bačkom Monoštoru ukrašen slikom velikog formata

Središte sela na zidu

U monoštorskom Domu kulture sada na bini stoji veličanstveno platno – dekor s monoštorskim motivom – zahvaljujući somborskim slikarima Miloradu Rađenoviću i Stipanu Kovaču, koji su za dvadesetak dana intenzivnog rada na platnu veličine sedam s četiri metara akrilnim bojama naslikali staro središte sela, upotrebivši pri tom 40 kutija boja. Zbog velike dužine upotrebljena su četiri uža platna, ali su majstorski spojena pa je utisak cjeline i treće dimenzije jedinstven. Slikari, članovi Likovne grupe 76, najpre su nabacivali boju na vodoravno položenom platnu, a posljednjeg dana rada

platna su pričvršćena za balkon u Domu kulture i uz pomoć ljestava dovršena je ova slika, koja je mnogo više nego kulisa. Popularni Đene i Malanka, kako ovu dvojicu prijatelji zovu, s mnogo ljubavi i znanja ostavili su Monoštoru jedno novo bogatstvo. Odsad će folklor moći s puno nadahnuća izvoditi običajne igre na bini kao da je na ulici! Predsjednica KUD »Bodrog« Marija Turkalj prezačudna je ovim radom i priprema posebnu priredbu koja bi poslužila za promociju neobične slike.

(Građanski list)

Milorad Rađenović i Stipan Kovač

Oživljeno vrijeme s polovice 19. stoljeća

Kolo u Osiku

Željeli smo napraviti udrugu koja će njegovati baš tu tradicijsku baštinu i staru kulturnu tradiciju prenijeti na mlađe naraštaje, kaže Iva Nikolić

Lijepa i ugodna večer u organizaciji Etno-Centra u Osijeku, u prostoru gradske četvrti Novi grad na Sjenjaku, s namjerom da se oživi vrijeme s polovice 19. stoljeća, kada se igralo »kolo u Osiku« u raznim prigodama, a posebice za Dan grada. Osijek je uvijek dvojio glede toga nadnevka, 29. lipnja, dana nebeskih zaštitnika grada, ili 2. prosinca, dana kada su se tri gradske cjeline – Tvrđa, Novi grad i Donji grad ujedinile u jednu. A moramo imati na umu, Osijek je u to vrijeme bio prvi hrvatski grad, i glede broja žitelja, ali i gospodarskog razvitka. »Željeli smo napraviti udrugu koja će njegovati baš tu tradicijsku baštinu i staru kulturnu tradiciju prenijeti na mlađe naraštaje, koja će vratiti na ulice urbanoga Osijeka stara tradicijska glazbala, »pisme« i igre koje su se »pivale« u doba naših baka i djedova, pa i pradjedova, u doba *Joze Ivakića, Josipa Lerotića* i braće *Kozarac*«, rekao je *Iva Nikolić*, predsjednik Etno-Centra.

Iva je okupio puno svijeta iz desetak kulturno-umjetničkih društava i udruga iz Osijeka i okolice, a nije ih samo krasilo tradicijsko ruho, pjesme i kola, već se i blagovalo kruha-masti, kobasica, krvavica, čvaraka i švargla, služila se kao dukat žuta šljivovica i domaće vino, od sokova klaher i šabeso, a vino se moglo miješati samo sa sodom. Baštinu svojega kra-

ja predstavili su: KUD »Josip Šošić« iz Tenja, »Šokačka grana« iz Osijeka, »Matica slovačka« iz Osijeka, KUD-ovi iz Antina, Bogdanovaca i Čepinskih Martinaca, te Muška pjevačka skupina »Poljari« iz Šiškovaca i Ženska pjevačka skupina »Kupine« iz Kupine.

Malo šokačko mjesto Kupine kod Slavonškoga Broda ima tek četiri-pet stotina žitelja, a mogu se pohvaliti KUD-om koji okuplja mješovitu i žensku pjevačku skupinu, folklor i tamburaše.

Umjetnički voditelj muške pjevačke skupine »Poljari« iz Šiškovaca *Denis Penić* hvali se da s

uspjehom nastupaju na smotrama diljem Slavonije, a njeguju stare tradicijske napjeve Šiškovaca i Cerne, vole još duhovne i sakralne napjeve, ali i bečarce, drumarce i svatovce, i to one koji su već u izumiranju i tek se tu i tamo mogu čuti u okolnim selima, na ovakvim i sličnim manifestacijama. I nije da ih zanimaju samo tradicijski napjevi, već i tradicijsko ruho, pa se tako i odijevaju, ovisno o godišnjem dobu. Pripremili su projekt izrade tradicijskog ruha, starinske šokačke muške haljine, koja je nošena na ovim prostorima tijekom 19. stoljeća.

Slavko Žebić

Pedesetak sudionika na tradicionalnoj manifestaciji u Osijeku

Krležini dani

Od 7. do 10. prosinca 2008. u Osijeku održana je XIX. put tradicionalna kazališno-teatrološka manifestacija »Krležini dani«, čiji je utemeljitelj Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku, suutemeljitelji su Filozofski fakultet u Osijeku i Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe/Odsjek za povijest hrvatskog kazališta u Zagrebu, dok su pokrovitelji Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Ministarstvo kulture i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.

Manifestacija je otvorena izložbom HNK iz Varaždina »Varaždinska kazališna stoljeća« a govorili su intendant HNK u Osijeku *Vlaho Ljutić*, intendant HNK u Varaždinu

Marijan Varjačić, te predsjednik Krležinih dana dr. *Branko Hečimović*. Sutradan su predstavljene tri knjige: Zbornik radova s Dana Marina Držića, a predstavio ju je *Milovan Tatarin*; Subotički kazališni dani *Josipa Buljovčića*, o čemu je govorio *Branimir Donat*; te Zbornik radova s prošlogodišnjih Krležinih dana, o čemu je govorila dr. *Antonija Bogner-Šaban*.

Tijekom četiri dana susreta, svoje je znanstvene radove predstavilo pedesetak znanstvenika, književnika, teatrologa, dramaturga i inih sudionika, koji su položili i vijenac na spomenik *Miroslavu Krleži* u Osijeku, rad zagrebačke kiparice *Marije Ujević*, a prigodan su recital izveli studenti prof. *Branke Brlenić-Vujić*.

Kako se već tradicionalno priređuje i kazališna smotra u okviru Krležinih dana, u nedjelju se predstavilo HNK u Osijeku »Šokicom« *Ilije Okrugića-Srijemca*, u ponedjeljak je Zagrebačko gradsko kazalište Komedija izvelo predstavu Ive Brešana »Svečana večera u

pogrebnoj poduzeću«, u utorak je gostovalo Kazalište Marin Držić iz Dubrovnika s predstavom »Suton« *Ive Vojnovića*, a šlag na kraju bilo je gostovanje Kazališta Gavran iz Zagreba, s »Rogonjama« *Mire Gavran*.

S. Žebić

U doba tehnološkog razvitka, ljudi zaboravljaju na tradicionalne vrijednosti, osobito one svoga kraja. Sve više ih privlače veliki gradovi i metropole, a sela ostaju zapuštena. Ono malo ljudi na selima ulaže velik trud u očuvanje onoga što je ostalo. Najčešći izvor prihoda tim ljudima je poljoprivreda. Međutim, u našim ruralnim naseljima nerijetko se vide nezadovoljna lica ljudi koji pokušavaju plasirati svoje domaće proizvode na tržište, gdje se slabo cijeni nečiji trud jer vladaju tržišni zakoni. U Vojvodini su ratarstvo i stočarstvo uvijek imali jaka uporišta. Značajno mjesto u govedarstvu svakako zauzima tov junadi. Una-

stočarstvu«, objašnjava Marinko dodajući, da se ne mogu donositi zaključci o isplativosti na temelju jednogodišnjeg iskustva bavljenja poljoprivredom, već se mora sagledati višegodišnji prosjek zarade.

Optimističkom pogledu doprinosi i proizvodnja vlastite stočne hrane, koja se dobiva iz biljne proizvodnje. Obitelj Nađ Heđeši uvjerena je da se ratarstvo i stočarstvo ne mogu razdvojiti. Obitelj obrađuje oko 70 jutara zemljišta, a na svom posjedu, među ostalim, sade i kukuruz i ječam, koje koriste u prehrani teladi.

PROCES PROIZVODNJE U STOČARSTVU: Proces proizvodnje u stočarstvu smatra

mesa. Telad kupuju od nekoliko poznanika koji se bave stočarstvom u Maloj Bosni i okolnim selima. Ostala ulaganja su povremena i manja.

U tovu junadi najvažnije su hranidbene mjere koje omogućavaju proizvodnju kvalitetnog i vrlo traženog junećeg mesa.

»Da bi se postigao poželjan intenzitet prirasta, hrana je bazirana uglavnom na kukuruzu i ječmu, a pri proizvodnji krmnih smjesa hrana se dopunjuje različitim mineralnim dodatcima«, navodi Marinko.

Jedan od glavnih gubitaka javlja se prilikom stavljanja teladi u tov. Problemi u prvim mjesec dana su privikavanje teladi na: promjenu mjesta

Na svom gospodarstvu u Maloj Bosni obitelj Nađ Heđeši uzgaja junad

Ustrajnošću opstati u stočarstvu

*U Vojvodini su ratarstvo i stočarstvo uvijek imali jaka uporišta *
Značajno mjesto u govedarstvu svakako zauzima tov junadi*

toč tome što se sve više sluša o interventnim otkupima i uvozu mesa iz drugih zemalja, što dovodi do pada cijena stoke i uništavanja domaćeg kapitala i proizvođača, obiteljsko gospodarstvo Marinka i Dragice Nađ Heđeši iz Male Bosne i danas uspijeva opstati u uzgoju junadi.

Obitelj Nađ Heđeši bavi se ratarstvom i stočarstvom, a posljednjih godina opredijelili su se za intenzivniji uzgoj junadi. Proširenjem staja, ove su godine povećali tov na tridesetak junadi i mladih bikova, među kojima su zastupljene: simentalska, melez i holštajn rasa.

Mlada obitelj, iako svjesna stanja u stočarstvu, nastoji optimistički promatrati trenutnu agrarnu situaciju. »Trudimo se ne računati pojedinačne prihode, jer tako gledajući zarada i nije velika, pa bismo razočarani radili ovaj posao. Obično sagledamo ukupne prihode kada prodamo bikove, što nas potiče da i dalje ustrajemo u

se najtežim u poljoprivredi, jer traje neprekidno tijekom cijele godine, neovisno od godišnjeg doba i vremenskih prilika.

Marinko i Dragica tvrde kako su se tijekom godina bavljenja stočarstvom uhodali te im dnevne obveze oko hranjenja junadi i čišćenja staje ne oduzimaju puno vremena. Tov junadi je jednostavniji nego držanje krava. On se ostvaruje lakše i brže. Posve druga je priča, kažu, imati kravu koja bi im, istina, dala telad, ali i zahtijevala velike obveze za mladi bračni par, koji češće želi izvan kuće provesti slobodno vrijeme s djecom.

Glavni cilj u tovu junadi je uzgojiti što kvalitetnijeg tovljenika u što kraćem vremenu uz minimalne troškove. Najveći trošak je kupnja teleta, koja se, ovisno o rasi, kreće od 300 eura za holštajn telad do 500 eura za simentalce, koji imaju, kako navode, bolji prirast i kvalitetu

boravka, klimu, način držanja, kakvoću zraka, a mnoga telad se prvi put susreću s hranidbom suhim krepkim krmivima. Sve to nepovoljno utječe na životinje i izaziva veći broj obolijevanja i uginuća. Obitelj Nađ Heđeši imala je tri uginuća ove godine, za čije uzroke nisu sigurni, već samo mogu pretpostaviti da je u pitanju stresno razdoblje prilagođavanja, a kako kažu, nerijetka je i pojava dišnih infekcija. Da bi se sa što manje gubitaka prebrodilo to razdoblje i daljnje vrijeme tova, treba osigurati optimalne količine kvalitetnih krmnih smjesa.

SLOBODAN ILI VEZAN TOV: Prema sustavu držanja teladi nameće se pitanje – vezano ili slobodno? Bolje je slobodno, jer se lakše radi oko teladi. Kod slobodnog tova junadi prostor po jednom grlu treba biti minimalan, jer tada grla nemaju priliku puno šetati, a energija hrane više se pretvara u meso. S druge strane, vezana

telad moraju imati udobno i komotno ležište, kao i dovoljno svježeg zraka. Što manje kretanja daje veći prirast mesa i manju potrošnju hrane. Obitelj Nađ Heđeši primjenjuje slobodan tov dok telad ne dostignu težinu do 400 kg, jer smatraju da je to najbolje rješenje za dobivanje kvalitetnog mesa, bez suvišnih masnoća. Vezani tov, odnosno pravilo ležanja i mirovanja, koje rezultira većim prirastom mesa i manjom potrošnjom hrane, primjenjuju kod tovljenika od 400 do 550 kg. Kombinacija slobodnog i vezanog tova pokazala se jednostavnom, sigurnom i rentabilnom.

Standardna pasmina goveda u Vojvodini je simentalac, tj. domaće šareno govedo, koje je zbog svojih proizvodnih karakteristika i dobrih aklimatizacijskih sposobnosti postalo jedna od značajnijih svjetskih pasmina. Kod simentalaca je proizvodnja mesa primarna, radi čega se obitelj Nađ Heđeši i odlučila za tov ove vrste pasmine, iako tvrde da se na tržištu za holštajn govedo često može postići ista cijena.

SUSTAV OBILJEŽAVANJA: Sustav obilježavanja životinja temelji se na registraciji i obradi

gazdinstava, ali s malim brojem grla. Istina, posljednjih godina nekih pomaka ima, ali su oni nedovoljni, osobito u usporedbi s rezultatima iz Europe. Uzroci su slični kao i prethodnih godina, a svode se na to da nema dovoljno goveda, a sve to kao posljedica neisplativosti ovog posla i siromašne državne pomoći. Destimulirajuće na rast proizvodnje i izvoza svakako djeluju i visoke kamate u kombinaciji s nerealnim tečajem eura. Marinko Nađ Heđeši tvrdi kako je u okolnim selima ranijih godina bila znatno razvijenija stočarska proizvodnja. »Smatram da je prošlogodišnja suša, zbog koje je bio loš prinos i manjak stočne hrane, doprinijela prodaji stoke, a uslijed nepovjerenja stočara stado se sporo obnavlja«, objašnjava Marinko.

Pad proizvodnje rezultirao je smanjenjem izvoza junećeg mesa. Iako već pet godina imamo pravo na izvoz junećeg mesa u Europsku Uniju, umjesto postupnog povećanja, on se čak smanjuje u odnosu na raniji učinak. Prošle godine je od dozvoljenog kontingenta za izvoz junetine od 8.700 tona u EU, prodano 2.000 tona u Italiju i Grčku, dok ove godine neće biti izve-

Obitelj Nađ Heđeši

kada dostignu težinu od 500 – 600 kg, odnosno, kad su stari oko godinu dana. Za razliku od svih, za govedo se uvijek može postići jednaka cijena, neovisno o težini«, naglašava Marinko.

Kupci su, kaže, najčešće subotičke mesnice, a pakatkada i nakupci. Prodaju jedno do dva tele-

podataka. Tako su na jednom mjestu prikupljeni podaci o svim grlima u državi, njihovom kretanju i zdravstvenom stanju.

Kod junadi cilj je lociranje i praćenje životinja za potrebe veterinarima, te kontrola prometa junadi zbog javnog zdravlja. »Veterinar dolazi provjeriti jesu li su sva telad umatičena, a prodaja se danas više niti ne može obaviti ukoliko je tele bez matičnog broja«, navodi Marinko, pokazujući opsežnu dokumentaciju o teladima.

Individualni sustav obilježavanja i registracije uključuje: dvostruke ušne markice s osobnim brojem; stalno registriranje trenutnog prisustva na farmi i tržištu; pasoš za goveda, kao i računalnu bazu podataka na nacionalnoj razini.

POSTAJEMO LI OVISNICI O UVOZU JUNEĆEG MESA?: Stočarska proizvodnja u našoj zemlji desetljećima opada za jedan do dva posto godišnje, iako se njome bavi oko 700.000

zena ni polovica te količine. Razlog je nepostojanje stoke u tovu, a izvoza neće biti sve dok država ne bude poticala tu proizvodnju.

VISOKE CIJENE MESA: Potrošače mesa zanima je li meso svježije, veterinarski ispravno i kolika mu je cijena.

Proizvođače, opet, zanima postizanje što veće prodajne cijene koja omogućava pokrivanje troškova prehrane i liječenja tovnih životinja. Prema Marinkovim riječima, otkupna cijena junadi od 1,90 eura/kg je zadovoljavajuća u odnosu na prošlu godinu, kada se kretala oko 1,50 eura/kg, što je uz skuplju stočnu hranu, tvrdi, vodilo u negativni saldo.

Među nekim stočarima uvriježeno je mišljenje kako je tov teladi vrlo spor, odnosno, potrebno je dugo čekati na prodaju. Obitelj Nađ Heđeši je tov teladi usmjerila tako da su ona spremna za prodaju dva puta godišnje. »Telad prodajemo

ta tjedno, a što se isplate tiče, nemaju primjedbi, osim što ona nije trenutna, nego se mora pričekati određeno kraće vrijeme.

Kao posljedica nedostatka junećeg mesa ono je najskuplje u regiji, a potrošnja najmanja. Kilogram junećeg mesa u listopadu kretao se od 310 do 490 dinara, dok su za kilogram telećeg mesa potrošači morali izdvojiti od 430 do 690 dinara.

Kako nismo konkurentni u plasmanu mliječnih proizvoda na inozemnom tržištu u budućem razdoblju se očekuje da će i kod nas biti izražen trend porasta broja goveda za proizvodnju mesa. U cilju rješavanja problema u stočarstvu, potrebno je donijeti odgovarajuću strategiju za sljedećih 30 do 50 godina, kako to rade razvijene zemlje.

Marija Matković

Najbolji s pokrajinske smotre u Osijeku

»Vesela avlija« za recitatore

*Predstava »Vesela avlija« u dječjem kazalištu Branka Mihaljevića oduševila male recitatore *
Posjeti ZOO-vrtu, franjevačkom samostanu sv. Križa i razgledanje katedrale*

Piše: Ivan Andrašić

Mladi recitatori s mentorima ispred Dječjeg kazališta u Osijeku

Tridesetak recitatora, koji su se na nedavnoj pokrajinskoj smotri recitatora na hrvatskom jeziku plasirali u pobjedničke skupine u svojim uzrasnim kategorijama, u subotu 6. prosinca boravilo je na jednodnevnom nagradnom izletu u Osijeku.

Prema riječima organizatorice smotre, ravnateljice Hrvatske čitaonice Katarine Čeliković, jedan dio recitatora i pokraj plasmana u pobjedničke skupine nije putovao u Osijek zbog neposjedovanja putovnica, a manji dio zbog zauzetosti.

POSJET KAZALIŠTU: Prva destinacija prigodom dolaska u slavonsku prijestolnicu bilo je Dječje kazalište Branka Mihaljevića. Ova vrijedna i višestruko nagrađivana kazališna kuća službeno je s radom započela 8. lipnja 1950.

godine. Kazalište se profesionaliziralo 1958. godine, prva lutkarska predstava postavljena je na scenu 1962. godine, a od 1977. godine domaćinom je Susreta lutkara Hrvatske.

Nakon malog osvježanja u predvorju, gostima je prikazana dječja lutkarska predstava s puno pjevanja »Vesela avlija«. Mali recitatori su otvorenih očiju upijali svaki pokret, svaki geg, pamtili su svaku repliku. Pljesak je bio glasan, dug, od srca. Poslije predstave u predvorju je održan i susret s velikom prijateljicom vojvodanskih recitatora, glumicom i dramskom pedagoginjom Lidijom Helajz. »Raduje me svaki susret s ovim djevojčicama i dječacima. Kako vidite, nisu me zaboravili, ali ni ja njih. Nadam se da će bar netko od njih krenuti mojim stopama, što bi mi

bilo iznimno veliko zadovoljstvo«, kaže za HR, uz široki osmeh, Lidija.

ZOOLOŠKI VRT: Poslije kazališta, na programu je bila još jedna velika radost za djecu – posjet ZOO-vrtu. Zoološki vrt i akvarij grada Osijeka prostire se na 11 hektara i najveći je u Hrvatskoj. U njemu živi više od 100 vrsta životinja, a gepardi i lavovi imaju najveće nastambe u Europi. Osnovan je 1952. godine. Ugodna vožnja autobusom do druge obale Drave dovela je djecu na veliko parkiralište, a onda je uslijedila šetnja stazama između nastambi životinja. Svaka životinja imala je među djecom ponekog od obožavatelja, ukusi nisu isti. Šetnja ZOO-vrtom završena je malim odmorom na dječjem igralištu koje je smješteno između parkirališta i ulaza u kompleks vrta.

Uslijedio je posjet franjevačkom samostanu sv. Križa smještenom unutar osječke Tvrđe. Franjevci u osječkoj Tvrđi više od tri stoljeća ispisuju povijest grada u kojemu

žive. Te su crtice ostale zabilježene u vrijednim dokumentima, knjigama i tiskovinama. Dio te povijesne baštine i danas se čuva u samome samostanu, a dio je razasut u raznim crkvenim i svjetovnim ustanovama. Samostan i crkvu sv. Križa gostima je predstavio i ukratko izložio njihovu povijest p. Zoltan Dukai.

Poslije ručka uslijedio je posjet još jednoj znamenitosti Osijeka, katedrali. Ova monumentalna građevina zaštitni je znak Osijeka. Smještena je u samom središtu grada, usput je svakom putniku namjerniku. Njezina unutrašnjost odiše nekim veličanstvenim mirom. Djeca su se raštrkala, tako da ni jedan svetac nije ostao nepočašćen molitvom iz čiste, dječje duše.

Uslijedila je šetnja do parkirališta na kojemu je čekao autobus. Većina malih putnika blaženo je zaspala još dok autobus nije napustio Osijek. A kako i ne bi nakon svega doživljenoga u samo jednom danu?

Djeca su posjetila i ZOO-vrt

Potpora gradskih vlasti

»I ove godine recitatori su otputovali na nagradni izlet u Osijek zahvaljujući pomoći Grada Subotice, odnosno Odjelu za obrazovanje, u kojemu oduvijek ima sluha za djecu koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Poglavarstvo Grada Osijeka i Dječje kazalište Branka Mihaljevića omogućili su djeci prisustvo predstavi »Vesela avlija« i posjet ZOO-vrtu. Ranijih godina bio bi organiziran i prijam u Poglavarstvu, no, ovoga puta je, na moju veliku žalost, izostao. Jednostavno, oni su tako odlučili«, kaže za HR Katarina Čeliković.

Dalmatinska fešta u HKC »Bunjevačko kolo«

SUBOTICA – U subotu 13. prosinca, u Velikoj dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo« bit će održana »Dalmatinska fešta«. Tom će prilikom biti predstavljene turističke vrijednosti i gastronomski specijaliteti hrvatskoga otoka Paga, a nastupit će klapa »Sol« s Paga.

Domaćini programa su generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici Ljerka Alajbeg i zamjenik predsjednika Skupštine Grada Subotice Slavko Parać.

Ulaznice s večerom staju 1200 dinara i mogu se nabaviti u gostioni »Gurinovići«. Telefon za informacije je 024/554-934.

Božićna izložba čestitki i prigodnih darova

SUBOTICA – Likovni odjel HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice i slamarska sekcija HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta organiziraju božićnu izložbu čestitaka i prigodnih darova, koja će biti otvorena u ponedjeljak 15. prosinca u Velikoj dvorani HKC »Bunjevačko kolo«. Otvorenje je u 17 sati.

Izloženi radovi moći će se pogledati do subote 20. prosinca – (prije podne 10-12 sati; poslijepodne 16-19 sati). U programu će sudjelovati učenici hrvatskih odjela iz Subotice i Tavankuta, te djeca iz vrtića »Marija Petković«.

U susret Božiću

SVETOZAR MILETIĆ – U organizaciji HBKUD »Lemeš«, u subotu 13. prosinca bit će priređena cjelodnevna izložba božićnjaka i rukotvorina. Istoga dana, u velikoj dvorani Doma kulture s početkom u 19 sati bit će održan koncert na kojem će nastupiti VIS »Antunići« iz Sombora i VIS »Proroci« iz Subotice. Ulaz je slobodan.

Berislav Skenderović u Carnegie Hallu

NEW YORK/SUBOTICA – Dirigent Opere Srpskog narodnog kazališta u Novom Sadu i šef-dirigent Vojvodanskih simfonikara, nekadašnji ravnatelj Subotičke filharmonije maestro Berislav Skenderović, nastupio je nedavno u jednom od najvećih koncertnih centara svijeta, glasovitom Carnegie Hallu u New Yorku. Na koncertu održanom 23. studenoga, on je, uz Seana Boultwarea, ravnao njujorškim orkestrom New England Symphonic Ensemble. Po riječima maestra Skenderovića, koji za sobom već ima niz uspješnih međunarodnih nastupa, koncert u punoj dvorani Carnegie Halla je ostvarenje sna i vrhunac u karijeri svakog umjetnika. »Bio je doista izniman doživljaj muzicirati u tako divnoj dvorani i vrlo sam sretan, jer nakon ovog uspješnog debija u Carnegie Hallu imam poziv ponovno nastupiti u jednoj od sljedećih sezona«, ističe Skenderović.

(suboticadanas.info)

Predstavljanje izdanja KLD »Rešetari«

SOMBOR – Književno likovno društvo »Rešetari« iz Rešetara (Republika Hrvatska) predstaviti će svoja izdanja u subotu 13. prosinca u dvorani HKUD »Vladimir Nazor«, s početkom u 19 sati. Bit će predstavljen XI. zbornik »Uz rub vremena« koji je rezultat Rešetarskih susreta pjesnika, koji se održavaju u Rešetarima nadomak Nove Gradiške. Ove godine u rujnu, uz pjesnike iz Slavonije i Baranje, ondje se okupilo i pedesetak pjesnika iz europskih zemalja, Australije, Amerike i Kanade. Uz Zbornik, u kojem je zastupljeno 126 radova pjesnika s natječaja, bit će predstavljen i zbornik najboljih pjesama s dosadašnjih susreta »Ogrlica za jutro i samoću«. Predstavljajući su književnici mr. Ivan Slišurić iz Nove Gradiške i mr. Lujo Medvidović iz

Osijeka, te urednik i predsjednik rešetarskog Društva Ivan De Villa. Nakon predstavljanja knjiga, posjetitelji će moći pogledati dramsku predstavu u izvedbi Hrvatske pučke čitaonice iz Hercegovca (Republika Hrvatska).

Predbožićni koncert

ZEMUN – Sutra (subota 13. prosinca) u dvorani kazališta »Pinokio« (Karadordev trg 14) bit će održan Predbožićni koncert. Nastupit će Veliki tamburaški orkestar HKPD »Matija Gubec« iz Rume sa solistima. Početak je u 19 sati. Organizator je Zajednica Hrvata Zemuna »Ilija Okrugić«.

Izložba slika od slame

ZAGREB – Hrvatska paneuropska unija i Udruga za potporu bačkim Hrvatima iz Zagreba organiziraju izložbu slika od slame »Krhka ljepota – trajna vrijednost« koja će biti otvorena u utorak 16. prosinca, u 19 sati u prostorijama Hrvatske paneuropske unije (Jurišićeva 1a/I).

Izložbu otvaraju: Pavo Barišić, predsjednik Hrvatske paneuropske unije, Branko Horvat, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Vojvodine, Subotica, Ladislav Suknović, predsjednik HKPD »Matija Gubec«, Tavankut, Stjepan Skenderović, predsjednik Udruge za potporu bačkim Hrvatima u Zagrebu, Naco Zelić, zamjenik predsjednika Udruge za potporu bačkim Hrvatima u Zagrebu i Nevenka Nekić, dopredsjednica HPEU.

U okviru otvorenja nastupit će glazbenici: Krešimir Ivančić (violina) i Ivan Tikvicki (gitara).

Izložba će biti otvorena do 16. siječnja 2009. godine (9-13 h).

Dani srpske kulture u Zagrebu

ZAGREB – Srpsko kulturno društvo »Prosvjeta« priredit će od 12. do 18. prosinca treći put Dane srpske kulture u Zagrebu, piše Hina. Program bi trebao, kako je najavio organizator, zadovoljiti različite ukuse, ponajprije ljubitelje filma, kazališta i književnosti. U kinu »Europa« bit će prikazani dokumentarni antiratni filmovi o Srbiji 90-ih, ciklus kratkih filmova novosadskih autora te studentski filmovi beogradskoga Fakulteta dramskih umjetnosti. U Zagrebačkome kazalištu mladih gostovat će Atelje 212 iz Beograda, a izvest će dramu Ljubomira Simovića »Putujuće pozorište Šepalović«. Bit će predstavljene nove knjige Vladimira Arsenijevića i Teofila Pančića, a na Cvjetnom trgu održat će se koncert beogradskog zbora »Horkestar«.

Pjesnički natječaj

NIU »Hrvatska riječ« raspisuje natječaj za mlade pjesnike do 27 godina starosti. Pjesme trebaju biti napisane na standardnom hrvatskom jeziku, ili na ikavici, kao dijalektu hrvatskoga jezika.

Pjesme, najviše tri, pod šifrom poslati na adresu: NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Rok za slanje pjesama je 15. prosinca 2008. godine. Na natječaj se mogu slati do sada neobjavljeni radovi. Autor može slati radove samo pod jednom šifrom, a u zasebnoj kuverti treba poslati podatke za rješenje šifre.

Ocjenjivački odbor u sastavu: Milovan Miković, Dražen Prčić i Zvonko Sarić ocijenit će radove i dodijeliti nagrade za tri pjesme, a u tjedniku »Hrvatska riječ« na stranicama kulturne rubrike bit će objavljene i honorirane sve pjesme koje uđu u uži izbor.

Književna večer Mirka Kopunovića u Plavni

Pjesnik istančanoga senzibiliteta

Svojom drugom zbirkom »Pod slapovima sna«, Kopunović se predstavlja kao pjesnik istančanoga senzibiliteta koji će ostaviti neizbrisiv trag u egzistencijalnom pjesništvu vojvođanskih Hrvata, rekao je Tomislav Žigmanov

U organizaciji Literarnog odjela HKUPD-a »Matoš« u nedjelju, 7. prosinca, u dvorani Vatrogasnog doma u Plavni održana je književna večer *Mirka Kopunovića*, pjesnika iz Subotice.

O njegovim dvjema knjigama (»U iskrama nade« i »Pod slapovima sna«) govorio je *Tomislav Žigmanov*, književnik i publi-

cist, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

SUSRET S LJUBAVLJU: Žigmanov je objasnio kako je ovaj pjesnik u svojoj prvoj zbirci pjesama »U iskrama nade« izrazio svoja temeljna iskustva i svoju sliku svijeta. »On je prikazao mnoge aspekte našega života ne dajući gotova rješenja, nego mogućnosti. Dakle, u ovoj zbirci izražen je susret s

ljubavlju, ali bez nadobudne superiornosti, tako da u tom čitanju često sebe prepoznajemo«, rekao je on.

Nedugo nakon objave prve zbirke pjesama, koja je veoma dobro prihvaćena od čitatelja i stručne javnosti, Mirko Kopunović se, opet pomalo iznenađeno, javio s drugom knjigom (»Pod slapovima sna«) koja je izražajno još snažnija i poetski zrelija, rekao je Žigmanov. »Ovom zbirkom Mirko se predstavlja kao pjesnik istančanoga senzibiliteta koji će ostaviti neizbrisiv trag u egzistencijalnom pjesništvu vojvođanskih Hrvata. On pjeva o svojim iskustvima svijeta i to prenosi na nas«, rekao je Žigmanov.

SUSRET S PLAVNOM: Publici se obatio i sam autor Mirko Kopunović. On se ovom prigodom prisjetio svojeg prvog boravka u Plavni, koja mu je, kao što je rekao, nadahnuće. Prisjetio se puste Plavne, tmurnog vremena, ali i čudesne obale Dunava i pogleda na drugu stranu. U sjećanju mu je, kako je rekao, ostao i prekrasan zalazak sunca, ali i dobri domaćini i ljudi s kojima se susreo.

U okviru književne večeri nastupila je ženska pjevačka skupina »Matoša« izvevši dvije skladbe dr. *Josipa Andrića*, kome je toga dana upravo bila 41. obljetnica smrti. Tijekom večeri izvedeno je još nekoliko pjesama na stihove poznatih pjesnika, a ugodno

iznenađenje bila je izvedba skladbe »Oj Bođani« prema stihovima *Josipa Dumendžića-Meštra*, koju je za ovu prigodu skladao i pripremio *Zvonimir Pelajić*.

Valja istaknuti kako je ovom kulturnom događaju nazočilo 70-ak osoba, među kojima su bili i predstavnici HKUPD-a »Dukat« Vajska-Bođani, predsjednik KUD-a »Palona« *Dragan Blagojević*, urednik emisije na hrvatskom jeziku Radio Bačke *Ivica Stračinski*, ravnateljica OŠ »Ivo Lola Ribar« *Svetlana Nedimović*, predsjednik Savjeta MZ Plavna *Antun Probojčević* te bački i plavanjski župnik vlč. *Josip Štefković*.

Ovo je bio doista nezaboravan kulturni događaj u našoj sredini, a susret s književnicima odvijao se u lijepoj dvorani u kojoj je bilo izloženo nekoliko slika *Željka Adamovića* i *Zdravka Brože*, te mali postav etnoloških predmeta.

Z. Pelajić

Ostavljajte tragove!

U svom prvom obraćanju Plavancima Tomislav Žigmanov nije propustio priliku uputiti ih u neke od značajki vezanih za književno stvaralaštvo vojvođanskih Hrvata. Iako s dugom tradicijom i bogata, hrvatska se književnost na ovim prostorima, kako je istaknuo, odvijala u teškim okvirima i nenaklonjenom okruženju, te su stoga brojni književnici ostali za mnoge nepoznati. »Treba čitati puno i to dobre stvari. Ostavljajte tragove, jer znanje o nama je još veoma malo!«, poručio je Žigmanov.

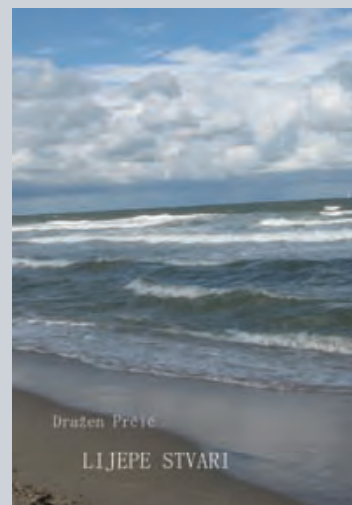
Nova knjiga Dražena Prčića: »Lijepe stvari«

Sazrijevanje na europskom putu

U izdanju tiskare Rotografika, ovih dana je objavljen novi, deveti po redu, roman subotičkog pisca *Dražena Prčića* (1967.) pod nazivom »Lijepe stvari«.

Smješten u vrijeme 80-ih godina u Subotici, roman govori o sazrijevanju dvojice »vječitih« studenata ekonomije – glavnog junaka Želimira i njegovog prijatelja Bibesa. Najljepše godine svoje mladosti oni provode u »bezbriznom« odrastanju na račun svojih roditelja, a beskrajno »gubljenje vremena«, vještinom svoje snalažljivosti, povremeno prekidaju putovanjima u različite europske zemlje (Mađarska, Švedska, Austrija, Italija, Francuska...).

»Uvijek sam volio lijepe stvari. Ali nikada nisam imao dosta kinte za njih. Zato sam se morao snalaziti. Kako znam i umijem. Ovo je priča o lijepim stvarima i mojoj želji za njima«, kaže glavni junak u prologu knjige.

Knjiga Vojislava Sekelja »U izmučenim riječima« predstavljena u Stanišiću

Radost okupljanja oko knjige

»Knjiga 'U izmučenim riječima' Vojislava Sekelja, prva u nakladništvu NIU 'Hrvatska riječ', ovih je dana doživjela svoje drugo izdanje. Rijetkost je u nakladništvu danas ponovno tiskanje zbirke poezije, a kod Sekelja je to gotovo pravilo jer je i njegova, po mnogima najbolja a zasigurno najpoznatija knjiga pjesama 'Rič fali' doživjela tri izdanja«, rekao je pjesnik *Mirko Kopunović* na predstavljanju Sekeljeve knjige koje je prošloga četvrtka, 4. prosinca održano u Domu kulture u Stanišiću.

Pred punom dvoranom Doma kulture, predstavljajući Vojislava Sekelja i njegovo djelo Kopunović je rekao kako pokraj onoga što znamo da je Vojislav pjesnik, romanopisac, esejist, kritičar, trebamo znati da je on i novinar, sadašnji urednik »Glasa ravnice«, pokretač i vlasnik dvotjednika »Žig«, da je promicao, pomagao mladima među kojima je i *Tomislav Žigmanov*, sadašnji direktor Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Tomislav Žigmanov, Vojislav Sekelj i Mirko Kopunović

»Nuka na radost okupljanja oko knjiga, pa tako i ovo u Stanišiću, jer naš čovjek malo zna o književnosti u Hrvata, napose o književnosti vojvođanskih Hrvata, knjige su našem čovjeku teško dostupne i zato je svako ovakvo okupljanje nemjerljiva značaja«, rekao je Tomislav Žigmanov. Govoreći o Sekelju naglasio je: »Sekelj je svestrani angažirani intelektualac koji je uvijek, bez obzira na posljedice,

stao na stranu pravde, na stranu neprikosnovanih načela«, pa nastavio: »Kada govorimo o ljudima koje poznamo, koji su nam bliski, moramo se zapitati možemo li valjano, u ovom slučaju što je Sekelj napisao, razumjeti i prenijeti drugima. Zato je naše mišljenje gotovo uvijek okrnjeno, necjelovito, no sigurno je da je Vojislav Sekelj u pjesništvo i književnost u Vojvodini donio egzistencijalnu poetiku koja svoje

idejne okvire crpi iz egzistencijalne filozofije XX. stoljeća.« Završavajući svoje izlaganje Žigmanov je ustvrdio kako je 'U izmučenim riječima' Vojislavu Sekelju epilog jedne epohe i nastojanje da se taj svijet muke i gorčine, gotovo očaja na dostojanstven način zatvori u prošlost, da na mukama iznesene riječi budu vlastita popudbina, a da se poslije pokuša izgraditi drugačiji, naš svijet u kojem će riječi za one koji dolaze iza nas bile manje mučne.

Pjesme iz knjige pjesama »U izmučenim riječima« recitirao je umirovljeni glumac Narodnog kazališta iz Subotice *Bela Francišковиć*.

Pozornost ovom događaju poklonila je svojim prisustvom konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici *Iva Aranjoš*.

Bila je to večer u Stanišiću u kojoj se čula hrvatska riječ, raznijela se hrvatska pjesma, a direktor NIU »Hrvatska riječ« *Ivan Karan*, žitelj ovoga mjesta je zahvaljujući nazočnima izrazio nadu da će se ovakvi susreti ponoviti.

M. Zorin

Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca Osmi svezak predstavljen u Đurđinu

U okviru redovite mjesečne tribine župnoga ureda sv. Josipa Radnika u Đurđinu, u nedjelju 7. prosinca održano je predstavljanje 8. sveska Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca. Promociju je vodila *Marica Stantić*, dok su svezak predstavili suradnica *Ljubica Vuković-Dulić* i glavni urednik Leksikona *Slaven Bačić*.

Ljubica Vuković-Dulić je govorila o značaju ovoga Leksikona za bunjevačke Hrvate, o leksikonskim natuknicama koje se odnose na Đurđin te o najznačajnijim slamarkama, dok je Slaven Bačić pretežit dio izlaganja posvetio običajima bačkih Hrvata opisanim u Leksikonu.

D. B. P.

Ljubica Vuković-Dulić, Slaven Bačić i Marica Stantić

Nova knjiga Okom svećenika III.

Tragom tjednih bilježaka što ih mons. dr. *Andrija Kopilović* kroz duže razdoblje tiska u »Hrvatskoj riječi«, objavljen je treći svezak knjige pod naslovom »Okom svećenika«, koji obuhvaća njegove kolumne od početka siječnja 2007. do početka prosinca 2008. godine. Ovim djelom Kopilović nastavlja

promatrati našu svagdašnjicu otvorenih očiju, želeći sebi i drugima pomoći u traženju odgovora koji se tiču osobnosti svakoga čovjeka, njegovih obiteljskih prilika i zajednice kojoj pripada.

Knjiga je objavljena nakladom NIU »Hrvatska riječ« i Matice hrvatske, ogranak Subotica.

Joško Radonić, »Labirint«, Profil, Zagreb, 2008.

Razbijanje iluzija o životu

Radonić je pisac koji će nam, ukoliko tako mislimo, razbiti iluzije, uvjeravajući nas još jednom kako život može nadmašiti i najbujniju fantaziju te kako pravi zapleti postoje svuda oko nas, samo ako ih umijemo vidjeti i zapisati

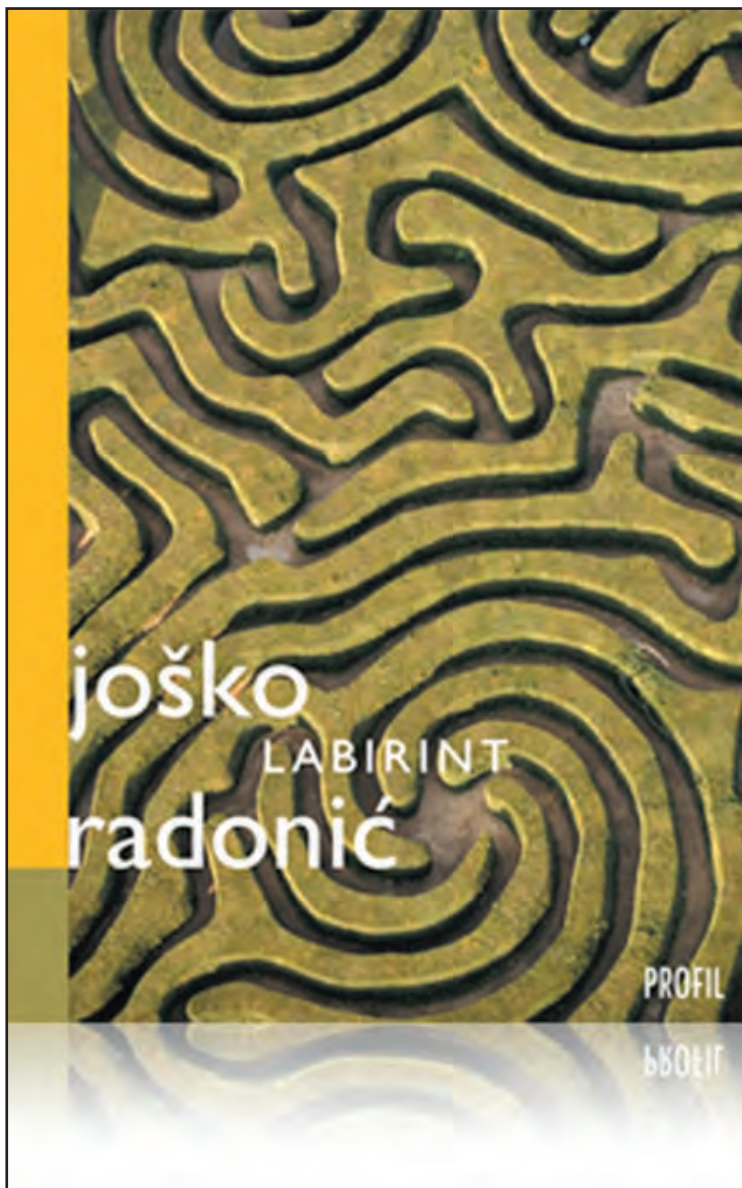
Piše: Đurđica Stuhlreiter

Zbirka priča »Labirint« prva je knjiga Joška Radonića. Autor je predstavljen kao jedan od onih pisaca koje su životne okolnosti navele na bavljenje poslovima što nerijetko otežavaju umjetničku djelatnost. Možda je upravo to jedan od razloga zašto je taj pedesetogodišnji diplomirani novinar i politolog tek u svojoj pedesetoj godini objavio prvu zbirku priča i to po nazivom »Labirint«. Upravo kao labirint...

Riječ je o autoru rođenom 1958. u Vrgorcu, gdje je polazio osnovnu i srednju školu. Novinarstvo i filozofiju studirao je u Beogradu. Nakon studija jedno je vrijeme živio u inozemstvu. U Norveškoj je lovio bakalar, u Nizozemskoj se bavio uređenjem japanskih vrtova, u Belgiji je radio kao krovopokrivač i redar u noćnim klubovima... Sada živi u Vrgorcu gdje radi kao ravnatelj sportske dvorane.

»Labirint je knjiga je koja čitatelja vodi kroz pravi labirint književnih, filmskih, povijesnih i kulturnih referenci. U njoj se priče o marginalcima i anonimnim studentima prepliću s pripovijestima o ličnostima poput povjesničara *Theodora Mommsena* koji Atenu iz Sokratova doba poznaje kao vlastiti džep, dok se sam ne umije vratiti do vlastitog kućnog praga; ili onima o vampirskoj ljubavi holivudskih ikona *Billyja Boba Thorntona* i *Angeline Jolie*, samoubojstvu glumca *Richarda Farnshwortha*, koje na bizaran način ispisuje post scriptum poznatom filmu *David Lynch*...«

UOBIČAJENE SITNICE: Radonićeve se priče kreću na relacijama koje nisu nove ni neobične, s jasnom namjerom da prikažu život onakav kakav i jest i nije. Motivaciju pronalazi u uobičajenim sitnicama, ali promotrene njegovim okom i iskazane njegovim riječima one se pretvaraju u novu stvarnost. Nje smo i sami itekako svjesni, ali ponekad nam se ipak

učini da naše poimanje nije najvjerodostojnije. Joško Radonić je pisac koji će nam, ukoliko tako mislimo, razbiti iluzije, uvjeravajući nas još jednom kako život može nadmašiti i najbujniju fantaziju te kako pravi zapleti postoje svuda oko nas, samo ako ih umijemo vidjeti i zapisati.

Nakladnik je ovu knjigu predstavio riječima:

»Malo dalmatinsko misto, njegovi redikuli i osobenjaci koji donose

dašak atmosfere zbog koje smo rado gledali film 'Cinema Paradiso', ali i Bruxelles, Salzburg, Beograd... u koje se ide da bi se studiralo, radilo, voljelo, pa i zbog ljubavi prema skitnji - samo su neki od toponima među kojima je razapeta fina mreža Radonićeva 'Labirinta'. Čitatelj će u tom labirintu autorovih sjećanja naići na junaka (pripovjedača) koji ima nešto od legendarnog *Prattova* mornara s naušnicom - on poput *Corta* posje-

duje neku melankoličnu crtu, ali taj je fini duh i grub, opor, izravan i svjestan da 'sa životom nema zajebancije'. Nema u njegovim pričama samilosti ni prema kome, ni prema likovima, ni prema sredinama u kojima žive, ali ima autentične ljudskosti. I lako će pripovijedanja koja vas ne ostavljaju ravnodušnima.«

NABRAJANJE I PONAVLJANJE: Iako se ova zbirka priča čini zanimljivom, tekstovi koji su nam ponudeni otkrivaju i neka slabija mjesta. Zanimljivi motivi, što obećavaju u prvim rečenicama, do kraja se često razvodne pa priča ostane na razini pokušaja i površnog pristajanja uz problematiku koju je najavio. Pisac je uočio mnogo toga, želio je o svemu progovoriti, ali često nije imao snage da čitatelja do kraja uvuče u priču. Neki se tekstovi iscrpljuju u nabrajanju ili pak ponavljanju onog što bi trebalo odražavati pustolovni duh pripovjedača.

Nakon prvog dijela »Tri poučne priče umjesto uvoda«, Radonić se prebacuje u svijet koji bi trebao oživjeti kroz razne oblike postojanja. Pred nama oživljavaju naturalističke slike iz »Propasti mesne industrije Papak«, u nekim se pričama bljedunjava filozofira na temu tko je najjači i što znači biti dobar čovjek, a ponegdje se pisac hvata u koštac s izazovom da progovori i o sudbini hrvatskog vojnog invalida. U njima, kao i onima naslova »Highlander«, »Prijatelji« ili »Damin gambit«, Joško Radonić pokušava stvoriti nešto u čemu ne uspijeva uvijek najbolje. U red najuspješnijih pripovijedaka ide ona naslova »Ja nisam tvoja pas«, koja daje naslutiti kako će ispod pera ovog autora izići i bolje pripovijetke, ukoliko sve ne ostane na ovoj knjizi.

Do tada valja nam paziti da se, čitajući ovu knjigu, i sami ne izgubimo u labirintu priča iz prvijenca Joška Radonića.

Jezični savjetnik

Nazočan

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Devedesetih godina prošloga stoljeća u hrvatski su jezik vraćene mnoge riječi koje su nepravedno iz njega izbačene tijekom stvaranja zajedničkoga srpskohrvatskoga jezika. Preko srpskoga jezika, a iz ruskoga, u hrvatski je došla riječ prisutan istisnuvši našu riječ nazočan.

Pridjeve nazočan ili nenazočan (izočan) rabimo kada govorimo živome biću. Ukoliko govorimo o stvarima i pojavama, ne bismo ih trebali rabiti.

Stoga ćemo reći:

- Sjednici Sabora nazočili su svi saborski zastupnici.

Ili:

- Na satu su nazočni svi učenici.

Nije dobro reći da je snijeg nazočan u našem gradu ili kako su u našem radu nazočne poteškoće. Pravilno je reći:

- U našem gradu pada snijeg.

- U radu imam poteškoća.

Uputno je prednost dati hrvatskome nazivu nazočan u odnosu na rusizam prisutan, no ne ćemo vršiti

nasilje nad jezikom i protjerati riječ koja se u jeziku udomačila. Stoga će svaki govornik hrvatskoga

jezika odabrati koju će od inačica rabiti.

Povijest hrvatske književnosti (7. dio)

Hvarski renesansni književnici

Priređuje: Miranda Glavaš-Kul

Na hvarskoj književnoj sceni u razdoblju renesanse, osim već ranije spominjanoga *Hanibala Lucića*, djelovala su još dva značajna književnika *Petar Hektorović* i *Mikša Pelegrinović*.

Pjesnik Petar Hektorović (1487.-1572.) potječe iz ugledne hvarske plemićke obitelji. Zahvaljujući dobroj naobrazbi, koju je stekao u hvarskoj humanističkoj školi, a nastavio u splitskih dominikanaca, od mladosti stvara na latinskom i hrvatskom jeziku. Poznao je književni rad dubrovačkih pisaca, posebice *Vetranovića* i *Nalješkovića*, s kojima je izmjenjivao pjesničke poslanice. Odlikovao se književnom, glazbenom i graditeljskom sposobnošću. Ostavio je više notnih zapisa bugarštica (narodnih pjesama) i lirskih pjesama koje su mu pjevali hvarski ribari, a njegov je ljetnikovac Tvrdalj u Starome Gradu danas spomenik kulture. Samostalno ga je projektirao i gradio pazeći na najsitnije arhitektonske pojedinosti, a po načelu potpune funkcionalnosti.

Petar Hektorović

U mladosti je pisao ljubavnu poeziju koja nije sačuvana. Za života mu je objavljeno samo jedno izdanje njegovih djela, u Mlecima 1568., a ono sadrži nekoliko pjesničkih poslanica: *J. Bartučeviću* (1552.), »Ribanje i ribarsko prigovaranje« (pisano u obliku poslanice *J. Bartučeviću* 14. I. 1556), *M. Vetranoviću* (1556.) i drugo prozno pismo *M. Pelegrinoviću* (1557.).

Središnje mjesto u Hektorovićevu opusu pripada poslanici-pu-

topisu »Ribanje i ribarsko prigovaranje«. Tematsku osnovicu teksta čini trodnevna plovdba, ribarenje, od Hvara do Brača i Šolte, u društvu ribara Nikole i Paskoja. Ovo vrsno pjesničko djelo, ribarska ekloga, upućuje na povijesnu i neraskidivu vezu između hrvatskog usmenog i umjetničkog pjesničkog stvaranja. Tekst je ispjevan u dvostruko rimovanim dvanaesticima, u obliku pitanja i odgovora te podijeljen u tri dijela, tri dana plovbe. Pripovijedanje prati vremenski slijed i događaje na putu. Narativna je osnova dograđena glasovima Paskoja i Nikole, i to dvjema kraćim lirskim narodnim pjesmama (»I kliče divojka« i »Naš gospodin poljem jizdi«), i dvjema duljim bugaršticama (»Kraljević Marko i brat mu Andrijaš«, »Radosav Siverinac i Vlatko udinski vojvoda«). Djelo obiluje mudrim, narodnim izrekama.

Pjesnik Mikša Pelegrinović rođen je oko 1500. na Hvaru, a umro 1562. u Zadru. Javnu je humanističku školu vjerojatno završio na

Hvaru, a studij prava u Italiji. Priateljivao je s mnogim značajnim književnicima svoga vremena: Petrom Hektorovićem, Mavrom Vetranovićem, *Marinom Držićem* i Nikolom Nalješkovićem. U hrvatskoj je povijesti književnosti ostao zapisan kao autor maskerate Jedupka koja je otisnuta u Veneciji 1599. kao »Jedupka gospodina Andrije Čubranovića Dubrovčanina«. U Čubranovićevu autorstvo Jedupke posumnjali su povjesničari književnosti još u 19. stoljeću. Sumnje u autorstvo potvrdila je tekstualna usporedba Čubranovićeve Jedupke s drugom, obimnijom rukopisnom »Jejupkom« za koju se držalo da je Pelegrinovićeva. Analiza je pokazala da je Pelegrinović autor obiju maskerata.

Varijanta »Jedupke« otisnuta u Mlecima sastoji se od šest sreća kojima se Ciganka, Jedupka, odnosno Egipcanka, jer se vjerovalo da Cigani potiču iz Egipta obraća gospođama proričući im budućnost. Na kraju Jedupka skida masku ispod koje se krije sam pjesnik koji nagovara svoju dragu na ljubav.

Blagdan Materice, iskazivanje velike hvale za dobrotu i toplinu

Majčinska ustrajnost, ljubav i snaga

Svaka majka zna biti i jaka, i krhka, i mirna, i uplašena - samo da bude sigurna da joj je dijete dobro

Razgovarajući s jednom mladom majkom, saznao sam da je njezino dijete izustilo svoju prvu riječ. Vjerojatno je to sa svima nama tako bilo – da su naše majke bile jedine svjedokinje u trenu kada smo uspjeli izgovoriti našu prvu razgovjetnu riječ.

Je li se zbog važnosti uloge majki trebamo zapitati – zbog čega je baš riječ »mama« prva koju mnoga djeca, a među njima i svi mi koji

što su majke bile kadre učiniti za svoju djecu. Gledajući svoje učenike i učenice prepoznajem u sebi mir i radost, a ponekad i ozbiljnost i zabrinutost svoje majke, koja mi je njezinom požrtvovanošću pokazala kako biti požrtvovan radi drugih. Eto kako se svećeničkim srcem dočekuju Materice.

U našim se krajevima s osmjehom zna čestitati praznik majki. Bilo da čestitamo mladoj

biljkama koje neizmjereno cijeni prije nego li će ih zasadi. Slično botaničaru i Bog je s velikom pažnjom osmislio sve nježne i divne osjećaje ne bi li ih usadio u srce i um svake žene koja treba roditi dijete, tu novu biljku, koja će na krštenju postati dijete Božje, dijete botaničara koji brižno uređuje cijeli svijet.

MAJKA NAŠE VJERE: Nije samo u mome osobnom životu važna ova slika o brižnoj i požrtvovanoj majci. I naša Crkva ima tu istu ulogu. Ona je majka naše vjere koja nas približava Bogu. U očima svoje majke dijete prepoznaje ljubav, mir i sigurnost. Od nje učimo kako biti blizak, kako se uzdati, kako predati, kako se otvoriti, kako vjerovati... jer njen zagrljaj nam daje osjećaj da ne trebamo brinuti. Sve ono što vidim u mladim majkama ili u starim bakama vidim i na licu naše Crkve. Kao što u djetinjstvu nisam nikada pomislio da me majka može napustiti tako ni sada nemam straha da će se Crkva od mene udaljiti. U svemu ovome vidim Božju volju da u nama stvori jak osjećaj sigurnosti i pouzdanje u ono što nam je On pripravo.

S velikom radošću primjećujem da se mlade djevojke s velikom ozbiljnošću odlučuju posvetiti radu s djecom kroz priču i igru na vjeronauku u župi i u školama. Isto tako vidim mlade žene koje studiraju teologiju ne bi li postale ravne u znanju i iskustvu muškog svijeta unutar Crkve. Naša vjera dočarava i jakost i krhkost naših, bilo muških, bilo ženskih duša kada je u pitanju odnos s Bogom. To je nalik majčinskom odnosu prema djetetu. Svaka majka zna biti i jaka, i krhka, i mirna, i uplašena - samo da bude sigurna da joj je dijete dobro.

Svi mi, bili svećenici, bili laici, muškarci ili žene, mladi ili stari, imamo ono majčinsko u sebi što nam ne da mira kada nam Bog da zadaću da se o nekome brinemo. Svi mi trebamo imati Boga na umu, koji ne samo da je čovjeku dao da se rodi od majke, nego je i sebi odabrao jednu, koja će ga s istim žarom i ljubavlju gledati, s kakvim su i mene i tebe gledale i držale naše majke. Svim ženama od srca čestitam Materice.

Predrag Alilović, katedralni vikar

smo to nekada bili, izgovaraju. Neka nam blagdan Materice posluži kao iskazivanje velike hvale za dobrotu i toplinu koju samo majke znaju pružiti.

POŽRTVOVANOST ZBOG DRUGIH: Potječem iz obitelji s četvero djece. Tu, za našu majku, nikada nije bilo ni trena za sklopiti oči. To sada proživljavam kada, kao svećenik i vjeroučitelj, budno gledam djecu isto onako kao što je, pretpostavljam, to i naša majka radila dok smo se brižno igrali i vragolasto prepirali. Treba pričekati da prođu godine, pa da oni koji su nekoć s dječjim očima gledali na svijet počnu s ozbiljnošću mjeriti sve ono

djevojci, ženi ili staroj majki, ista se radost oslikava u očima svake žene koja u sebi nosi majčinsku ljubav i želju za samopožrtvovanjem. Ja sve ovo dublje proživljavam, jer je u mojoj dječjačkoj dobi naš otac vozio i katkad je i po tjedan dana bio daleko od doma. Tih je dana naš dom počivao na temeljima majčinske istrajnosti, snage i ljubavi.

Ne mogu, a da ne pomislim koliko je pažnje Bog posvetio kada je smišljao ulogu majke. Usudio bih se reći da je Bog za mnogo kraće vrijeme stvorio svijet, a da je više vremena posvetio razmišljajući o zadaćama i ljepotama majke. Botaničar voli pripremiti mjesto svojim

Duhovna obnova u Rumi

Usubotu 6. prosinca 2008. godine, u prostorijama Pastoralnog doma »Leopold Mandić« pri župnoj crkvi Uzvišenja svetog Križa u Rumi, održana je duhovna obnova – susret mladih Srijemske biskupije. Tema susreta bilo je traganje za novim čovjekom u svima nama, za čovjekom prožetim: duhovnim vrijednostima, vjerom, ljubavlju i

brigom za druge naspram čovjeka modernoga svijeta sa svim svojim manama i nedostacima, čovjeka sebičnog, otuđenog i samoživog, čovjeka posvećenog materijalizmu naspram duhovnosti. Susret su vodile časne sestre reda Klanjateljica krvi Isusove, a inspiracija cijele duhovne obnove bio je sveti Pavao. Nakon rada po radionicama, razgovora i meditacije, u župnoj je crkvi za sve sudionike održana sveta misa koju je vodio župnik iz Golubinaca vlč. Ivica Živković.

Nikola Jurca

Piše:

mons. dr. Andrija Kopilović

Svako je majčinstvo sveto

Čestite vam Materice!

Predbožićno je vrijeme. U ovim krajevima, napose kod Hrvata – Bunjevaca – treća nedjelja Adventa je posvećena osobitom pažnjom majkama. Ovaj osjećaj slavljenja majčinstva čak je nadmašio i liturgiju. Naime, neki možda neće osjetiti ljepotu nedjeljne poruke, ali će pohitati čestitati Materice. Neka je to običaj, dobar je. Daje nam priliku za razmišljanje, a i za ispit savjesti. Razmišljamo svi o toj neprolaznoj vrednoti majčinstva koja je u sve većoj krizi baš kao vrednota. To što je drugi ne razumiju i ne cijene kao vrhovnu vrednotu je zabrinjavajuće, ali još nije tragedija. Tragedija nastupa – a već je nastupila – kada sama žena-majka ne vidi svoje majčinstvo kao vrhovnu vrednotu svoga života. Poslužiti ću se jednom poetskom formom razmišljanja i poći ususret čestitarima Materica, bilo to na groblje pokojnoj mami, bilo poticajno vama koji još možete iskazati i osjetiti tu uzajamnu ljubav susreta majke kao vrhovne vrednote u normalnom načinu obiteljske komunikacije koja je komunikacija ljubavi i poštovanja.

MAJKA: Majčine se ruke mogu usporediti s kraljevskim prijestoljem s kojega silaze milosti i blagoslovi. Dijete koje joj se odmara u naručju uspoređuje se s kraljem stvorenoga. Majka je druga Providnost. U svakomu rađanju ljudskoga bića ona je posrednik-uzrok po kojemu Gospodin Bog djeluje. Jedan ju je obvezni carski zakon obvezao da nas bez ikakva prekida ljubi od našega iskona do utrućuća. Kada smo dobri i savjesni, ali još više kada postajemo neposlušni i ini. Veselo nas ljubi kada nam je dobro. Zabrinuto nas ljubi kada smo bolesni. Ljubi nas kada smo uza nju, ali još više kada nas dijele daljine. U djetinjstvu majka je prva učiteljica koja nas svaki dan uči moliti i blagoslivljati milosrdnoga Boga. Njezinom pomoću sastavili smo prve riječi ljubavi i hvale Kraljici anđela i Anđelu čuvaru. U mladosti ona neprestano pokazuje put dobra i upozorava nas neiskusne na provalije zla. Njezina upozorenja, ako ćemo savjesno primati, ne mogu nikoga naljutiti nego uputiti na razmišljanja da se pomalo i mirno vratimo pravom putu. Tako majčine suze silaze kao dobroćudna rosa na raskajanog sina. Sinov promašaj i majčin je promašaj. Radosni cilj jednoga sina ponosni je majčin dobitak. U danima pred tužiteljima majka uvijek sakriva naše mane i slabosti. Uvijek umanjuje naše pogreške. Brani nas. Tješi nas u gorčinama. Majka je prijatelj koji neće izdati, jer ne izdaje samu sebe. Ona je vjernost u svemu. Ona je pamet bez hinjenja. Ona je račun bez vlastita probitka. Ona je veliko stablo koje uvijek rađa i donosi plodove. Ona je darežljivost kojoj se ne vraća.

Pitanje je dakle da li mi uopće danas kao pojedinci, a osobito kao društvo gledamo tako – makar djelovali i poetično – na majčinstvo.

Nažalost sve manje i rijetko. S tim samim obezvredujemo tu »žrtvenu veličinu« i gasimo najvažnije u obitelji »čuvaricu ognjišta«. No, ispit savjesti je upućen i majkama prepoznaju li one svoju veličinu u žrtvi i svoj život u čuvanju obiteljskog ognjišta.

Ako na tom putu i poslu zataje, umire i ognjište i gasi se obitelj. Ne može svatko biti majka, ali ona kojoj je to dano, mora biti prava ili je izdajica najvažnijeg segmenta života koje se slatko označuje pojmom mama. Ostaje, dakle, to pitanje ne u zraku nego u srcu i na njega treba imati odgovor kada nam ovih dana s usana odjekne čestitka: »Čestite vam materice«.

Ona je žrtva bez granica. Ona je rad bez odmora. Ona je suza bez utjehe. Majka je jedina žena na svijetu koja će nas bez sramote i ustezanja poljubiti u čelo i priviti uz grudi, jer je to njezino neotuđivo i vrhovno pravo kojega se ne zna odreći. Samo ona, više od svakoga drugoga stvorenja, uvijek će moći ponoviti samoj sebi i nama riječi koje se mogu činiti i sebične: »Nitko te nikada neće ljubiti mojom ljubavlju!« Majka je dio naših boli posebno u bolestima. Bdi je nad našim snovima. Pita se o zlima koja nas prate. Sporo joj prolazi vrijeme kada smo tjeskobni. Napušta svaku djelatnost. Zaboravlja san i hranu. Zaboravlja na svoje boli i jade. Kada vidi da se zatvaraju oči njezina sina, u zadnjemu trenutku, nitko je ne može utješiti za taj gubitak.

ČUVARICE OGNJIŠTA: Svoju dušu utapa u more bez obala beskrajnoga bola. Kada razmišljamo o majkama za Materice, onda je sigurno taj spomenuti osjećaj prisutan i ushićenje opravdano. Ne možemo naći dovoljno riječi, pa ni pjesničke, koja pokazuju svu veličinu ovoga »otajstva života«. Spomenuo sam međutim i ispit savjesti. Pitanje je dakle da li mi uopće danas kao pojedinci, a osobito kao društvo gledamo tako – makar djelovali i poetično – na majčinstvo. Nažalost sve manje i rijetko. S tim samim obezvredujemo tu »žrtvenu veličinu« i gasimo najvažnije u obitelji »čuvaricu ognjišta«. No, ispit savjesti je upućen i majkama prepoznaju li one svoju veličinu u žrtvi i svoj život u čuvanju obiteljskog ognjišta. Ako na tom putu i poslu zataje, umire i ognjište i gasi se obitelj. Ne može svatko biti majka, ali ona kojoj je to dano, mora biti prava ili je izdajica najvažnijeg segmenta života koje se slatko označuje pojmom mama. Ostaje, dakle, to pitanje ne u zraku nego u srcu i na njega treba imati odgovor kada nam ovih dana s usana odjekne čestitka: »Čestite vam materice«.

Sveti Ivan Maria Vianney ovako je pisao: »Iza Boga ovo je djelo moje majke što sam postao svećenikom. Često mi je govorila: 'Moj mali Ivane, ako vidim da ti uvrijediš Boga, to će mi biti veća muka nego kad bi to učinilo koje drugo moje dijete!« Iza svakog uspjelog čovjeka stoji majka, kao što iza svakog uspjelog muškarca stoji supruga. Svatko od nas ima zahvaliti u velikom dijelu svoja prva usmjerenja odgoju majke. Jednako tako mnogi »lutaoci za istinom« trebati će jednog dana molitvama svojih majki zahvaliti svoje obraćenje. Jasno, razmišljam o majčinstvu iz kršćanske datosti. Svako je majčinstvo sveto pa je stoga to univerzalna vrednota i može biti izvorom razmišljanja i poruke svakoj ženi. Stoga najiskrenije u srcu osjećam i kao molitvenu rečenicu i kao ljudsku želju: Čestite vam Materice!

Od kojih su sastojaka napravljene mame?

Zašto je Bog stvorio mamu?

- Da nas rodi.
- Da nas rodi i da nam bude mama.
- Mislim od sebe.
- Zato što trebamo imati mamu, ne možemo joj pomoći ako je nemamo.
- Zato što ljudi ukrašavaju svijet.
- Da nas čuva i da nas hrani.

Kako je Bog stvorio mamu?

- Ne znam baš.
- Kad je stvorio Adama i Evu, oni su naši preci, onda je stvorio mamu.
- Ne znam, nisam vidio.
- Lijepo.
- Tako što je moja nana rodila mamu.

Od kojih su sastojaka napravljene mame?

- Od tijela i Adama i Eve.
- Ne znam točno, od tijela, kose.
- Od nekih finih stvari.
- Od srca i vena.
- Od mesa i kostiju.
- Od nogu i ruku

Zašto ti je Bog dao baš tvoju mamu, a ne neku drugu?

- Ju, koje pitanje.
- Zato što me je ona rodila.
- Mislim zato što je ona htjela roditi mene.
- Zato što ja volim ovu mamu.
- On je to tako odredio, tako što je rekao da će moja mama roditi mene.

Kakva je tvoja mama bila kao djevojčica?

- Malo rđava, a malo više dobra.
- Bila je mala, išla je u muzičku školu i tako.
- Kao djevojčica? Ne znam, ona je mama.
- Bila je mala sa žutom kosom, a kad se rodila bila je kao ja.
- Imala je kratku kosu i nosila je haljine.

Što je mama morala znati o tati prije nego su se vjenčali?

- Morao joj se tata svidati, a kad je išao u vojsku onda je pušio cigarete, a sad ne puši.
- Ime, i tako redom svašta.
- Oni su se odmah vjenčali.
- Da je on princ.
- Voli li on nju.
- Voli li ona njega.

Zašto se tvoja mama udala za tvoga tatu?

- Pa, voljela ga je.

- Ne znam, valjda ga voli.
- Zato što je jako jak i velik.
- Zato što je mama bila princeza Ružica, a tata princ Filip.
- Pa, njoj se on svidao.
- Zato što ga voli.

Tko je šef u tvojoj kući?

- Tata je šef.
- Tata.
- Mama i tata.
- Mali brat.
- Mama.

Koja je razlika između mame i tate?

- Srednja je razlika.
- Tata je strog, a mama nije.
- Mama ima dugu kosu, a tata nema.
- Mama ima crnu kosu, a tata plave oči.
- Tata je stariji od mame, a mama je mlađa.
- Tata je muško, a mama je žensko.

Što tvoja mama radi u slobodno vrijeme?

- Pere suđe, glača, a ponekad se i odmara.
- Svašta, pomaže nam oko domaće zadaće.
- Igra se sa mnom i nešto kuha.
- Ruča, piše i igramo se.
- Odmara se.
- Igra se.

Što bi trebalo učiniti da tvoja mama bude savršena?

- Trebala bih joj pokloniti čokoladu, milku.
- Ništa, već je savršena.
- Ne znam, dobra mi je, ali može mi roditi sestru.
- Da budem dobra.

Kad biste mogli promijeniti jednu stvar na svojoj mami, što bi to bilo?

- Pa, ništa, trebala bi smršaviti.
- Ništa, ona je najbolja mama.
- Kupio bih joj tenisice da igramo nogomet.
- Majice.
- Ne bih ništa mijenjala.
- Treba se lijepo obući.

(Ideja preuzeta iz časopisa »Svjetlo riječi«.
Anketirana su djeca uzrasta od 3 do 10 godina.)

Ž. V.

Braon kocke od kokosa

Za tijesto je potrebno:

2 jaja, 2 dcl mlijeka, 2 dcl ulja, 100 g šećera, 1 prašak za pecivo, 200 g brašna (oštrog), 2 žlice kakaa
Jaja, mlijeko, ulje i šećer umutiti, te dodati brašno, kakao i prašak za pecivo koje prvo treba sjediti.

Za nadjev je potrebno:

1 l mlijeka, 7 žlica griza, 1,5 šalice šećera (od jogurta), 200 g kokosa
Mlijeko, griz i šećer skuhati i još dok kipi dodati kokos i pomiješati.

Način pripreme: tepsiju namazati uljem i posuti brašnom, te usuti polovicu tijesta i peći 10 minuta, dodati nadjev i odmah dodati ostatak tijesta, te sve skupa peći još 10 minuta.

Kad se ohladi prelići glazurom od čokolade.

Trihineloz

Piše: dr. Marija Mandić

Trihineloz je zarazna bolest rasprostranjena u svim zemljama u kojima čovjek za prehranu koristi meso svinje. Trihineloz je otkrivena 1835. godine u Londonu kod čovjeka, a deset godina kasnije prepoznata je i kod svinja. Kod nas je prvi put registrirana tridesetih godina prošlog stoljeća. Ova se bolest javlja sporadično ili u obliku manjih (obiteljskih) i većih epidemija, najčešće tijekom jeseni i zime.

Trihineloz je parazitarina bolest izazvana crvom *Trichinella spiralis*, čije se larve naseljavaju u mišićima divljih životinja (svinja, medvjed, štakor, miš) i domaćih životinja (svinja, pas, mačka), koje ujedno predstavljaju i prirodan spremnik trihinele. I kod čovjeka, ukoliko je zaražen, ona se nalazi u mišićima. Čovjek se najčešće zarazi konzumiranjem sirovog ili termički nedovoljno obrađenog svinjskog mesa, mesnih prerađevina, kao i mesa nekih divljih životinja koje u sebi sadrže žive larve.

Infekcija se ne prenosi izravno s oboljelog na zdravog čovjeka.

U prirodi se larva održava u prijenosnom lancu »štakor-svinja-čovjek«. Svinja se zarazi kada pojede zaraženog štakora, a čovjek se zarazi kada pojede nedovoljno kuhano ili nedovoljno pečeno meso zaraženih životinja. U masnom tkivu, pa tako i u čvarcima i žutoj slanini zaraženih svinja, nema larvi te se ovom hranom zaraza ne može prenijeti.

Klinička slika bolesti varira od neprimjetne infekcije do bolesti sa smrtnim ishodom, što ovisi o količini unesenih larvi putem zaraženog mesa ili mesnih prerađevina. Od trenutka infekcije do razvoja kliničke slike prođe od 5 do 45 dana. Rani karakteristični znaci bolesti su iznenadni bolovi u mišićima i otok gornjih očnih kapaka. Mogu se javiti i krvarenja na bje-

onjačama, žeđ, prekomjerno znojenje, drhtavica, opća slabost. Bolest je praćena povišenom tjelesnom temperaturom i upornim proljevima. Iako se trihineloz najčešće javlja u blagom obliku, moramo je smatrati ozbiljnom bolešću. Parazit može izazvati komplikacije na plućima i mozgu, dok se najteži oblici završavaju smrću zbog oštećenja srčanog mišića.

Zbog svega naprijed navedenog vidimo kako je u stvari najvažnija zaštita od ove bolesti, a ona se prvenstveno radi na sljedeće načine.

- Nakon klanja svinja, a prije upotrebe mesa i mesnih prerađevina obvezno uraditi trihineloskopski pregled uzorka mesa u najbližoj veterinarskoj ambulanti.

- Na pregled odneti mišićni dio dijafragme, međurebarnih mišića ili mišića vrata, jer pregled drugih dijelova mesa svinje može dati negativan rezultat i dovesti do masovne zaraze ljudi.

- Pregledu podliježu i pravljeni i dimljeni mesni prerađevine od nepregledanog svinjskog mesa.

- Meso zaklane svinje i mesne prerađevine za koje se utvrdi da su zaražene trihinelom, nisu za ljudsku uporabu i obvezno se spaljuju.

- Osobe s izraženim simptomima trihinele moraju se javiti na

pregled radi blagovremenog liječenja.

- Osobe bez izraženih simptoma trihinele koje su jele zaraženo meso ili

prerađevine od mesa trebaju se javiti na pregled i biti pod kontrolom liječnika.

- Ukoliko su zaraženo meso ili prerađevine od mesa dospjeli u druge krajeve, vlasnik je dužan o tome obavijestiti nadležnu veterinarsku i sanitarnu inspekciju, kao i sve osobe do kojih su namirnice stigle.

- U slučaju da se potvrdi trihineloz kod svinje, deratizacija (uništavanje glodavaca) pod nadzorom stručnih službi je obvezna u dijelu domaćinstva gdje se gaje svinje, na farmama i stočnim grobljima.

- Uginuli glodavci se moraju spaljivati.

- Obore i farme za uzgoj svinja trebalo bi raditi od čvrstog materijala, a na otvore ugrađivati metalne mreže, kako bi se onemogućio pristup glodavcima.

Poštovani čitatelji,

U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na:

hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

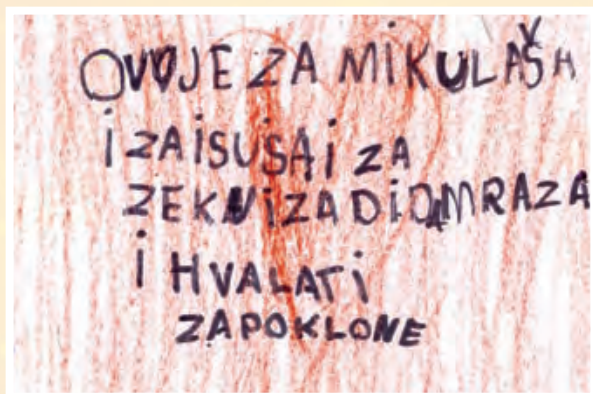
Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Šarolikost blagdana

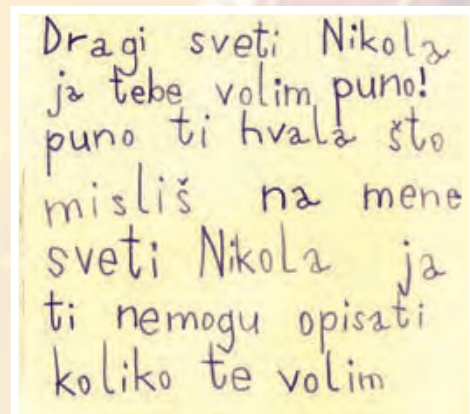
Dragi moji mali prijatelji, nadam se da vas je sve posjetio sveti Nikola i da ste dobili lijepe darove. I ove je godine sv. Nikola posjetio vrtiće, neke škole, župe KUD-ove i obiteljske kuće i svojim je dolaskom obradovao i razveselio mnogu djecu.

Neki od vas su izgleda bili jako dobri jer su uspjeli svetom Nikoli dati i svoja pisma, koja su stigla i do naše redakcije, pa sam odlučila objaviti ih.

Jedna djevojčica je napisala pismo svetom Nikoli na kojem piše: »Ovo je za Mikulaša, i za Isusa i za Zeku i za Dida Mraza. I hvala ti za poklone«, a u pismu su se nalazili crteži za sve nabrojane. Drugi dječak je napisao pismo također svetom Nikoli koje glasi »Dragi sveti Nikola, ja tebe volim puno! Puno ti hvala što misliš na mene. Sveti Nikola, ja ti ne mogu opisati koliko te volim.«

Odlični ste!

Posjet svetog Nikole...

Sonti

Đurđinu

Šidu

HKC »Bunjevačko kolo«

vrtiću »Marija Petković«

U razgovoru s nekim vašim vršnjacima saznala sam kako se u mnogim župama okupi puno djece na zornicama, što je za svaku pohvalu. Nadam se da ste i vi među njima.

Pred nama je još nekoliko velikih blagdana, prvo je sveta Lucija, pa Materice, Oce, Božić, Nova godina i Tri kralja.

Sveta Lucija

je bila mučenica, rođena je 284. godine, a mučeničkom je smrću umrla 303. godine. Progonitelji kršćana mačem su joj odrubili glavu nakon dužeg mučenja. Ona se štuje kao mnogostruka zaštitnica – slijepih (tjelesno i duhovno), ratara, lađara, staklara, krojača, tkalaca, pisara, vrataru i kovača. Njezin se blagdan slavi 13. prosinca, dakle sutra, te tada sijemo pšenicu (žito) koja predstavlja takozvano »mlado lito« što je simbol života. Pšenicu možete i sami posijati tako da u jednu plastičnu ili staklenu manju posudu stavite pšenicu i pokrijete je malim pamučnim krpicama, koje ćete svakog narednog dana ponovno pokvasiti i stavljati na zrnje. Kada nikne vlat, krpice možete ukloniti i svaki dan pomalo kvasiti. Do Božića će vam niknuti pšenica te ćete je moći ukrasiti nekim ukrasnim trakama ili nečim po vašoj želji.

Materice

se slave treće nedjelje došašća. Toga dana je majčin dan i tada na poseban način poštujemo svoje mame. Cijele godine trebate biti poslušni i dobri i slušati svoje roditelje, ali ovaj dan je ipak poseban. Toga dana možete svojoj mami zahvaliti na daru života, jer vas je ona rodila. Možete mami napisati neke stihove ili nacrtati nešto posebno ili joj možete samo jednostavno reći kako je volite. Uz to, svakako je možete i jako zagrliti i poljubiti i tada, budite sigurni, vaša će mama biti najsretnija na svijetu. Kad svi tako izljubimo i zagrlimo svoje mame bit će puno sretnih ljudi, jer ćemo i mi skupa s mamom biti sretni.

Materice, blagdan majki, u našem je narodu i na našem podneblju jako lijep običaj. Tada mame, majke, bake, tete, strine i sav ženski svijet darivaju djecu i svoje najmilije. Djeca se darivaju orasima, jabukom u kojoj je zaboden novac, šećerom (bombonima ili nekim slatkišima) i maramicom. Tako je bar bilo nekada. U novije vrijeme mame pokraj spomenutog običaja još ponešto pripreme svoj djeci, te ih i time daruju.

Tada doista morate biti jako dobri, i molim vas, bar tog dana nemojte nervirati mamu nego joj pomozite i pokažite joj da je volite, jer vas mama sigurno voli najviše na svijetu i to cijelom!

Materice 2008

U subotu 13. prosinca organizira se priredba u čast majkama, koja se organizira prigodom obilježavanja blagdana majki, Materice. Na priredbi će sudjelovati djeca iz vrtića »Marija Petković«, djeca župe sv. Roka u suradnji s Dječjim tamburaškim orkestrom i djeca župe »Marija Majka Crkve«, a na programu će pored prigodnih pjesmica i recitacija biti i igrokaz »Božić, djeda Martina« koji je s djecom uvježbala s. M. Jasna Crnković. Priredba će se održati u sportskoj dvorani OŠ »Ivan Milutinović« (Skerlićeva 2) s početkom u 18 sati.

Moja baka

Moja baka se zove Dominika, a mi je zovemo Doca. Ima sijedu kosu, zelene oči i dosta je visoka. Ona peče fine kolače i fina jela, a ja najviše volim kad pravi fanke i pogačice. Voli se igrati sa mnom i sve stigne uraditi. Kod moje bake idem svakog tjedna i svaki se put obraduje kad me vidi, kao i ja njoj. Ima 68 godina i još može uraditi neke poslove. Ima osam braća i šest sestara, ona je sedma. Živjela je u Maloj Bosni na salašu u velikoj obitelji. Ima četvero djece, a moj tata je najstariji. Volim svoju baku zato što je jako dobra baka.

Krunoslav Piuković
3c. OŠ Ivan Milutinović

Krunoslav je opisao svoju baku i poštom je poslao ovo pismo, koje je stiglo na adresu »Hrvatske riječi« – za Hrckov kutak. Hvala Krunoslavu.

Likovni odjel HKC »Bunjevačko kolo« poziva svu nadarenu i zainteresiranu djecu na likovnu dječju sekciju, na sate crtanja. Članovi ove sekcije okupljaju se svake subote u prostorijama Hrvatske čitaonice (Bele Gabrića 29). S djecom radi nastavnik likovne kulture Geza Verebeš, a početak je u 10 sati.

Svi ste pozvani!

Uspjeh mladih subotičkih stolnotenisača

Odlična braća Gabrić

Igrajući za momčad Bačke Topole, Luka i Marko osvojili su drugo mjesto na ekipnom prvenstvu Vojvodine u Zrenjaninu

Piše: Dražen Prčić

Prošle subote, 6. prosinca, Zrenjanin je bio domaćinom stolnoteniskog ekipnog prvenstva za mlade kadete, igrače do 12 godina starosti. U natjecateljskoj konkurenciji 11 prijavljenih momčadi iz cijele Vojvodine, ekipa Bačke Topole za koju nastupaju braća *Luka i Marko Gabrić* zabilježila je veliki uspjeh osvajanjem drugoga mjesta. Odličan rezultat daljnji je poticaj talentiranoj braći i njihovom ocu i treneru Nebojši za nastavak treniranja, jer već sutra, u subotu 13. prosinca očekuje ih novi turnirski ispit na međunarodnom natjecanju u Novom Sadu. Dojmove iz Zrenjanina prenosi nam *Nebojša Gabrić*, trener Luke i Marka.

»Momčadsko natjecanje najboljih mladih kadeta, igrača do 12 godina starosti, okupilo je ekipe iz nekoliko vojvođanskih mjesta (Kikinda, Zrenjanin, Horgoš, Ruski Krstur, Bački Petrovac, Zmajev, Bačka Topola i dr.), koje su bile podijeljene u tri kvalifikacijske skupine iz kojih su, potom, pobjednici stekli pravo sudjelovanja u finalnom tromeču najboljih. U prvoj fazi igre u skupini, Bačka Topola je svladala Ruski Krstur, Bački Petrovac i Čelarevo, i kao prva izborila prolaz u završnu rundu. Nažalost, već u prvom

Luka Gabrić

Bilo je zbilja naporno, jer se natjecanje oduljilo do kasnih večernjih sati. Žao mi je što sam propustio priliku svladati Katića, ali nastojat ću mu se revanširati već sljedećom prigodom. Nastavljam marljivo trenirati, a nova prilika je već u subotu kada ću igrati na jakom međunarodnom turniru u Novom Sadu.

susretu tromeča naišli smo na Kikindu, u čijim redovima nastupa i državni reprezentativac Katić, i zabilježili poraz. No, pobjedom protiv Horgoša u odlučujućem

susretu za drugo mjesto, ostvarili smo velik uspjeh za naš klub. Moram istaknuti kako je cjelodnevni program ovoga natjecanja za mlade kadete bio iznimno naporan

za sve sudionike završnog dijela, jer je odigrano čak pet momčadskih susreta u samo jednom danu, počevši od 8 sati izjutra sve do kasnih 23 sata navečer. Na raspolaganju su bila svega tri stola za igru, a svi pojedinačni susreti igrani su na tri dobivena seta, pa se natjecateljska satnica zbilja odužila. Istaknuo bih odličnu igru Luke Gabrića protiv favoriziranog reprezentativca Katića, protiv kojeg je osvojio prvi set, a u trećem i četvrtom izgubio tijesno na razliku 10-12 i 14-16), te također neizvjestan meč braće Gabrić u paru, koji su izgubili poslije velike borbe. Ipak, osvajanje drugoga mjesta u Vojvodini veliki je uspjeh s obzirom da smo prije natjecanja priželjkivali treće mjesto. Predaha nema jer nas već sutra, u subotu 13. prosinca očekuje veliki međunarodni turnir za mlade kadete i kadete, u novosadskom Spensu. Na turniru će sudjelovati stolnotenisači iz nekoliko europskih zemalja, a osam najboljih iz mlade kategorije stječu pravo sudjelovanja na kadetskom natjecanju koje se igra sutradan u nedjelju. Htio bih još istaknuti i činjenicu da su i Luka i Marko već osigurali nastup u TOP 24 najboljih igrača Srbije u svojoj starosnoj kategoriji do 12 godina, dok je Luka izborio pravo nastupa i na kadetskom TOP 24. Kvalitetan rad tijekom cijele godine, a osobito ljetne pripreme u Hrvatskoj donijele su odlične rezultate i navješćuju još bolje u sljedećoj 2009. godini», zaključio je na koncu ovog izvješća Nebojša Gabrić, otac – trener talentiranih subotičkih stolnotenisača.

**DOLAZI PLIN DO VAS ?
ONDA POSJETITE NAS !**

**Cesta Jovana Mikića 56.
24000 Subotica
Tel: 024/621-000
www.cimgas.rs**

**VRHUNSKA OPREMA I MONTAŽA SISTEMA
ZA GRIJANJE I KLIMATIZACIJU**

Vrijeme blagdana

Grad svjetlosti

Posljednji mjesec godine donosi vrijeme blagdana, koji u Subotici započinju već s Mikulašem, 6. prosinca. U blagdanskim ozračju grad svakim danom postaje okićeniji i ukrašeniji prigodnom svjetlosnom dekoracijom, a večernja šetnja pored zdravstvenog i zabavnog karaktera predstavlja svojevrstan ugođaj. Gradska kuća, korzo, mali korzo, kao i sve ostale glavne gradske ulice sijaju svjetlom tisuća raznobrojnih lampica, na zadovoljstvo svih šetača Božićno-novogodišnje vrijeme pretvara Suboticu u grad svjetlosti.

12. prosinca 2008.

U NEKOLIKO REDAKA

Jabuke

Stižu nam Materice. Lijepi običaj ovih krajeva kojim se odaje počast svim našim materama. Čestitar, ili više njih, dođe u goste kod svoje matere, bake, tete ili strine, učtivo čestita i zauzvrat biva nagrađen, po tradiciji, jabukom u kojoj je zaboden gvozdeni novac. U današnje vrijeme događa se jedinstveni paradoks. Jabuka u koju su pobodeni gvozdeni novčići, izuzev ako nisu ubodene samo dvadesetice i desetice, zna biti skuplja nego novac u njoj. Jer, ne može se baš s bilo kakvom jabukom izaći pred čestitare. Pogotovo ne za Materice!

FOTO KUTAK

Dobar tek!

ŠALJIVI KUTAK

Kako se zove zaštitnik političara?

- Sv. Pinokio!

Postrojio Komandir policije policajce i govori im:

- Vi koji imate srednju školu stanite desno, a vi koji imate osnovnu školu stanite lijevo.

Jedan policajac osta stojeći, upita komandira:

- A kud ću ja, nemam nikakvu školu?

Komandir će:

- Ti onda stani iza mene!

- Šta je najteže raditi u vojsci?

- Paliti tenk na guranje!

- Zna li zašto mornarica prima više neplivača nego plivača?

- Duže će braniti brod!

Profesor kemije pita studenta:

- Plin u ovoj boci je smrtonosan. U slučaju da se on oslobodi, kakve biste korake poduzeli?

- Dugačke! Veoma dugačke!

Pričaju dva štrebera.

- Čuj, starci su mi otputovali, imam praznu kuću.

- Blago tebi, možeš učiti naglas.

Zlatibor voda Open

Bogojeviću naslov

Talentirani junior iz Novoga Sada 15-godišnji Nikola Bogojević, pobjednik je Zlatibor voda Opena, turnira u službenom programu Squash saveza Srbije, održanog u subotu 6. prosinca u Mecosano centru u Subotici. U natjecateljskoj konkurenciji sudjelovalo je 15 igrača iz Subotice, Novoga Sada, Beograda, te jedan igrač iz Njemačke. Nakon izlučnih borbi, u finalnom su se susretu našla objektivno dva najbolja igrača: Nikola Bogojević (Novi Sad) i Vukašin Petrović (Beograd), a naslov turnirskog prvaka posve je zaslužno pripao mlađahnom Novosađaninu kojemu je ovo i prvi natjecateljski naslov. Subotički squasheri prikazali su solidnu igru, dok je najbolji rezultat ostvario Vladimir Patarčić osvojenim 5. mjestom.

1. HNL

Dinamo prvak jeseni

Nogometaši zagrebačkog Dinama (39 bodova) jesenski su prvaci Prve hrvatske nogometne lige, s bodom prednosti ispred drugoplasiranog splitskog Hajduka (38). Branitelji naslova u posljednjem ovogodišnjem kolu svladali su Zagreb (3-1), dok je Hajduk slavio na gostovanju u Šibeniku (1-2). Prvenstvo se nastavlja 22. veljače, velikim derbijem u Splitu između dviju prvoplasiranih momčadi.

Mali nogomet

Spartak treći u Bajmoku

Nogometašice ŽNK Spartak osvojile su treće mjesto na malonogometnom turniru odigranom prošloga vikenda u Bajmoku. U konkurenciji suparnica iz Sombora (Ravangrad), Kikinde, Morahaloma i Rudasa (Mađarska), igračice koje vodi trener Jovan Đuran zabilježile su jednu pobjedu i tri poraza. Prvo mjesto je osvojila ekipa Ravangrada.

Uspješan vikend

Pobjede na gostovanju

Košarkašice Spartaka pobijedila su u Kraljevu istoimenu ekipu (74-70) u 9. kolu Prve ženske košarkaške lige.

ŽKK Spartak: Džuver 12p, Orozović, Vidović 22p, Erak 12p, Veselinović, Anđelić, Čabarkapa 12p, Ristić 16p, Ajduković i Kovačević.

Odbojkašice Spartaka bile su uspješne protiv Radničkog u Beogradu (3-1) i ovom pobjedom uhvatile priključak u borbi za vrh ligaške tablice.

ŽOK Spartak Azotara: Bokan 15p, Kmezić, Memišević (libero), Nikić 13p, Stojanović 15p, Marković, Medić 9p, Češljarić 1p, Matić, Šimić i Klisura Sara 4p.

EP u plivanju

Elita u Rijeci

Najbolji europski plivači i plivačice borit će se za medalje na 12. EP u plivanju u kratkim bazenima koje će se od 11. do 14. prosinca održati u Rijeci. Hrvatska reprezentacija broji 31 člana, a najveće nade polažu se u Sanju Jovanović i Duju Draganju. Na ovom prvenstvu će se od plivanja oprostiti proslavljeni hrvatski plivač Gordan Kožulj.

Pogledajte...

Petak 12. prosinca

EP u Plivanju 16.25 HRT2

Subota 13. prosinca

Vaterpolo: Club Natacio – Mladost 11.55 HRT2

Shturm – Jug 18.55 HRT2

EP u Plivanju 16.15 HRT2

Nedjelja 14. prosinca

Košarka: Partizan – Cibona 18.40 HRT2

Srijeda 17. prosinca

Košarka: Olympiacos – Cibona (snimka) 23.25 HRT2

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine, tvrtke, kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje transporta
- Osiguranje nezgoda, obvezna i sva imovinska osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike obitelji "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D. Beograd - Filijala Subotica

24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406

E-mail: mios@tippnet.co.yu

Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

Zlatko Bošnjak, sportski direktor HK »Spartak« na ledu

U iščekivanju ledene dvorane

Hokej je oduvijek popularan u Subotici, a kada se dvorana izgradi bit će još popularniji

Piše: Dražen Prčić

Prva polovica studenog bila je pojedinih dana i rekordno topla za ovaj jesenski mjesec, što je uvjetovalo odgađanje postavljanja ledene plohe na gradskom klizalištu u Subotici. Nedostatak dvorane za hokej odgodio je izlazak na led čak do prvih dana prosinca, kada je i službeno započela nova »zimska« sezona u kojoj HK »Spartak« iz Subotice očekuju novi natjecateljski izazovi. U povodu »ledenog starta« porazgovarali smo sa *Zlatkom Bošnjakom*, sportskim direktorom kluba.

»Pripreme za novu natjecateljsku sezonu započele su još ljetos, točnije za vrijeme ljetnog raspusta kada je angažiran i profesor tjelesnog odgoja, koji je imao zadaću brinuti o tjelesnoj spremi naših mladih hokejaša. Zbog opće poznatog nedostatka dvorane za hokej, koji uvjetuje mogućnost vanjskog korištenja leda svega nekoliko mjeseci, primorani smo našim natjecateljima organizirati zamjenske treninge na »suhom«, koji se provode na našem stadionu u Dudovoj šumi ili na bazenu. Trenutačno u klubu imamo četiri natjecateljska pogona za mlade kategorije (oko 60 hokejaša), igraće do 10, 12, 14 i 16 godina, dok za starija godišta nemamo mogućnosti organizirati kvalitetniji rad

pa smo bili primorani »udomiti« naše talentirane juniore i seniore u druge klubove u Novom Sadu i Beogradu. Sa spomenutim mladim kategorijama stručno radi glavni trener *Šemsedinović*, dok mu u radu asistiraju pomoćni treneri *Jaramazović* i *Mešter*«, kaže Bošnjak i ponovno dodaje, kako u ovom trenutku, nažalost, nema financijskih mogućnosti za natjecateljski pogon juniorske i seniorske momčadi, iako u klubu postoji želja za kontinuitetom natjecanja u starijim kategorijama, koji je već nekoliko godina prekinut.

ULAGANJE U BUDUĆNOST: Prema riječima sportskog direktora, klub se uspio stabilizirati otkada je prije nekoliko godina došlo do kadrovskih promjena i sada se velika pozornost posvećuje ulaganju u budućnost, preciznije govoreći, populariziranju hokeja među mladim naraštajima. Stručnjaci kontinuirano rade na

pronalaženju novih, potencijalnih talenata za ovaj dinamičan sport. Izlaskom na led započele su s radom škole klizanja i hokeja, a povremeno se obilaze i gradski vrtići u namjeri promidžbe ovog sporta među najmlađima. Prema najavama, Subotica bi konačno u bliskoj budućnosti mogla dobiti zatvoreno klizalište i uvjete za cjelogodišnji trening svih sportaša na ledu.

»U prvoj polovici sljedeće godine navodno bi trebala biti završena projektna dokumentacija buduće ledene dvorane na prostoru pokraj gradskog bazena u Dudovoj šumi. Bude li sve po planu, u sezoni 2010./11. moglo bi se dogoditi da po prvi put u našoj povijesti imamo uvjete za cjelogodišnji trening, što bi značilo i priliku

tima za treniranje i igranje susreta, ograničenim isključivo na nekoliko zimskih mjeseci. Podizanjem specijalizirane dvorane za hokej i klizanje, imali bismo led punih deset mjeseci, jer se dva mjeseca koriste za nužni godišnji remont, što bi značilo golemo uvećanje potencijala za treninge i održavanje brojnih natjecateljskih i prijateljskih susreta. Dodatno, specifičnost lokacije na kojoj bi se ona trebala nalaziti i obližnji smještajni potencijali otvaraju mogućnost za komercijalnu eksploataciju u obliku organiziranja priprema inozemnih momčadi koje bi, istovremeno, odigravale i pripremne susrete protiv domaćih selekcija Spartaka. Na drugoj strani, u takvim novim okolnostima cjelogodišnjeg angažmana u organiziranju rada kluba

za još veću popularnost hokeja na subotičkim prostorima. Hokej je i ovako, desetljećima, iznimno popularan unatoč skromnim uvje-

bit će potrebno oformiti i znatno »profesionalniji upravni odbor«, jer će i financijske obveze biti uvećane. Naravno, u tim okolnostima morat će se ponovno oformiti i seniorska momčad, za čije se potrebe natjecanja u domaćem ligaškom šampionatu trebaju angažirati i pojedini strani igrači, koji opet koštaju mnogo više nego domaći hokejaši. Ali, samo neka bude dvorane, a sve ostalo će već ići svojim tijekom«, optimistično je poželio Zlatko Bošnjak, sportski direktor HK »Spartak«.

Veterani

Veteransku momčad Spartaka čine bivši prvotimci ovoga kluba, koji se natječu u organiziranom natjecanju vršnjaka s prostora bivših republika nekadašnje zajedničke države. Svakoga mjeseca predviđeni su turniri na kojima sudjeluju sve prijavljene momčadi, a Subotičani će biti domaćini u drugoj polovici siječnja na gradskom klizalištu.

Pred Vladom Srbije po treći se put treba naći set zakona o otpadu

Zakoni u skladu s direktivama Europske Unije

Srbija je zemlja u tranziciji, te bi je trebalo karakterizirati ubrzano zakonsko reguliranje svih područja, pa i upravljanja otpadom. Po pitanju upravljanja otpadom Subotica je napravila puno. Novina u području upravljanja otpadom je pojačana odgovornost svih ljudi.

Zakonska regulativa u području upravljanja otpadom u našoj zemlji je uspostavljena prije deset godina. Treći put zaredom se čeka donošenje i usvajanje Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu i Zakon o upravljanju otpadom. Srbija je zemlja u tranziciji, te bi je trebalo karakterizirati ubrzano zakonsko reguliranje svih područja, pa i upravljanja otpadom. Neka dokumenta, poput Nacionalne strategije upravljanja otpadom, su donesena. Ovaj problem je obrađen i u Lokalnom ekološkom akcijskom planu, izrađen je Regionalni plan upravljanja otpadom Subotice, Sente, Kanjiže, Čoke, Bačke Topole, u proceduri je odabir lokacije za regionalan sanitarni deponij. Seminar »Otpad nije smeće« koji je održan na Otvorenom sveučilištu u Subotici imao je za cilj upoznat gospodarenike, predstavnike poduzeća, ustanova, institucija gde se proizvodi mnogo otpadnog papira, elektroničkog otpada i druge vrste otpada s predstojećim zakonskim propisima.

»Po pitanju upravljanja otpadom Subotica je napravila puno.

Smanjena je količina otpada na mjestu nastanka, urađen je projekt sanacija deponija, pokrenuto je nekoliko pilot projekata reciklaže i oformljeno je društveno poduzeće 'Regionalna deponija', ističe stručni suradnik za ekologiju, *Gordana Gavrilović*.

UPRAVLJANJE OTPADOM ODGOVORNOST SVIH NAS: Novina u području upravljanja otpadom je pojačana odgovornost svih ljudi. Proizvođač kao i distributer

robe bit će u obvezi voditi računa o otpadu koju se stvara, a ukoliko to ne urade, novim zakonskim regulativama predviđene su kazne.

»Ono što je novo je pojačana odgovornost svih nas prema zaštiti životnog okoliša. Svi moraju shvatiti da se nalazimo u partnerskom odnosu. Privatnici će morati shvatiti da o otpadu koji proizvedu moraju voditi računa«, objašnjava iz Agencije za reciklažu *Elena Janković*.

OTPAD NIJE SMEĆE: Upravljanje otpadom trebalo bi biti prioritet na polju zaštite okoliša. Seminar je bio namijenjen i građanima, jer od njih i njihove ekološke svijesti ubuduće će ovisiti rješavanje ovog pitanja.

»Osnovna misija ovog projekta 'Otpad nije smeće' jest da se 'pripremi teren' za implementaciju ovih zakonskih akata. To znači da će se kroz edukaciju i informiranje uraditi prvi koraci u cilju pripremanja stanovništva na preuzimanje odgovornosti za otpad koji stvara. U interesu JKP »Čistoća i zelenilo« je da se stanovništvo Subotice educira i potakne na razvrstavanje sekundanih sirovina da bi na gradski deponij stizalo što manje otpada. Teško je mijenjati navike i razviti svijest o obvezi razvrstavanja, ali i smanjivanja količine otpada«, rekla je koordinatorica projekta *Snježana Mitrović*.

Projekt »Otpad nije smeće« je podržan od strane Javnog komunalnog poduzeća »Čistoća i zelenilo«, Svjetske banke i Pokrajinskog tajništva za zaštitu životnog okoliša.

S. I.

Kompost – organsko gnojivo

Projekt »Subotica zna što je kompostiranje« započet je prije šest godina. Ove je godine podržan od strane Švedske međunarodne organizacije, lokalne samouprave, Pokrajinskog tajništva za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj i Fondacije »Neven«. Cilj Kompost tima je podizanje razine svijesti Subotičana o potrebi kompostiranja, edukacije djece i odraslih o potrebi kompostiranja, jer na taj način se smanjuje količina organskog otpada na deponijima. Projekt se naslanja na Lokalni ekološki akcijski plan, ali i na Nacionalnu strategiju upravljanja otpadom, u kojoj je Subotica prepoznata kao mjesto gdje se može kompostirati.

»Od samog početka veliku potporu Kompost timu pruža lokalna samouprava. Do sada je izdvojila 580.000 dinara za aktivnosti Kompost tima i to za organiziranje seminara u mjesnim zajednicama i školama. Seminari koji su održavani u proteklom razdoblju imali su za cilj djecu i Subotičane naučiti kako kompostirati kod kuće ili u školi. Ako se pojave neki problemi članovi Kompost tima izlaze na teren i savjetuju građane kako se kompostira – kaže član Kompost tima Ana Bošnjak.

Kompost na engleskom znači gnojivo od raznih organskih otpadaka, koje je nastalo procesom kompostiranja. Predstavlja proces koji se oduvijek odvija u seoskim područjima, a sastoji se od sakupljanja otpada organskog porijekla od kojeg se pravi organsko gnojivo.

Kompost tim će u subotu od 11 do 13 sati u »Trgoprometu 024« održati edukativno druženje o načinu kompostiranja.

Božićno-novogodišnji darovi

Izložba rukotvorina

Odjedni i dekoracijski predmeti ručne izrade, rukom slikana svila, tkani šalovi, predmeti od filca, bijelog veza – šlinga, keramike, emajla, ručno izrađene svijeće, oslikano staklo, čokolada, med, vino, razne čestitke izrađene u tehnici slame i bijelog veza i kalendari bili su izloženi na petoj prodajnoj izložbi tradicijskih božićno-novogodišnjih darova.

Izložba darova, čestitki i kalendara održana je u atriju hotela »Galerija« u organizaciji Javnog poduzeća »Palić–Ludaš« i Turističke organizacije Subotice.

Na izložbi su se mogle vidjeti razne rukotvorine koje su žene s velikim strpljenjem pripremale za predstojeće blagdane. Kao i prethodnih godina, u prodaji su bili predmeti izrađeni od prirodnih materijala: slame, kukuruzovine, raznih sjemenja i plodova. Ove je godine po drugi put organizirana i akcija u kojoj su sudjelovali i učenici subotičkih osnovnih škola koji su ukrašavali jelke na vrlo interesantan i kreativan način.

Cilj ove akcije je pokazati maštu i rukotvorine, te omogućiti Subotičanima da pred blagdane svojim najbližima kupe unikatne i nesvakidašnje darove. Svakako, djeca su ukrašavajući jelke, pokazala kako se mogu kupiti i jelke s busenom, te kako se mogu ukrasiti na neobičan i kreativan način. Iako su bile izložene kvalitetne i zanimljive rukotvorine ova je dvodnevna izložba okupila mali broj posjetitelja.

Ž. V.

Ilonka Milunović: »Rado sam odazvala na ovu božićnu prodajnu izložbu. Radila sam razne božićne ukrase, anđelčiće od kukuruzne ljuske ukrašene slamom, koji mogu služiti i kao ukrasi na boru. Sve sam pravila od kukuruzne ljuske, rogača, raznih sjemenja, oraha i slame«, kaže Ilonka. Članica je KUD-a »Bunjevka« i sve sama priprema, skuplja i pravi. Najdraži joj je rad minijatura betlehema u ljusci od oraha, a pokraj oraha betleheme pravi u kori od naranče, nara, u tikvicama i somunu kruha. Svi likovi iz betlehema su također od sjemenja. Također je od kukuruzne ljuske pravila i figurice žene u bunjevačkoj narodnoj nošnji koja nosi božićni kruh.

Ivana Dulić: »Radim isključivo sa sječenom i pletenom slamom, koja mora biti vrlo pedantna i sitna, kao i pletivo od čega se prave figurice i čestitke za Božić.« Na prigodnoj čestitki koja je napravljena od pletene slame nalaze se tri kralja koji su s ovih prostora, Srijemac, Bačvanin i Banačanin koji također odlaze do Isusa i nose mu prigodne darove. Ivana Dulić je članica Art »Etnosa« i uključena je u slamar

radionicu, gdje radi skupa sa slikarima te na taj način prikuplja i nove ideje, jer, kako je sama rekla, bitno je da slama iskorači u neki moderniji i traženiji svijet i način izražavanja.

Terezija Baraković:

Skupa sa svojim kolegicama izlagala je kreacije u tehnici bijelog veza. »Odlučila sam ovdje prikazati isključivo bijeli vez, iako često radimo i vez u boji. Mislim da je bijelo ipak svečanije i prikladnije za predstojeće blagdane. Uvijek imamo nove ideje i ove smo godine izrađivali razne prigodne božićne i novogodišnje čestitke u tehnici bijelog veza, na razne načine, bijelim koncem ili koncem u boji, kao i čestitke s tamnijim pozadinama gdje je rađeno bijelim vezom.«

Radovi Ruže Dulić, Marcele Brčić Kostić i Terezije Baraković

Osim čestitki, članice aktiva žena »Zlatne igle Subotice«, koje rade bijeli vez-šling, izradu nošnje, toleda, ažura i rišelja, na ovoj su izložbi predstavile i male miljee, pregačice rakijske ili vinske boce, te druge prigodne darove.

PETAK

12.12.2008.

05.55 - Trenutak spoznaje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Sve će biti dobro
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Manimalia: Ribe među stablima 1., dokumentarna serija
 10.40 - Manimalia: Ribe među stablima 2., dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Glas domovine
 15.10 - Znanstvena petica
 15.40 - Drugo mišljenje
 16.15 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.55 - Iza ekrana
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - After the Sunset, američki film
 22.00 - Dnevnik 3
 22.25 - Lica nacije
 23.20 - Poslovne vijesti
 23.35 - Dosjei X (2.), serija
 00.20 - Filmski maraton: South Kensington, britansko-talijansko-francuski film
 02.10 - Filmski maraton: Meltdown, američko-njemački film
 03.40 - Skica za portret
 03.50 - Transfer
 04.20 - Oprah show
 05.05 - Opijeni ljubavlju

07.00 - Pingu, crtani film
 07.05 - crtana serija
 07.30 - I to je to, crtani film
 07.40 - Oban, crtana serija
 08.04 - Spike, crtana serija
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Čarobna ploča (učimo engleski)
 08.35 - Učilica
 08.50 - Moji su roditelji izvanzemaljci, serija
 09.15 - Beverly Hills 6., serija
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 13.35 - Dokuteka - Tomislav Radić: Život u Imotskom - Put, dokumentarni film
 14.05 - Profesori, serija

14.30 - Dragi Johnie 3., humoristična serija
 15.00 - Crveni patuljak 8., humoristična serija
 15.35 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 3., serija
 16.25 - Rijeka: EP u plivanju, prijenos
 18.45 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 19.30 - Veliki odmor: Glazbeceda
 19.45 - Veliki odmor - tema
 20.45 - Vijesti na Drugom
 21.05 - Eureka 2., serija
 22.00 - Umorstva u Midsomeru 11., mini-serija
 23.30 - Transfer
 00.05 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 2., serija
 00.50 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 2., serija
 01.35 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 3., serija
 02.20 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 3., serija
 03.05 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 3., serija

05:40 Čarobnjaci
 06:05 Ružna ljepotica, serija
 06:55 Power rangers, serija
 07:20 Tomica i prijatelji
 07:45 Graditelj Bob
 08:00 Pocoyo, crtana serija
 08:30 Nova lova, TV igra
 10:30 Kralj Queensa, serija
 11:20 Zakon ljubavi, serija
 12:20 Čuvar pravde, serija
 13:15 Nikita, serija
 14:15 Inspektor Rex, serija
 15:15 Božićna gužva, film
 17:00 Vijesti
 17:15 Operacija Trijumf, reality show
 18:10 Zakon ljubavi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Moj tata je bolji od tvog tate, obiteljski show
 21:20 Za tvoje plave oči, film
 23:15 Vijesti
 23:30 Sirove strasti, film
 01:40 Božićna gužva, film
 03:10 Ubojica, igrani film
 05:05 Nikita, serija
 05:50 Kralj Queensa, serija
 06:15 Kraj programa

05.20 Big Brother, show
 06.20 Magnum, serija (R)
 07.10 Spužva Bob Skockani
 08.00 Korak po korak, humoristična serija (R)
 08.30 Puna kuća, humoristična serija (R)

09.05 U dobroj formi, emisija
 09.35 Kunolovac, kviz
 10.35 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 11.00 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
 11.30 Dadilja, serija (R)
 12.00 Reba, serija (R)
 12.30 Vijesti
 12.35 Ekkluziv, magazin (R)
 12.50 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.20 Marina, telenovela
 14.15 Cobra 11, serija
 15.10 Magnum, serija
 16.05 Korak po korak, humoristična serija
 16.35 Puna kuća, humoristična serija
 17.05 Malcolm u sredini, humoristična serija
 17.30 Dadilja, humoristična serija
 18.00 Reba, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 22.20 Ekipa iz snova, film, komedija
 00.35 Vijesti
 00.45 Muha, igrani film, horor
 02.20 Kunolovac, kviz
 04.20 Ekipa iz snova, igrani film, komedija (R)

SUBOTA

13.12.2008.

05.45 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 06.25 - Znanstvena petica
 06.55 - Iza ekrana
 07.35 - Ekološki raj Matta Jamesa, dok. serija
 08.00 - Vijesti
 08.15 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Točno u podne, film
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Prizma, multimedijalni magazin
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.40 - Reporter
 15.50 - Euromagazin
 16.25 - Vijesti
 16.35 - Hrvatska kulturna baština: Između mora i neba
 17.00 - Svirci moji, glazbena emisija

17.55 - U istom loncu, kulinarski show
 18.35 - TV Bingo show
 19.15 - Loto 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Ples sa zvijezdama, 1. dio (7/8)
 21.35 - Ples sa zvijezdama, 2. dio (7/8)
 21.55 - Mamutica, serija
 22.45 - Dnevnik 3
 23.10 - Wicker Park, film
 01.05 - Filmski maraton: Scene zločina, američki film
 02.35 - Filmski maraton: Oko, hongkonško-britansko-singapurski film
 04.10 - Reporter
 05.10 - Opijeni ljubavlju

07.00 - Najava programa
 07.05 - Disneyjevi crtići: Miki i prijatelji
 07.25 - Disneyjevi crtići: Kuzco - careva nova škola
 07.50 - Žutokljunac
 08.14 - Spike, crtana serija
 08.15 - Danica
 08.20 - Čarobna ploča (Učimo engleski)
 08.35 - Ninin kutak
 08.45 - Veliki odmor: Brlog
 09.00 - Veliki odmor: Kokice
 09.20 - La Molina: Svjetski SKI kup (Ž) - veleslalom, prijenos 1. vožnje
 10.20 - Val d'Isere: Svjetski SKI kup (M) - veleslalom, prijenos 1. vožnje
 11.25 - Olimpijski magazin
 11.55 - Vaterpolo, EL: Club Natacio Athletic - Mladost, prijenos
 13.10 - La Molina: Svjetski SKI kup (Ž) - veleslalom, uključanje u prijenos 2. vožnje
 13.25 - Val d'Isere: Svjetski SKI kup (M) - veleslalom, prijenos 2. vožnje
 14.30 - KS automagazin
 15.00 - Magazin Lige prvaka
 15.30 - Valovi sanja - 100. godina plivanja u Primorju, dok. film
 16.15 - Rijeka: EP u plivanju, prijenos
 18.55 - Vaterpolo, EL: Shturm - Jug, prijenos Mladost, prijenos
 20.10 - U raljama zvijeri, kanadsko-britanski film
 21.45 - Brodovi hranitelj: Posljednji pokušaji, dokumentarna serija
 22.20 - Lipi naši škoji, godišnji koncert Ansambla Lado

23.55 - Sportske vijesti
 00.05 - Noć u kazalištu: Carmen

06:15 Code Lyoko
 06:45 Yu-Gi-Oh GX
 07:10 Superheroj Spiderman
 07:35 Roary, crtana serija
 08:05 Dora istražuje
 08:30 Nova lova, TV igra
 10:40 Čarobnice, serija
 11:40 Frikovi, serija
 12:40 Za tvoje plave oči, film
 14:35 Nad lipom 35, show
 16:05 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
 17:05 Vijesti
 17:15 Kod Ane, kulinarski show
 18:05 Trenutak istine, game show
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Pakao, igrani film
 21:45 Rambo, igrani film
 23:30 Snježni prijelaz, film
 01:15 Tajne igra, igrani film
 02:45 Sirove strasti, film
 04:45 Snježni prijelaz, film
 06:20 Kraj programa

06.10 Look, zabavna emisija (R)
 06.40 Najbolje godine, serija
 07.05 Ulica Sezame
 08.15 Bikeri s Marsa
 08.40 Transformeri
 09.05 Maheri, dramska serija
 10.00 Lutrija života, serija
 10.55 Big Brother, show (R)
 12.55 Vijesti
 13.05 Klinci iz pješčanika, igrani film, drama
 14.50 Zvijezde Extra: 50 najsladših dječjih zvijezda (2. dio), zabavna emisija
 15.55 Premier League, prijenos
 18.00 Look, zabavna emisija
 18.30 Vijesti
 19.00 Eksploziv, magazin
 19.30 Big Brother, show
 20.00 Družba pravih gentlemana, igrani film
 21.55 Cura na zadatku, film, komedija
 23.50 Egzorcist: Početak, igrani film, horor
 01.50 Kunolovac, kviz
 03.50 Muha, igrani film, znanstveno-fantastični horor (R)

NEDJELJA
14.12.2008.

06.20 - Svirci moji, glazbena emisija
 07.10 - Euromagazin
 07.40 - Najava programa
 08.00 - Vijesti
 08.10 - Koncert: Njemački simfonijски orkestar u Zagrebu
 09.05 - Opera box
 09.35 - Jelovnici izgubljenog vremena
 10.00 - Vijesti
 10.20 - Cadfael 4., mini serija
 12.00 - Dnevnik
 12.25 - Plodovi zemlje
 13.20 - Rijeka: More
 14.00 - Nedjeljom u dva
 15.10 - Mir i dobro
 15.45 - Ratnici: Šogun, dokumentarna serija
 16.40 - Vijesti
 16.55 - Lijepom našom: Velika Gorica (1/2)
 18.05 - U istom loncu, kulinarski show
 18.45 - Ušća rijeka: Mirna i Raša, dok. serija
 19.15 - Loto 6/45
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.20 - Odmori se, zaslužio si 3. - TV serija
 22.10 - Rizzi-bizzi
 23.00 - Dnevnik 3
 23.25 - Filmski klub: Psi od slame, britanski film
 01.20 - Filmski maraton: Psi lutalice, iransko-francuski film
 02.50 - Filmski maraton: Ženski posao, francuski film
 04.55 - Plodovi zemlje
 05.45 - Rijeka: More

06.50 - Christmas Story / Joulutarina, finski film za djecu
 08.09 - Spike, crtana serija
 08.10 - Leo, serija za djecu
 08.35 - Nora Fora, TV igra za djecu
 09.20 - La Molina: Svjetski SKI kup (Ž) - slalom, prijenos 1. vožnje
 10.20 - Val d'Isere: Svjetski SKI kup (M) - slalom, prijenos 1. vožnje
 11.20 - Biblija
 11.30 - Cerje: Misa, prijenos (do 12.28)
 12.28 - La Molina: Svjetski SKI kup (Ž) - slalom, prijenos 2. vožnje
 13.25 - Val d'Isere: Svjetski SKI kup (M) - slalom, prijenos 2. vožnje

14.15 - Teakwondo Pro Tour - Croatia Round Zero, reportaža
 15.00 - Volim nogomet
 16.15 - Rijeka: EP u plivanju, prijenos
 18.40 - Košarka (M), NLB liga: Partizan - Cibona, prijenos
 20.25 - Talijanska nogometna liga
 22.25 - Sportske vijesti
 22.35 - Ples sa zvijezdama (7/8)
 00.20 - Vrijeme je za jazz

07:05 Code lyoko
 07:30 Yu-Gi-Oh GX
 07:55 Superheroj Spiderman
 08:20 Iron Kid, crtana serija
 08:45 Roary, crtana serija
 09:00 Dora istražuje
 09:30 Automotiv, auto-moto magazin
 10:00 Novac, business magazin
 10:30 Lanac sudbine, serija
 11:25 Smallville, serija
 12:30 Asterix i Kleopatra, crtani film
 13:50 Moj tata je bolji od tvog tate, obiteljski show
 15:20 Bračne vode, serija
 16:00 Lud, zbunjen, normalan
 17:20 Vijesti
 17:30 Rambo, igrani film
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Nad lipom 35, show
 21:10 Začaran, igrani film
 23:00 Red carpet, showbiz magazin
 00:20 Svi mrze Chrisa, serija
 01:15 Pakao, igrani film
 02:45 Red carpet, showbiz magazin
 04:10 Lanac sudbine, serija
 04:55 Smallville, serija
 05:40 Kraj programa

05.20 Big Brother, show
 06.30 Lutrija života, serija (R)
 07.15 Jedna od dečki, serija
 07.45 Ulica Sezam
 08.55 Bikeri s Marsa
 09.20 Transformeri
 09.45 Lijepe žene, serija
 10.40 Istina o mačkama i psima, igrani film, romantična komedija
 12.25 Za ljubav je potrebno dvoje, film, komedija
 14.10 Vijesti
 14.15 Družba pravih gentlemana, igrani film, avanturistički (R)
 16.10 Discovery: Okusi svijet - Pariz, dok. serija

17.05 Odred za čistoću, zabavna emisija
 17.35 Ekkluziv, magazin
 18.30 Vijesti
 19.00 Dvornikovi, reality show
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Smoking, igrani film
 22.45 CSI: Miami, serija
 23.40 Kunolovac, kviz
 01.40 Cura na zadatku, film, komedija (R)
 03.25 Egzorci: Početak, igrani film, horor (R)

**PONEDJELJAK
15.12.2008.**

06.10 - Drugo mišljenje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Sve će biti dobro
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Manimalia: Kyonaingov slonić 1., dokumentarna serija
 10.40 - Manimalia: Kyonaingov slonić 2., dokumentarna serija
 11.10 - Treća dob, emisija
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Normalan život - emisija o osobama s invaliditetom

15.35 - Direkt
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Latinica: Zabrana pušenja - posljedice
 21.55 - Potrošački kod
 22.35 - Otvoreno
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.45 - Dnevnik 3
 00.10 - Dosjei X (2.), serija
 00.55 - Manimalia: Kyonaingov slonić 1., dokumentarna serija
 01.20 - Manimalia: Kyonaingov slonić 2., dokumentarna serija
 01.45 - Dr. House 4., serija
 02.30 - Direkt
 03.00 - Potrošački kod
 03.30 - Latinica: Zabrana pušenja - posljedice
 05.05 - Opijeni ljubavlju

07.00 - Pingus, crtani film

07.30 - Moj mali poni
 07.40 - Oban, crtana serija
 08.04 - Spike, crtana serija
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Čarobna ploča (2. razred)
 08.35 - Učilica
 08.50 - Moji su roditelji izvanzemaljci, serija
 09.15 - Beverly Hills 6., serija
 10.00 - Antologija hrvatskog glumišta: Glorija (1. dio)
 11.30 - Daleko od doma, serija
 12.05 - Pod slamnatim krovovima, kineski film
 13.55 - TOP 40
 14.40 - Profesori, serija
 15.05 - Dragi John 3., serija
 15.35 - Crveni patuljak 8.
 16.10 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 3., serija
 17.00 - Obični ljudi, TV serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Na rubu znanosti
 19.20 - Veliki odmor: Brlog
 19.35 - Veliki odmor - tema
 19.50 - La linea, crtani film
 20.05 - Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.40 - Naši i Vaši: Adaptacija
 21.20 - Vijesti na Drugom
 21.40 - Zovem se Earl 2.
 22.10 - Dr. House 4., serija
 23.00 - Garaža
 23.35 - Ciklus europskog filma: Business, britanski film
 01.15 - Specijalna postrojba 2.

05:40 Čarobnjaci
 06:05 Ružna ljepotica, serija
 06:55 Power rangers, serija
 07:20 Tomica i prijatelji
 07:45 Graditelj Bob
 08:00 Pocoyo, crtana serija
 08:30 Nova lova, TV igra
 10:30 Lude 70-te, serija
 10:50 Kralj Queensa, serija
 11:45 Zakon ljubavi, serija
 12:40 Čuvar pravde, serija
 13:35 Nikita, serija
 14:35 Inspektor Rex, serija
 15:30 Začaran, igrani film
 17:15 Vijesti
 17:25 Operacija Trijumf, reality show
 18:20 Bumerang, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
 21:00 Operacija Trijumf, reality show
 23:40 Vijesti
 23:55 Seks i grad, serija
 00:25 Seinfeld, serija
 00:55 Život na sjeveru, serija
 01:50 Vidio sam mamu kako ljubi Djeda Božićnjaka, igrani film

03:25 Nikita, serija
 04:10 Inspektor Rex, serija
 04:55 Čuvar pravde, serija
 05:40 Kraj programa

05.10 Big Brother, show
 06.15 Magnum, serija (R)
 07.05 Spužva Bob Skockani
 07.55 Korak po korak, (R)
 08.25 Puna kuća, serija (R)
 09.00 U dobroj formi, emisija
 09.05 Vijesti - Ponos Hrvatske
 10.30 Kunolovac, kviz
 10.35 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 11.00 Malcolm u sredini, (R)
 11.30 Dadjila, serija (R)
 12.00 Reba, serija (R)
 12.30 Vijesti
 12.35 Ekkluziv, magazin (R)
 12.50 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.20 Marina, telenovela
 14.15 Cobra 11, serija
 15.10 Magnum, serija
 16.05 Korak po korak, serija
 16.35 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini, serija
 17.30 Dadjila, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Vijesti - Ponos Hrvatske
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Povratak mumije, film
 23.20 CSI, serija
 00.15 CSI: New York, serija
 01.20 Vijesti
 01.30 Kunolovac, kviz
 03.30 CSI, serija (R)
 04.15 CSI: New York, (R)

**UTORAK
16.12.2008.**

05.50 - Normalan život
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Sve će biti dobro
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Manimalia: Osmijeh morskoga psa 1., dokumentarna serija
 10.40 - Manimalia: Osmijeh morskoga psa 2., dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Među nama

15.35 - Stari zagrebački obrti:
Klobučari, emisija pučke
i predajne kulture
16.15 - Hrvatska uživo
17.45 - Najslabija karika, kviz
18.35 - Sve će biti dobro
19.30 - Dnevnik
20.15 - Globalno sijelo
20.50 - Empire Falls, serija
21.55 - Poslovni klub
22.35 - Otvoreno
23.35 - Poslovne vijesti
23.45 - Dnevnik 3
00.10 - Dosjei X (2.), serija
00.55 - Manimalia: Osmijeh
morskoga psa 1.,
dokumentarna serija
01.20 - Manimalia: Osmijeh
morskoga psa 2.,
dokumentarna serija
01.50 - CSI: Las Vegas 8.
02.35 - Specijalna postrojba 2.
03.20 - Oprah show
04.05 - Globalno sijelo
04.35 - Poslovni klub
05.05 - Opijeni ljubavlju

07.00 - Thomas i prijatelji
07.05 - crtana serija
07.30 - Mali crveni traktor
07.40 - Oban, crtana serija
08.04 - Spike, crtana serija
08.05 - Na kraju ulice
08.20 - Danica
08.25 - Vidrić, dok. film
08.35 - Učilica
08.50 - Moji su roditelji
izvanzemaljci, serija
09.15 - Beverly Hills 6., serija
10.00 - Antologija hrvatskog
glumišta: Glorija (2.dio)
11.40 - Daleko od doma, serija
12.05 - Crtani film
12.20 - Nevidljivo dijete, film
13.50 - TOP 40
14.35 - Moja žena i djeca 4.
15.05 - Dragi John 3.
15.35 - Crveni patuljak 8.
16.10 - Zvezdane staze: Deep
Space Nine 3., serija
17.00 - Obični ljudi, TV serija
17.50 - Županijske panorame
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Drugi format
19.20 - Veliki odmor:
Navrh jezika
19.30 - Veliki odmor - tema
19.50 - La linea, crtani film
20.05 - Uzmi ili ostavi, TV igra
20.40 - Vijesti na Drugom
21.00 - Sam protiv svih, film
23.05 - CSI: Las Vegas 8.,
serija
23.55 - Specijalna postrojba
2., serija
00.40 - TV raspored

05:40 Čarobnjaci
06:05 Ružna ljepotica, serija
06:55 Power rangers, serija
07:20 Tomica i prijatelji
07:45 Graditelj Bob
08:00 Pocoyo, crtana serija
08:30 Nova lova, TV igra
10:30 Lude 70-te, serija
10:50 Kralj Queensa, serija
11:55 Bumerang, serija
12:45 Čuvar pravde, serija
13:40 Nikita, serija
14:40 Inspektor Rex, serija
15:35 Vidio sam mamu kako
ljubi Djeda Božićnjaka,
igrani film
17:15 Vijesti
17:25 Red carpet light,
showbiz magazin
18:20 Bumerang, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Trenutak istine,
game show
21:00 Čudesan Božić, zavedi
me igrani film
22:55 Pod nož, serija
23:55 Vijesti
00:10 Seks i grad, serija
00:40 Seinfeld, serija
01:10 Život na sjeveru, serija
02:00 Kući za Božić, film
03:30 Nikita, serija
04:15 Inspektor Rex, serija
05:00 Kralj Queensa, serija
05:25 Kraj programa

05.00 Big Brother, show
06.20 Magnum, serija (R)
07.10 Spužva Bob Skockani
08.00 Korak po korak, (R)
08.30 Puna kuća, serija (R)
09.05 U dobroj formi, emisija
09.35 Kunolovac, kviz
10.35 Punom parom,
kulinarski izazov (R)
11.00 Malcolm u sredini,
humoristična serija (R)
11.30 Dadilja, serija (R)
12.00 Reba, serija (R)
12.30 Vijesti
12.35 Vijesti - Ponos Hrvatske,
informativna emisija (R)
12.50 Večera za 5,
lifestyle emisija (R)
13.20 Marina, telenovela
14.15 Cobra 11, serija
15.10 Magnum, serija
16.05 Korak po korak, serija
16.35 Puna kuća, serija
17.05 Malcolm u sredini,
humoristična serija
17.30 Dadilja, serija
18.00 Reba, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5,
lifestyle emisija
19.35 Punom parom,
kulinarski izazov

20.00 Big Brother, show
21.10 Najludi Božić 2, film
22.40 Zaboravljeni slučaj, serija
23.45 Vijesti
23.55 Kunolovac, kviz
01.55 Povratak mumije, film,
akcijski (R)
04.00 Zaboravljeni slučaj, (R)
04.50 Big Brother, show

**SRIJEDA
17.12.2008.**

05.50 - Među nama
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.10 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Manimalia: U zemlji
zmija, dok. serija
10.40 - Manimalia: Snimanje
Etiopskog babuna,
dokumentarna serija
11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.35 - Opijeni ljubavlju
13.20 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Riječ i život,
religijski program
15.35 - Eko zona
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.40 - Najslabija karika, kviz
18.30 - Sve će biti dobro
19.15 - Loto 7/39
19.30 - Dnevnik
20.15 - Idemo na put s
Goranom Milićem: Rusija
21.05 - Luda kuća 4., serija
21.50 - Proces
22.30 - Otvoreno
23.35 - Poslovne vijesti
23.45 - Dnevnik 3
00.10 - Dosjei X (2.), serija
00.55 - Manimalia: U zemlji
zmija, dok. serija
01.20 - Manimalia: Snimanje
Etiopskog babuna,
dokumentarna serija
01.50 - E-Ring 1., serija
02.35 - Oprah show
03.20 - Skica za portret
03.35 - Scientia Croatica -
znanstveni forum
04.05 - Proces
04.35 - Eko zona
05.05 - Opijeni ljubavlju

07.00 - Simfolije, crtani film
07.05 - crtana serija
07.30 - Brum, crtani film
07.40 - Oban, crtana serija

08.04 - Spike, crtana serija
08.05 - Na kraju ulice
08.20 - Ninin kutak
08.30 - Vidrić, dok.film
08.35 - Učilica
08.50 - Moji su roditelji
izvanzemaljci, serija
09.15 - Beverly Hills 6., serija
10.00 - Strani TV film
11.50 - Daleko od doma, serija
12.25 - Svijet cirkusa, film
14.45 - Moja žena i djeca 4.,
humoristična serija
15.10 - Dragi John 3.,
humoristična serija
15.40 - Crveni patuljak 8.,
humoristična serija
16.10 - Zvezdane staze: Deep
Space Nine 3., serija
17.00 - Obični ljudi, TV serija
17.50 - Županijske panorame
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Scientia Croatica -
znanstveni forum
19.05 - Znanstvene vijesti
19.20 - Veliki odmor -
Ta politiká
19.30 - Veliki odmor - tema
19.50 - La linea, crtani film
20.05 - Uzmi ili ostavi, TV igra
20.40 - Vijesti na Drugom
21.00 - Koncert zaklade Ana
Rukavina, prijenos
22.35 - E-Ring 1., serija
23.25 - Košarka, Euroliga:
Olympiacos - Cibona,
snimka
01.15 - TV raspored

05:30 Flintove avanture
05:50 Čarobnjaci
06:15 Ružna ljepotica, serija
07:05 Power rangers, serija
07:30 Tomica i prijatelji
08:00 Pocoyo, crtana serija
08:30 Nova lova, TV igra
10:30 Lude 70-te, serija
10:50 Kralj Queensa, serija
11:50 Bumerang, serija
12:40 Čuvar pravde, serija
13:35 Nikita, serija
14:35 Inspektor Rex, serija
15:30 Kući za Božić,
igrani film
17:15 Vijesti
17:25 Operacija Trijumf,
reality show
18:20 Bumerang, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Lud, zbunjen, normalan
21:15 Bračne vode, serija
21:45 Kućanice, serija
23:45 Vijesti
00:00 Seks i grad, serija
00:30 Seinfeld, serija
01:00 Život na sjeveru, serija
01:50 Pahulje sreće,
igrani film
03:20 Nikita, serija

04:05 Inspektor Rex, serija
04:50 Kralj Queensa, serija
05:15 Kraj programa

06.20 Magnum, serija (R)
07.10 Spužva Bob Skockani
08.00 Korak po korak, (R)
08.30 Puna kuća, serija (R)
09.05 U dobroj formi, emisija
09.35 Kunolovac, kviz
10.35 Punom parom,
kulinarski izazov (R)
11.00 Malcolm u sredini, (R)
11.30 Dadilja, serija (R)
12.00 Reba, serija (R)
12.30 Vijesti
12.35 Ekkluziv, magazin (R)
12.50 Večera za 5,
lifestyle emisija (R)
13.20 Marina, telenovela
14.15 Cobra 11, serija
15.10 Magnum, serija
16.05 Korak po korak, serija
16.35 Puna kuća, serija
17.05 Malcolm u sredini, serija
17.30 Dadilja, serija
18.00 Reba, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5,
lifestyle emisija
19.35 Punom parom,
kulinarski izazov
20.00 Big Brother, show
21.20 Kosti, serija
22.15 Dexter, serija
23.20 Grad uragana, serija
00.20 Vijesti
00.30 Kunolovac, kviz
02.30 Najludi Božić 2,
film, komedija (R)
03.50 Big Brother, show

**ČETVRTAK
18.12.2008.**

05.50 - Riječ i život,
religijski program
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
09.10 - Sve će biti dobro
10.00 - Vijesti
10.15 - Manimalia: Safari-
turizam u Africi (1.),
dokumentarna serija
10.40 - Manimalia: Safari-
turizam u Africi (2.),
dokumentarna serija
11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.35 - Opijeni ljubavlju
13.20 - Dan za danom, emisija
14.30 - Vijesti
14.45 - Trenutak spoznaje
15.35 - Domaći dok. film
16.15 - Hrvatska uživo

17.45 - Najslabija karika, kviz
 18.35 - Sve će biti dobro
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.20 - dossier.hr
 22.10 - Pola ure kulture
 22.50 - Otvoreno
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.45 - Dnevnik 3
 00.10 - Dosjei X (2.), serija
 00.55 - Film
 02.15 - Manimalia: Safari-turizam u Africi (1.), dokumentarna serija
 02.40 - Manimalia: Safari-turizam u Africi (2.), dokumentarna serija
 03.05 - Specijalna postrojba 2., serija
 03.50 - dossier.hr
 04.35 - Pola ure kulture
 05.05 - Opijeni ljubavlju

07.00 - Thomas i prijatelji
 07.05 - crtana serija
 07.30 - Braća Koale
 07.40 - Alf, crtana serija
 08.04 - Spike, crtana serija
 08.05 - Na kraju ulice
 08.20 - Danica
 08.25 - Vidrić, dok. film
 08.35 - Učilica
 08.50 - Moji su roditelji izvanzemaljci, serija
 09.15 - Beverly Hills 6., serija
 10.00 - Strani TV film
 11.30 - Daleko od doma, serija
 12.05 - Strani TV film
 13.45 - Garaža
 14.15 - Proces
 14.45 - Moja žena i djeca 4.
 15.10 - Dragi John 3., serija
 15.40 - Crveni patuljak 8.
 16.10 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 3., serija
 17.00 - Obični ljudi, TV serija
 17.50 - Županijske panorame
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Tekstura - emisija o knjigama
 19.20 - Veliki odmor: Kokice
 19.35 - Veliki odmor - tema
 19.50 - La linea, crtani film
 20.05 - Paralele
 20.40 - Vratite nam Ivu, dokumentarni film
 21.15 - Vijesti na Drugom
 21.35 - Kuća letećih bodeža, hongkonško-kineski film
 23.35 - Šljam 3., serija
 00.10 - Garaža
 00.45 - Specijalna postrojba 2., serija

05:30 Flintove avanture
 05:50 Čarobnjaci, crtana serija

12. prosinca 2008.

06:15 Ružna ljepotica, serija
 07:05 Power rangers, serija
 07:30 Tomica i prijatelji
 08:00 Pocoyo, crtana serija
 08:30 Nova lova, TV igra
 10:30 Lude 70-te, serija
 10:50 Kralj Queensa, serija
 11:50 Bumerang, serija
 12:40 Čuvar pravde, serija
 13:35 Nikita, serija
 14:35 Inspektor Rex, serija
 15:30 Pahulje sreće, film
 17:15 Vijesti
 17:25 Operacija Trijumf, reality show
 18:20 Bumerang, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Istraga, magazin
 21:15 Provjereno, informativni magazin
 22:15 Navy CIS, serija
 23:20 Vijesti
 23:35 Seks i grad, serija
 00:05 Seinfeld, serija
 00:35 Život na sjeveru, serija
 01:30 Sve što želim za Božić, igrani film
 02:55 Nikita, serija
 03:40 Inspektor Rex, serija
 04:25 Čuvar pravde, serija

06.20 Magnum, serija (R)
 07.10 Spužva Bob Skockani
 08.00 Korak po korak, (R)
 08.30 Puna kuća, serija (R)
 09.05 U dobroj formi, emisija
 09.35 Kunolovac, kviz
 10.35 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 11.00 Malcolm u sredini, (R)
 11.30 Dadilja, serija (R)
 12.00 Reba, serija (R)
 12.30 Vijesti
 12.35 Ekkluziv, magazin (R)
 12.50 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.20 Marina, telenovela
 14.15 Cobra 11, serija
 15.10 Magnum, akcijska serija
 16.05 Korak po korak, serija
 16.35 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini
 17.30 Dadilja, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Uvod u anatomiju, serija
 22.00 Kućanice, (dvije epizode)
 23.55 Vijesti
 00.05 Zaboravljeni slučaj, serija
 00.55 Kunolovac, kviz
 02.55 Dexter, serija (R)
 03.50 Kost, serija (R)
 04.35 Grad uragana, serija (R)

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16.30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se nedjeljom na subotičkoj TV K23 u nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spektar, također nedjeljom u 13 sati. Polusatna radijska emisija »Kronika« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom u 12 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom u 14,45 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
- Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

- Poetski predah
- 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom)
- 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom)
- 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom)
- 'Rock vremeplov' (četvrtkom)
- 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

- 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom)
- 'Kulturna povijest' (utorkom)
- 'Putokazi' (srijedom)
- 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom)
- 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

- 'Aktualije' (ponedjeljkom)
- 'DW Puls' - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom)
- 'Otvoreni studio' (srijedom)
- 'Kultur café' - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
- Emisija za mlade (petkom)

20,30 - 21,00

- Narodna glazba
- Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Kronologija, zabavna glazba
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
- 20,00 'Razgovor s povodom', narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

Nedjelja

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana
- 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, komentar, zanimljivosti, zabavna glazba)
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,30 Emisija za djecu
- 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića
- 20,30 Narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

	ODGONE- TAČI	DVOGLAVI GERMANSKI ORAO	PRIGODA: DOGODOV- STINA	PREDMET U IGRI ZALOGE (FOTA)	ZAISTA U BOSNI	GLAS DROZDA	NIKO KRANJČAR	GRAD U ŠVICAR- SKOJ	OVOJNICA PLUČA	NAZOROV PASTIR (I KURIR)	PRILAGOD- LJIVAC, KONFOR- MIST	POČETAK ČEKANJA	RIJEKA U TURSKOJ (ARAS)
ZIDNI RAZVODNIK EL. STRUJE													
NAŠA GLUMICA (LISICE)													
LJUBAVNI PJESNIK, EROTIČAR							RUDA ZAPREGE LUKA MODRIČ					AUSTRIJA RAZUMLJI- VOST GOVORA	
"ŠKOLA"		NJEMAČKI GRAM, ČLAN ZA SR. ROD- RTOVI				MJESTO KOD SREM- SKE MIT- ROVICE INDIJ							
ŠARENA PAPIGA				KORMILO U DALMACIJI BIVŠA MISIČA STOJŠIĆ						ČOKOT DELNICE			
VIROVITICA			PETAK ILI SRIJEDA NADIMAK DORIS DAY				ODRAPANAC U RITAMA	KARTA U NALJACUJ BOJI DIVOVI ENAČANI					TENISAČI- CA ŠPREM
VERDIJEVA OPERA					ZAMORITI SE	REMEŃ NA PUŠCI KROTKOST							
"ČITAJI"		SLUPANO VOZILO								MJESTO KOD OPATIJE			
NAJTANJE SLOVO		MUŠKO IME (DMITAR) RENATA TEBALDI								SIV, PE, PELJAST (ORAO)			
PRIREDILA REDAKCIJA ENIGMATSKOG TJEDNIKA "KVISKOTEKE"	ROBOTSKA MEHANIKA "SLIČNO"									TEREN, ZEMLJIŠTE RIMSKA JEDINICA			
SPLIT			LINGV. NAZIVI UZVISINA PREGRADA U ORMARU								IVAN LENDL TAJLAND		
RIMSKA PEDESE- TICA		UZIMATI K SEBI, DOBITI MALI DAR, DARIĆ								BROJ GRACIJA ZAČINSKA BILJKA (MNOŽ.)			
★	LJEČNICA MAČJA ŠAPA										ANCONA SOLUNSKI SPORTSKI KLUB (NE PAOK)		
FRANCUSKI LUČKI GRAD							ITALINA ODMILA	STARO- EGIPATSKI PISAC GRČ. MIT. PODZEMLJE					
ARIJAN ODMILA				VERS KRAPINA					IROSLAV ODMILA KARLOVAC				JA.....ON
MRLJE						VOZAČ TAKSIJA NJEMAČKA							
NEOTUĐIVA DJEDOVINA					PRISTAŠE DADAIZMA								

RIJEŠENJE KRIŽALJKE:
 dimitar, sur, robotika, ilo, st, oronimi, il, l, primati, tri, doktorica, an, calais, anana, an, ar, slih, tro, packe, taksi, akar, dadaisti,
 razvodna ploča, jagoda kaloper, erotik, rudo, a, s, das, lačarak, ara, timun, trs, vl, dan, adut, aida, remenik, č, olupina, lka, i,